

Укоопспілка
Львівська комерційна академія

КОН'ЮНКТУРА РИНКІВ

**Завдання для практичних і семінарських занять
та самостійної роботи студентів за напрямом
підготовки**

0501 "Економіка та підприємництво"

Львів
Видавництво Львівської комерційної академії
2005

Укоопспілка
Львівська комерційна академія

КОН'ЮНКТУРА РИНКІВ

Завдання для практичних і семінарських занять та самостійної
роботи студентів за напрямом підготовки
0501 “Економіка та підприємництво”

Львів
Видавництво Львівської комерційної академії
2005

Уклала: к.е.н., доц. Іванова Л.О.

Рецензенти: к.е.н., доц. Семак Б.Б.,
к.е.н., доц. Прохоренко К.М.

Відповідальний за випуск: д.е.н., проф. Дайновський Ю.А.

Рекомендовано до друку
кафедрою маркетингу
Протокол №5 від 4 березня 2005р.

© Іванова Л.О.,
2005

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Навчальна програма дисципліни.....	4
1.1. Мета і завдання дисципліни, її місце в навчальному процесі.....	4
1.2. Тематичний план дисципліни.....	7
1.3. Зміст дисципліни.....	8
1.4. Рекомендована література.....	15
2. Тематика і плани семінарських та практичних занять.....	20
3. Тематика рефератів з курсу.....	28
4. Навчальні завдання з курсу.....	29
5. Питання для самоконтролю та підсумкового контролю знань.....	87
6. Система проміжкового і підсумкового контролю.....	93
7. Критерії оцінювання знань.....	95

Передмова

Завдання призначені для системного вивчення дисципліни “Кон’юнктура ринків” студентами, що навчаються за напрямом підготовки 0501 “Економіка та підприємництво”, та ознайомлення зі змістом і порядком організації вивчення дисципліни, вимогами щодо засвоєння необхідного рівня знань, умінь та практичних навичок, системою проміжкового та підсумкового контролю самостійної роботи та критеріями оцінювання знань.

Видання включає навчальну програму вивчення дисципліни, тематичний план, тематику і плани семінарських та практичних занять, загальний список рекомендованої літератури.

Основна увага акцентується на самостійному вивченні частини навчального курсу. З цією метою розроблені тематичні завдання для самостійного вивчення програмного матеріалу, які включають:

- тематичний перелік питань для засвоєння теорії на рівні розуміння і використання;
- тематику рефератів для набуття та поглиблення навичок науково-дослідницької роботи;
- індивідуальні навчальні завдання, в тому числі і на персональному комп’ютері, для набуття та поглиблення практичних навичок;
- питання для самоконтролю та підсумкового контролю знань.

Систематична самостійна робота студента над вивченням дисципліни у поєднанні з набутими знаннями під час лекцій, активної участі на практичних та семінарських заняттях дасть йому можливість отримати необхідні знання з теорії кон’юнктури ринків та практики здійснення досліджень у цій сфері, аналізу та прогнозу кон’юнктури товарних ринків.

Набуті знання, уміння, навички з курсу “Кон’юнктура ринків” підвищують фаховий рівень підготовки бакалаврів з напрямом “Економіка та підприємництво”.

1. Навчальна програма дисципліни

1.1. Мета і завдання дисципліни, її місце в навчальному процесі

Основою маркетингу є комплексні маркетингові дослідження, які включають в себе як вивчення ринку і його кон’юнктури, так і оцінку можливостей самого

підприємства (фірми), що функціонує на засадах маркетингу. Кон'юнктура ринку – це реальна економічна ситуація, яку характеризують співвідношення між попитом та пропозицією, рівень і динаміка цін, товарних запасів, а також інші показники та чинники (історичні, національні, природокліматичні, територіальні, політичні, соціально-економічні тощо).

Аналіз та оцінка стану кон'юнктури товарних ринків є необхідною умовою, по-перше, для прийняття правильних обґрунтованих рішень на будь-якому з ієрархічних рівнів управління: національному, регіональному, місцевому; по-друге, для вибору ринків продажу виробів (світового, макрорегіонального, національного, субрегіонального), а також для розробки конкретних заходів маркетингу щодо обраних ринків та досягнення означеної мети підприємства (фірми).

Кожне підприємство, незалежно від його профілю, масштабів, країни та регіону діяльності, не може розраховувати на тривалий успіх на ринку, досягнення бажаних результатів без копійки праці з дослідження кон'юнктури ринків.

Процес вивчення та аналізу кожного конкретного товарного ринку досить складний, що зумовлюється впливом сукупності чинників та умов, які постійно змінюються і є різними за своєю природою та напрямом впливу.

Мета навчальної дисципліни “Кон'юнктура ринків” – надати студентам знання про комплексний характер кон'юнктури товарних ринків як складового елемента загальної економічної кон'юнктури, забезпечити оволодіння студентами методикою дослідження кон'юнктури товарних ринків, навичками з оцінки стану ринку, виявлення комплексу показників та ступеня збалансованості основних його елементів, визначення перспектив подальшого розвитку.

Простудіювавши курс “Кон'юнктура товарних ринків”, студент повинен **знати:**

- загальний взаємозв'язок процесів і явищ в економіці та їх вплив на кон'юнктуру ринку;
- кількісні та якісні характеристики основних ринкових процесів;
- основні ознаки і особливості певних товарних ринків;
- загальні та специфічні методи кон'юнктурного аналізу та прогнозу.

Студент повинен **вміти:**

- забезпечити постійне і безупинне спостереження за товарними ринками;
- аналізувати загальні економічні процеси на товарних ринках;

- інтерпретувати зміни економічної кон'юнктури на різних товарних ринках з урахуванням принципів системності, цілеспрямованості, безперервності, комплексності, гнучкості;
- охарактеризувати вектор і швидкість зміни основних параметрів товарного ринку;
- виявити причинно-наслідкові зв'язки у розвитку кон'юнктури товарного ринку;
- виділити головні умови, що визначають ринкову ситуацію;
- сформулювати висновки щодо перспектив розвитку ринку.

Студент повинен *набути навички*:

- систематичної роботи з різноманітними джерелами кон'юнктурної інформації;
- збору і накопичення кон'юнктурної інформації;
- використання кон'юнктурних показників та індикаторів для аналізу та оцінки стану ринкової ситуації;
- підготовки прогнозів кон'юнктури щодо основних тенденцій елементів ринку, прогнозування попиту, ціни та співвідношення між цими елементами ринку;
- складання звітів за результатами дослідження кон'юнктури товарних ринків, оглядів кон'юнктури, аналітичних довідок та інших документів.

Навчальні плани з напрямку підготовки “Економіка та підприємництво” (освітньо-кваліфікаційні рівні – бакалавр, спеціаліст, магістр) містять комплексну систему дисциплін економічного циклу, у якій дисципліна “Кон'юнктура ринків” виконує роль сполучної ланки, котра забезпечує тісний взаємозв'язок між дисциплінами, на яких базується вивчення “Кон'юнктури ринку”, та дисциплінами, які базуються на навчальному курсі “Кон'юнктура ринків”. Дисципліни, на яких базується вивчення курсу “Кон'юнктура ринків”: політична економія (ринок, його суть, функції та умови формування, класифікація ринків), мікроекономіка (попит і пропозиція, їх взаємодія, загальна характеристика факторних ринків), макроекономіка (сукупний попит, сукупна пропозиція), розміщення продуктивних сил і регіональна економіка, математика для економістів, статистика, інформатика і комп'ютерна техніка, товарознавство, економіка підприємства, інфраструктура товарного ринку та ін. Дисципліни, які базуються на курсі “Кон'юнктура ринків”: маркетинг, маркетингова товарна політика, промисловий маркетинг, міжнародний маркетинг, маркетингові дослідження, маркетингова цінова політика, маркетингова політика комунікацій та ін.

Для формування у студентів цілісної системи спеціальних знань, умінь та практичних навичок, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця вищої кваліфікації спеціальності “Маркетинг”, вивчення дисципліни “Кон’юнктура ринків” включає в себе всі форми навчального процесу: лекції, практичні та семінарські заняття, індивідуальну і самостійну роботу. З метою активізації навчального процесу передбачається виконання та захист курсової роботи.

1.2. Тематичний план дисципліни

	Назва теми	всього	Кількість годин			
			в тому числі			
			лекції	практичні заняття	семінарські заняття	самостійна робота
1	Кон’юнктура ринків: вступ до курсу	1	1	-	-	-
2	Зміст і види економічної кон’юнктури	9	3	2	2	2
3	Фактори формування і умови розвитку економічної кон’юнктури	10	4	2	2	2
4	Основи методики дослідження економічної кон’юнктури	10	4	2	2	2
5	Інформаційне забезпечення дослідження економічної кон’юнктури	8	2	2	-	4
6	Методологічні основи аналізу ринкової кон’юнктури	6	2	2	-	2
7	Методологічні основи прогнозування ринкової кон’юнктури	6	2	2	-	2
8	Особливості дослідження кон’юнктури ринків мінеральної сировини та палива	6	2	-	2	2
9	Економічна кон’юнктура ринку нафти і нафтопродуктів та фактори, що впливають на її формування	8	2	2	-	4
10	Характерні риси та особливості економічної кон’юнктури ринку золота	6	2	2	-	2
11	Особливості дослідження кон’юнктури ринків машин та обладнання	8	2	-	2	4
12	Закономірності формування та специфіка розвитку кон’юнктури ринків сільськогосподарської сировини	6	2	2	-	2
13	Кон’юнктура світового ринку продовольства та основні фактори її розвитку	12	4	2	2	4
14	Особливості дослідження кон’юнктури ринку технологій	6	2	-	2	2
15	Основні фактори формування та розвитку кон’юнктури ринку послуг	6	2	2	-	2
	Разом	108	36	22	14	36

1.3. Зміст дисципліни

Тема 1. Кон'юнктура ринків: вступ до курсу

Предмет дисципліни “Кон'юнктура ринків”. Мета та головні завдання вивчення дисципліни “Кон'юнктура ринків”. Зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Теоретичні основи дисципліни. Структура курсу. Зміст основних розділів дисципліни. Інформаційно-методичне забезпечення дисципліни. Методика і послідовність вивчення дисципліни, організація індивідуальної і самостійної роботи. Взаємозв'язок навчання з практикою дослідження кон'юнктури товарних ринків суб'єктами господарювання.

Тема 2. Зміст і види економічної кон'юнктури

Ринок як об'єкт вивчення. Необхідність комплексного дослідження ринку. Основні елементи ринку. Види ринків залежно від співвідношення попиту і пропозиції. Економічний зміст поняття “кон'юнктура” та основні закономірності його формування. Види економічної кон'юнктури. Загальногосподарська кон'юнктура і кон'юнктура товарного ринку, їх характерні особливості. Найхарактерніші види кон'юнктури з точки зору привабливості для бізнесу. Українська наукова школа економічної кон'юнктури.

Тема 3. Фактори формування і умови розвитку економічної кон'юнктури

Поняття кон'юнктуруючого фактора. Класифікація кон'юнктуруючих факторів за зв'язком з економічним циклом відтворення, при належності до об'єкта, що вивчається, характером дії, передбачуваністю, приналежністю до різних сторін ринкового механізму, керованістю, тісністю зв'язку, спрямованістю дії, сферою походження та формування, тривалістю впливу. Особливості факторів, пов'язаних з економічними циклами (циклічних кон'юнктуруючих факторів) та їх вплив на кон'юнктуру товарних ринків. Технологічний прогрес, державне і міждержавне регулювання економіки, валютна та кредитно-грошова ситуація, інтеграція і глобалізація світового господарства, стан інформаційних систем та трансформаційних технологій, екологічні та енергетичні проблеми, діяльність ТНК, діяльність міжнародних товарних асоціацій як постійно діючі кон'юнктуруючі фактори. Вплив постійно діючих нецик-

лічних кон'юнктуруювальних факторів на ринкову ситуацію. Вплив тирчс
сових нециклічних кон'юнктуруювальних факторів (сезонність, політичні
соціальні конфлікти, стихійні лиха) на стан окремих світових товарних ринків.
Визначення напрямку і сили впливу комплексу кон'юнктуруювальних факто
рів за допомогою динаміки показників кон'юнктури.

Тема 4. Основи методики дослідження економічної кон'юнктури

Визначення поняття “дослідження кон'юнктури”, його основні аспекти. Мет
та завдання дослідження кон'юнктури товарних ринків. Основні методологічні
засади дослідження економічної кон'юнктури. Основні принципи системного
підходу у дослідженні кон'юнктури – цілеспрямованість, комплексність, гнуч
кість, безперервність. Багаторівневий опис об'єкта у дослідженнях кон'юнктури.

Основні етапи дослідження економічної кон'юнктури. Методологія поточного
спостереження за економічною кон'юнктурою (збір, обробка та збереження
необхідної інформації). Основні критерії обсягу і характеру інформації для здійс
нення дослідження кон'юнктури. Основні принципи обробки інформації при здійс
ненні дослідження кон'юнктури. Первинна обробка інформації при здійсненні
дослідження кон'юнктури. Структура та коригування схеми поточного спос
тереження за кон'юнктурою господарства країни. Структура та коригування схеми
поточного спостереження за кон'юнктурою товарного ринку.

Тема 5. Інформаційне забезпечення дослідження економічної кон'юнктури

Основні види інформації, що використовуються у дослідженні економічної
кон'юнктури. Форми інформації, що використовують у процесі дослідження
економічної кон'юнктури. Основні джерела економічної інформації про явища та
процеси, що формують та розвивають економічну кон'юнктуру. Міжнародні
джерела статистичної, загальноекономічної та галузевої інформації. Національні
джерела статистичної, загальноекономічної та галузевої інформації. Основні
статистичні видання провідних промислово розвинутих країн світу. Найвідоміші
видання загальноекономічного та галузевого характеру, що видаються міжна
родними організаціями, національними, урядовими і приватними організаціями,

окремими фірмами. Роль та характеристики сучасних інформаційних систем у інформаційному забезпеченні дослідження економічної кон'юнктури. Характеристики вторинної інформації в Україні для дослідження економічної кон'юнктури. Українські періодичні видання загальноекономічного характеру та спеціалізовані – вагомий засіб отримання кон'юнктурної інформації. Проблеми залучення вітчизняних та зарубіжних джерел інформації, використання ресурсів зарубіжних інформаційних систем, Інтернету для дослідження економічної кон'юнктури.

Тема 6. Методологічні основи аналізу ринкової кон'юнктури

Алгоритм та рівні аналізу ринкової кон'юнктури. Основні методологічні засади аналізу кон'юнктури товарних ринків. Система показників для аналізу кон'юнктури товарних ринків: показники матеріального виробництва, внутрішнього товарообігу, зовнішньої торгівлі, валютної та кредитно-грошової ситуації, фірмова структура ринку. Основні показники для аналізу кон'юнктури ринків сировинних товарів, машин та обладнання, об'єктів капітального будівництва. Методи аналізу кон'юнктури товарних ринків. Форми аналізу кон'юнктури товарних ринків. Основні розділи схеми кон'юнктурного огляду.

Тема 7. Методологічні основи прогнозування ринкової кон'юнктури

Поняття прогнозу, мета прогнозування. Основні принципи прогнозування кон'юнктури товарного ринку. Вимоги до прогнозу ринкової кон'юнктури. Типологія прогнозів кон'юнктури. Методи та прийоми прогнозування кон'юнктури товарних ринків. Предмет та рівень прогнозування кон'юнктури товарного ринку. Класифікація прогнозів за періодом (глибиною) прогнозування та за функціональною ознакою. Класифікація прогнозів за критерієм складності та кількісної оцінки. Методи екстраполяції, експертних оцінок, економічно-математичного моделювання, “чартизм” у прогнозуванні кон'юнктури товарних ринків. Організація розробки прогнозів кон'юнктури.

Тема 8. Особливості дослідження кон'юнктури ринків мінеральної сировини та палива

Визначення основних рис та особливостей ринку мінеральної сировини та палива. Класифікація світових ринків мінеральної сировини та палива. Вплив циклічних та нециклічних факторів на формування і розвиток кон'юнктури ринку мінеральної сировини та палива. Вплив енергетичних та сировинних криз на формування кон'юнктури ринку мінеральної сировини та палива. Структурні зміни у споживанні мінеральної сировини та палива в епоху науково-технічної революції. Особливості формування попиту на ринках мінеральної сировини та палива. Роль і діяльність товарних асоціацій на світових ринках мінеральної сировини та палива. Регіональна структура експортно-імпортних потоків мінеральної сировини та палива. Показники дослідження кон'юнктури ринків мінеральної сировини та палива. Особливості аналізу кон'юнктури та прогнозування ринків мінеральної сировини та палива.

Тема 9. Економічна кон'юнктура ринку нафти та нафтопродуктів та фактори, що впливають на її формування

Характеристика світового ринку нафти і нафтопродуктів. Структурні зміни на світовому паливно-енергетичному ринку. Нафта як об'єкт купівлі-продажу на світовому ринку. Географічна структура глобальних запасів нафти. Динаміка загальних запасів, нафтодобування і пропозиції на світовому ринку нафти. Динаміка споживання нафти у світовому господарстві та економіці окремих країн. Кон'юнктура світових цін на нафту: умови формування та фактори впливу. Діяльність ОПЕК на світовому ринку нафти. Діяльність міжнародних нафтових компаній на світовому ринку. Роль Міжнародного нафтового картелю (МНК) у формуванні світових цін на нафту. Вплив Міжнародного енергетичного агентства (МЕА) на кон'юнктуру світових цін на нафту. Перспективи розвитку світового ринку нафти.

Запаси, видобуток та потреби у нафті в Україні. Проблеми функціонування українського ринку нафти і нафтопродуктів.

Тема 10. Характерні риси та особливості економічної кон'юнктури ринку золота

Особливості функціонування світового ринку золота. Структура світової пропозиції золота. Основні сфери та форми споживання золота. Основні джерела надходження золота на світовий ринок. Головні країни-постачальники золота на світовий ринок. Обсяги видобутку золота найкрупнішими світовими продуцентами золота. Динаміка і географічна структура світового видобутку золота. Основні категорії покупців на світовому ринку золота. Особливості кон'юнктури світових цін на золото. Структурні зміни у світовому споживанні золота. Характеристика попиту на ювелірні вироби у світі та окремих країнах.

Стан і перспективи української золотодобувної промисловості.

Тема 11. Особливості дослідження кон'юнктури ринків машин та обладнання

Визначення та характерні риси ринку машин та обладнання. Відмінності ринку машин та обладнання порівняно з ринком споживчих товарів. Формування і структура товарної пропозиції на ринку машин та обладнання загалом та за окремими товарними групами. Територіальне розміщення світових виробників і споживачів товарів машинобудівних галузей промисловості. Співвідношення попиту та пропозиції на ринку машин та обладнання, закономірності та тенденції їх розвитку. Фактори, що зумовлюють стан кон'юнктури на ринку машин та обладнання. Кон'юнктура ринку та формування портфеля замовлень. Типи зовнішньоекономічних операцій на ринку машин та обладнання. Специфічні показники кон'юнктури, що використовуються при аналізі та прогнозуванні ринків машин та обладнання. Особливості аналізу та прогнозування кон'юнктури ринків машин та обладнання.

Тема 12. Закономірності формування та специфіка розвитку кон'юнктури ринків сільськогосподарської сировини

Сучасний стан і перспективи розвитку світового ринку бавовни. Динаміка світового виробництва та споживання бавовни. Основні продуценти на ринку бавовни. Обсяги міжнародної торгівлі бавовною. Співвідношення попиту і пропозиції на світовому ринку бавовни.

Оцінка кон'юнктури світового ринку вовни. Тенденції розвитку світового ринку вовни. Основні форми міжнародної торгівлі вовною. Найбільші виробники та споживачі вовни у світі. Світове виробництво та світовий попит на вовну. Вівчарство України: сучасний стан і шляхи відродження.

Оцінка кон'юнктури світового ринку каучуку. Сфери застосування та центри світового виробництва натурального каучуку. Тенденції світового виробництва і споживання натурального та синтетичного каучуку. Головні експортні та імпорتنі потоки на світовому ринку каучуку. Оцінка кон'юнктури світового ринку п'ююну.

Тема 13. Кон'юнктура світового ринку продовольства та основні фактори її розвитку

Роль світового ринку продовольства в умовах глобалізації економіки. Характеристика постійних тривалих тенденцій кон'юнктури світового ринку продовольства та фактори, що їх зумовлюють. Основні групи чинників, що формують кон'юнктуру світового ринку продовольства. Вплив глобалізації економічного розвитку на кон'юнктуру світового ринку продовольства. Товарна структура світового ринку продовольства. Основні зміни у товарній структурі світового ринку продовольства за останнє десятиліття. Характеристика основних товарних груп світового експорту продовольства. Основні напрями якісних та кількісних змін товарної структури світового ринку продовольства. Особливості цін на продовольство, що визначають стан кон'юнктури світових ринків. Аграрні та продовольчі кризи 1972-1974рр. і 1996р.: характерні риси і відмінності. Характеристика коливання цін на окремі товарні групи на світовому ринку продовольства. Особливості географічної структури світового ринку продовольства. Роль промислово розвинутих країн та країн, що розвиваються, в експорті та імпорті продовольства.

Роль і місце зернових на світовому продовольчому ринку. Товарна структура світового товарообігу зернових культур. Агроресурсні, економічні і демографічні тенденції розвитку світового ринку зерна. Співвідношення попиту і пропозиції на світовому ринку зерна. Кон'юнктура світових цін на зерно. Цінова політика на ринку зерна. Демпінгова торгівля зерном. Проблеми підтримки світових продовольчих резервів зерна і міжнародна допомога.

Географічне спрямування світового експорту і імпорту зерна. Проблеми міжнародного регулювання зовнішньої торгівлі зерном. Товарні асоціації і ГАТТ у регулюванні світової торгівлі зерном.

Проблеми виходу України на світовий ринок зерна. Зовнішня торгівля зерном України і країн СНД.

Роль світових ринків кави, какао, чаю в забезпеченні населення тонізуючими напоями. Міжнародна спеціалізація країн у виробництві експортних ресурсів кави, какао, чаю.

Аналіз агрокліматичних і економічних факторів та сучасних тенденцій регіональних африканських ринків какао, американських ринків кави, азійських ринків чаю. Структура попиту країн світу на какао, каву, чай. Сегментація світових ринків кави, какао, чаю. Цінова політика і проблеми прибутків фермерів. Кон'юнктура світових цін на каву, какао, чай. Товарні асоціації з кави, какао, чаю на ринках збуту. Міжнародне регулювання зовнішньої торгівлі кавою, какао, чаєм в межах ГАТТ.

Регіональна структура світового експорту і світового імпорту кави, какао, чаю.

Проблеми і перспективи імпорту кави, какао, чаю в Україну.

Тема 14. Особливості дослідження кон'юнктури ринку технологій

Визначення, структура та особливості ринку технологій. Об'єкти технологічного обміну, їх різновиди та особливості. Напрями і специфіка вивчення кон'юнктури ринку технологій. Види фірм і компаній та специфіка їх діяльності на ринку технологій. Особливості пропозиції, конкуренції і попиту на етапах життєвого циклу технологій. Розробка і дотримання технологічної стратегії – необхідний атрибут функціонування ринку технологій. Форми, способи та канали передачі технологій. Вплив нелегальної передачі технологій. Основні показники кон'юнктури ринку технологій. Методика дослідження кон'юнктури ринку технологій. Оцінка поточного стану кон'юнктури ринку інжинірингу, інформаційних та консультативних послуг. Напрями і тенденції кон'юнктури ринку технологій.

Тема 15. Основні фактори формування та розвитку кон'юнктури ринку послуг

Посилення ролі послуг в сучасній економіці. Економічні передумови та основні чинники, що зумовили швидкий розвиток і розширення ринку послуг. Характерні особливості ринку послуг порівняно з іншими товарними ринками.

Особливості формування та сучасні тенденції розвитку ринку послуг. Основні групи послуг та відповідні вузькоспеціалізовані ринки. Головні експортери та імпортери на світових ринках послуг. Регулювання ринку послуг: міжнародний та національний аспекти. Предмет та основні поняття Генеральної угоди про торгівлю послугами (ГАТС). Багатосторонні правила у сфері обміну послугами в межах Світової організації торгівлі (СОТ). Сучасні тенденції розвитку кон'юнктури ринку туристичних послуг. Світовий ринок транспортних послуг: фактори і особливості розвитку, аналіз попиту і пропозиції, кон'юнктура світових цін. Закономірності формування та специфіка розвитку кон'юнктури світового ринку послуг зв'язку. Стан і перспективи України на світовому ринку послуг.

1.4. Рекомендована література

1. Абалов А.Э. Международный рынок металлов: основные принципы функционирования. – СПб.: ООО «Издательство ДНК», 2001. – 160с.
2. Аникин А.В. Золото: международный экономический аспект. – М.: Международные отношения, 1998. – 336с.
3. Белова И.Н. Мировые товарные рынки: Учебное пособие. - М.: Издательство Российского университета дружбы народов, 1997.
4. Беляевский И.К. и др. Статистика рынка товаров и услуг. - М.: Финансы и статистика, 1996. – 312с.
5. Биржаков М.Б. Введение в туризм: Учебник. – М. - СПб., 2004. – 448с.
6. Борисов С.М. Золото в экономике современного капитализма. - М.: Финансы и статистика, 1984. – 192с.
7. Буров А.С. Конъюнктура мировых рынков товаров и услуг. Учебное пособие. – М.: Экзамен, 2005. – 160с.
8. Бутенко А.И., Кучеренко В.Р., Карпов В.А. Конъюнктура рынка. - Одесса: ОГЭУ, 1998. - 218с.
9. Вартазарова Л.С. Международный обмен энергетическими ресурсами. - М.: Экономика, 1993.
10. Владимирова Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка. - М.: Изд. дом "Дашков и К^о", 2001. - 308с.
11. Власова И.Б., Зорин И.В., Ильина Е.Н. Основы туристской деятельности. - М.: Российский международный институт туризма, 1996. – 309с.
12. Вэйтилингем Р. Руководство по использованию финансовой информации Financial Times. - М.: Финансы и статистика, 1999. – 109с.

13. Газман В.Д. Рынок лизинговых услуг. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 220с.
14. Гейк П., Джексон П. Вчись аналізувати ринок: Пер. з англ. - Львів: Сейбр - Світло, 1995. – 230с.
15. Герасименко В.Г. Основы туристского бизнеса: Учеб. Пособие. – Одесса: Черноморье, 1997. – 160 с.
16. Горячев А.А. Изучение внешнеторговых рынков. - М.: Международные отношения, 1984. – 216с.
17. Данилова Е.В. ВТО: регулирование торговли услугами. – М.: ИКЦ “Академкнига”, 2003. – 95с.
18. Делчев Р.И. Методологические проблемы исследования конъюнктуры мировых товарных рынков. - М.: МГИМО, 1997. – 108с.
19. Демидов В.И. Комплексный анализ и прогнозирование товарных рынков. - М.: Международные отношения, 1991. – 197с.
20. Друзик Я.С. Мировая экономика на финише века. - Мн.: Экомпресс, 1997. – 242с.
21. Электронные услуги в мировой экономике: проблемы развития и регулирования // БИКИ - 2002. - №117. - с. 13-15.
22. Эппинг Р.И. Азбука мирового рынка: Пер. с англ. - СПб, 1997. – 278с.
23. Економіка зарубіжних країн: Підручник / А.С. Філіпенко, В.А. Вергун, І.В. Бураківський та ін. - К.: Либідь, 1996.
24. Иванова Л.О. Інформаційне забезпечення дослідження економічної кон'юнктури // Маркетинг в Україні. – 2004. - №2. – С.43-50.
25. Иванова Л.О. Іноземні джерела інформації про товарні ринки // Маркетинг в Україні. – 2004. - №3. – С.46-50.
26. Иванова Т.Е., Платова Т.В. Основы информационного маркетинга. – Ярославль, 1990.
27. Ильенкова Н.Д. Спрос: анализ и управление / Под ред. И.К. Беляевского. - М.: Финансы и статистика, 1997.
28. Ильина З.М., Мироглицкая И.В. Рынки сельскохозяйственного сырья и продовольствия: Уч. пособие. - Мн.: БГЭУ, 2001. - 226с.
29. Инфраструктура товарного рынка. Моніторинг товарних ринків України: Навчальний посібник / Під ред. І.В.Сороки. - К.: НМУВО МОН України, НВФ "Студцентр", 2002 - 607с.
30. Карпов В.А., Кучеренко В.Р. Маркетинг: прогнозування кон'юнктури ринку: Навчальний посібник. - К.: Товариство "Знання", КОО, 2001. - 215с.
31. Клинов В.Г., Мануковский А.Б., Хартуков Е.М., Цыгичко Л.И. Вопросы теории экономической конъюнктуры: Учебное пособие. – М.: Изд-во МГИМО, 1998. – 152с.

32. Ковалев А.И., Войленко В.В. Маркетинговый анализ. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1997. – 176 с.
33. Коваленко В.П. Всемирный рынок: Экономические законы развития. - М.: Экономика, 1990.
34. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики. - М.: Экономика, 1989.
35. Костюхин Д.И. Конъюнктура мирового капиталистического хозяйства. - М.: Международные отношения, 1983.
36. Костюхин Д.И. Современный мировой рынок. - М.: Международные отношения, 1987.
37. Крюкова А.А. Информационный рынок: продукция, услуги, цены и ценообразование. – М., 1992.
38. Кучеренко В.Р., Карпов В.А. Основи економічної кон'юнктури: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 224с.
39. Левшин Ф.М. Мировой рынок: конъюнктура, цены и маркетинг. - М.: Международные отношения, 1993. – 274с.
40. Левшин Ф. М. Мировые товарные рынки (методология изучения конъюнктуры). - М.: Международные отношения, 1988. – 207с.
41. Левшин Ф. М., Мухин С.Б. Мировые рынки: конъюнктура и цены. - М.: Международные отношения, 1987. – 120с.
42. Ляшенко Г.П., Лазебник Л.Л. Кон'юнктурні дослідження на світових ринках: Навчальний посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2003. – 92с.
43. Мальська М. та ін. Основи туристичного бізнесу: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2004. – 171 с.
44. Мануковский А.Б., Хартуков Е.М. Экономическая конъюнктура: как изучать современный рынок. - М.: ШМБ МГИМО, 1991. – 221с.
45. Мегатренды мирового развития / Центр исследований постиндустриального общества / Под ред. М.В. Ильина, В.Л. Иноземцева. - М.: Экономика, 2001. - 295с.
46. Международная торговля пшеницей // БИКИ. - 2002 - №117. - С. 6-7.
47. Методические рекомендации по анализу и прогнозированию товарных рынков. - М.: Новый век, 2001. - 96с.
48. Міжнародний агробізнес: Навчальний посібник / За ред. д.е.н, проф., акад. Сіваченка І.Ю. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 208с.
49. Мировая экономика: нарастающий процесс глобализации: Прогноз на 2000 - 2015гг. - М.: Институт МЭ и МО, 1998.
50. Мировой рынок автомобилей: современные тенденции и качественные сдвиги // БИКИ. - 2002. - №145-146. - С. 12-14; №149-150. - С. 8-12.

51. Мухопад В.И., Захматова М.Р., Булатова В.А. Основы изучения отраслевой конъюнктуры. - М.: НПО «Поиск», 1992. – 182с.
52. Новоселов А.С. Теория региональных рынков. - М.: Изд. дом "Дашков и К", 2002. - 448с.
53. Никитин С.П. Конъюнктура мировых товарных рынков: специфика и преемственность. - М.: Международные отношения, 1992. – 216с.
54. Организация торговли драгоценными металлами / Под ред. В.Т. Борисовича. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 190с.
55. ООН. Конференция по торговле и развитию. Комиссия по торговле товарами и услугами и по сырьевым товарам. Доклад. - Женева: ООН, 1997.
56. Осика С.Г., Пятницький В.Т., Оніщук О.В., Осика А.С., Штефанюк О.В. Регулювання ринків товарів та послуг на засадах норм і принципів системи ГАТТ/СОТ. - К.: УАЗТ, 2000. - 336с. [Частина V. Регулювання ринків послуг. Гл.10. Торгівля послугами. - С. 261-286].
57. Оценка роли ТНК на мировом рынке // БИКИ. - 2002. - №99. - С. 2-3.
58. Панченко В.И. Глобализация производства и эволюция мировых товарных рынков. - М.: Международные отношения, 1998. – 186с.
59. Паперян Г.А. Международные экономические отношения: экономика туризма. - М.: Финансы и статистика. - 1998. – 320с.
60. Педос В.А., Христиановский В.В. Конъюнктура мировых систем электроэнергетики. - Донецк: Издательство ДГУ, 1996.
61. Петров В.С. Драгоценные и цветные камни. - М.: Мысль, 1993.
62. Петровская Л.М. Конъюнктура: теоретический и практический аспекты: Пособие для студентов вузов. – Мн.: Армита-Маркетинг, Менеджмент, 1998. – 120с.
63. Петровская Л.М. Модели конъюнктуры: сравнительный анализ. – Мн.: Изд-во Университетское, 1992. – 95с.
64. Поляков В.В. Прогнозирование мирового товарного рынка. - М.: Экзамен, 2002. - 288с.
65. Предик Г.А. Ринок інформаційних послуг. – Донецьк, 1998.
66. Прейгер Д., Пономаренко С. Торговельні партнери України: пошук шляхів поглиблення співробітництва // Економіка України. - 2002. - №11. - С. 68-75.
67. Родионова И.А. Промышленность мира: территориальные сдвиги во второй половине XX века. - М.: Экономика, 2002. - 368с.
68. Розвиток секторів і товарних ринків України / За ред. В.О. Точиліна. - Ужгород: ІВА, 2001. - 400с.
69. Рум'янцев А.П., Коваленко Ю.О. Міжнародна торгівля послугами. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 112с.

70. Рут Ф.Р., Філіпенко А.С. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. - К.: Основи, 1998.
71. Светульников С.Г. Основы анализа и прогнозирования экономической конъюнктуры: Учебное пособие. – Нукус: Издательство Нукусского государственного университета, 1996. – 88с.
72. Светульников С.Г. Прогнозирование экономической конъюнктуры в маркетинговых исследованиях. – СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1997. – 106с.
73. Светульников С.Г. Методы маркетинговых исследований: Учебное пособие. – СПб: Издательство ДНК, 2003. – 352с.
74. Соколенко С.И. Глобальные рынки XXI ст.: перспективы Украины. - К.: Логос, 1998.
75. Устинов И.Н. Мировая торговля: статистическо-аналитический справочник. - М.: Экономика, 2000. - 356с.
76. Філіпенко А.С. Економічний розвиток сучасної цивілізації. - К.: Логос, 2000. - 174с.
77. Філіпенко А.С. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть. - К.: Либідь, 2002. - 470с.
78. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції (практичний посібник) / За ред. П.Г.Саблука. - К.: ІЕА, 2000. - 556с.
79. Ходаківська В.П., Далілов О.Д. Ринок фінансових послуг. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2003. – 132с.
80. Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика. – Київ, 2002. – 260с.
81. Хохлов Г.С. Особенности изучения конъюнктуры мировых рынков сырьевых товаров: Учебное пособие. - М.: Всероссийская академия высшей торговли, 1992.
82. Циганкова Т.М. та ін. Міжнародна торгівля: Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2001. - 487с.
83. Чаус І.В. Світовий ринок товарів та послуг. Опорний конспект лекцій. – К.: ЦУЛ, 2004. – 246с.
84. Чеботарь Ю.М. Туристический бизнес. - М.: Мир деловой книги, 1997. – 209с.
85. Щетинин В.Д. Правила рынка: иностранные инвестиции, внешняя торговля, трудовая миграция, конкурентоспособность. - М.: Международные отношения, 1994.
86. Яковлев Г.А. Экономика и статистика туризма.: Учеб. пособ. – М.: РДХ, 2004. – 375с.

2. Тематика і плани семінарських та практичних занять

Тема 1. Зміст і види економічної кон'юнктури

Мета заняття: засвоїти сутність економічної кон'юнктури, вивчити види економічної кон'юнктури, характерні риси та особливості, ознайомитися з українською науковою школою економічної кон'юнктури.

План

1. Поняття та сутність економічної кон'юнктури.
2. Види економічної кон'юнктури, їх характерні риси та особливості.
3. Українська наукова школа економічної кон'юнктури.

Література для підготовки: 3, 8, 30, 38, 44, 53.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Динамічний та статистичний підходи до вивчення економічних систем та процесів.
2. Генезис наукових підходів до вивчення економічної кон'юнктури.
3. Еволюція теорій кон'юнктури ринку.

Література для підготовки: 8, 30, 31, 38, 42, 44, 62, 63.

Тема 2. Фактори формування і розвитку економічної кон'юнктури

Мета заняття: зрозуміти сутність і зміст кон'юнктуруотворювальних факторів (КУФ), їх класифікацію, особливості факторів, пов'язаних з економічними циклами, вплив постійнодіючих і тимчасових нециклічних КУФ на економічну кон'юнктуру.

План

1. Поняття кон'юнктуруотворювального фактора. Класифікація кон'юнктуруотворювальних факторів.
2. Особливості циклічних кон'юнктуруотворювальних факторів.
3. Постійнодіючі нециклічні кон'юнктуруотворювальні фактори.
4. Кон'юнктуруотворювальні фактори тимчасового порядку.

Література для підготовки: 3, 7, 8, 30, 31, 38, 42, 53, 64, 73.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Теорія економічних циклів.
2. Теорія циклів економічної кон'юнктури.
3. Визначення напрямку і сили впливу комплексу кон'юнктуруотворювальних факторів за допомогою динаміки показників кон'юнктури.

Література для підготовки: 7, 8, 30, 38, 42, 53, 64.

Тема 3. Основи методики дослідження економічної кон'юнктури

Мета заняття: уявити процес дослідження економічної кон'юнктури, його основні завдання та методологічні засади; засвоїти зміст і принципи системного підходу у дослідженні економічної кон'юнктури, вивчити складові етапів дослідження економічної кон'юнктури.

План

1. Основні завдання та методологічні засади дослідження економічної кон'юнктури.
2. Зміст і принципи системного підходу у дослідженні економічної кон'юнктури.
3. Етапи дослідження економічної кон'юнктури.

Література для підготовки: 3, 7, 8, 14, 16, 18, 30, 38, 44.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Вимоги до використання економічних показників ринкової кон'юнктури.
2. Класифікація показників ринкової кон'юнктури та їх взаємозв'язки.
3. Особливості розрахунку основних показників ринкової кон'юнктури.

Література для підготовки: 4, 7, 8, 12, 16, 18, 30, 38, 44.

Тема 4. Інформаційне забезпечення дослідження економічної кон'юнктури

Мета заняття: ознайомитися з видами і формами інформації, що використовується при дослідженні економічної кон'юнктури, вивчити основні міжнародні та національні джерела інформації про явища та процеси, що формують і розвивають економічну кон'юнктуру, вміти формувати інформаційну базу дослідження економічної кон'юнктури.

План

1. Види і форми інформації, що використовуються при дослідженні економічної кон'юнктури.
2. Основні джерела інформації про явища та процеси, що формують і розвивають економічну кон'юнктуру.
3. Міжнародні джерела статистичної, загальноекономічної та галузевої інформації.
4. Національні джерела статистичної, загальноекономічної та галузевої інформації.

5. Формування інформаційної бази дослідження економічної кон'юнктури.
Література для підготовки: 3, 7, 12, 24, 25, 30, 38, 39.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Роль та характеристика сучасних інформаційних систем у інформаційному забезпеченні дослідження економічної кон'юнктури.
2. Стан інформаційного ринку України.
3. Українські періодичні видання загальноекономічного характеру та спеціалізовані – вагомий засіб отримання кон'юнктурної інформації.

Література для підготовки: 7, 24, 25, 30, 38, 39.

Тема 5. Методологічні основи аналізу ринкової кон'юнктури

Мета заняття: засвоїти алгоритм та рівні аналізу ринкової кон'юнктури, вміти компонувати систему показників для аналізу ринкової кон'юнктури, використовувати різні методи аналізу ринкової кон'юнктури, готувати кон'юнктурні огляди.

План

1. Алгоритм та рівні аналізу ринкової кон'юнктури.
2. Система показників для аналізу ринкової кон'юнктури.
3. Методи та форми аналізу ринкової кон'юнктури.

Література для підготовки: 4, 7, 8, 10, 14, 18, 19, 30, 32, 38, 71.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основні методологічні засади аналізу кон'юнктури товарних ринків.
2. Аналіз причинно-наслідкових зв'язків та головних умов, що визначають ринкову ситуацію.
3. Основні розділи схеми кон'юнктурного огляду.

Література для підготовки: 3, 8, 18, 30, 32, 38, 47.

Тема 6. Методологічні основи прогнозування ринкової кон'юнктури

Мета заняття: засвоїти особливості прогнозування ринкової кон'юнктури, види прогнозів та їх класифікацію, ознайомитися з методами прогнозування кон'юнктури ринку та умовами і особливостями їх застосування.

План

1. Мета та завдання прогнозування кон'юнктури ринку та проблеми його здійснення.

2. Види прогнозів, їх класифікація. Вимоги до прогнозу ринкової кон'юнктури.
3. Методика прийому прогнозування кон'юнктури ринку: зміст, умови і особливості використання.

Література для підготовки: 4, 7, 8, 10, 18, 19, 30, 38, 47, 64, 71, 72.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основні принципи прогнозування кон'юнктури товарних ринків.
2. Організаційні засади розробки прогнозів кон'юнктури товарних ринків.
3. Основні складові прогнозів кон'юнктури товарних ринків.

Література для підготовки: 3, 10, 18, 30, 38, 47.

Тема 7. Особливості дослідження кон'юнктури ринків мінеральної сировини та палива

Мета заняття: визначити специфічні кон'юнктуруотворювальні фактори, що діють на ринках мінеральної сировини та палива, засвоїти особливості аналізу та прогнозування кон'юнктури ринків мінеральної сировини та палива.

План

1. Визначення основних рис та особливостей ринку мінеральної сировини та палива.
2. Специфічні кон'юнктуруотворювальні фактори, що діють на ринках мінеральної сировини та палива.
3. Основні показники дослідження кон'юнктури ринків мінеральної сировини та палива.
4. Особливості аналізу та прогнозування кон'юнктури ринків мінеральної сировини та палива.

Література для підготовки: 1, 3, 7, 9, 16, 39, 40, 41, 42.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Види ринків мінеральної сировини та палива, їх класифікація.
2. Вплив енергетичних та сировинних криз на розвиток кон'юнктури ринку мінеральної сировини та палива.
3. Роль і діяльність товарних асоціацій на світовому ринку мінеральної сировини та палива.

Література для підготовки: 7, 16, 39, 40, 41, 42, 81.

Тема 8. Економічна кон'юнктура ринку нафти і нафтопродуктів та фактори, що впливають на її формування

Мета заняття: засвоїти структурні зміни на світовому паливно-енергетичному ринку, ознайомитися з динамікою загальних запасів, нафтовидобування та пропозиції нафти на світовий ринок, динамікою споживання нафти у світовому господарстві, кон'юнктурою цін, визначити фактори, що впливають на розвиток кон'юнктури ринку нафти і нафтопродуктів.

План

1. Структурні зміни на світовому паливно-енергетичному ринку. Нафта як об'єкт купівлі-продажу.
2. Динаміка загальних запасів, нафтовидобування і пропозиції на світовому ринку нафти.
3. Динаміка споживання нафти у світовому господарстві та економіці окремих країн.
4. Кон'юнктура світових цін на нафту: умови формування та фактори впливу.

Література для підготовки: 7, 9, 20, 55, 58, 68, 60.

Питання для самостійного опрацювання

1. Діяльність ОПЕК на світовому ринку нафти.
2. Діяльність та роль міжнародних нафтових компаній на світовому ринку.
3. Запаси, видобуток та потреби у нафті в Україні.

Література для підготовки: 7, 55, 57, 68, 77.

Тема 9. Характерні риси та особливості економічної кон'юнктури ринку

золота

Мета заняття: ознайомитися з особливостями функціонування світового ринку золота, вивчити структуру світової пропозиції золота, основні сфери та форми споживання золота, кон'юнктуру світових цін на золото.

План

1. Особливості функціонування світового ринку золота.
2. Структура світової пропозиції золота.
3. Основні сфери та форми споживання золота.
4. Особливості кон'юнктури світових цін на золото.

Література для підготовки: 1, 2, 6, 54, 75.

Питання для самостійного опрацювання

1. Основні джерела надходження золота на світовий ринок.
2. Основні категорії покупців на світовому ринку золота.
3. Стан і перспективи української золотодобувної промисловості.

Література для підготовки: 1, 2, 6, 54, 75.

Тема 10. Особливості дослідження кон'юнктури ринків машин та обладнання

Мета заняття: уявити сучасні тенденції розвитку кон'юнктури ринків машин та обладнання, засвоїти специфічні фактори і показники кон'юнктури ринків машин та обладнання, особливості аналізу та прогнозування.

План

1. Формування і структура товарної пропозиції на ринку машин та обладнання.
2. Специфічні ознаки розвитку ринків машин та обладнання.
3. Визначальні фактори та показники формування кон'юнктури ринків машин та обладнання.
4. Особливості аналізу та прогнозування кон'юнктури ринків машин та обладнання.

Література для підготовки: 3, 7, 16, 20, 39, 40, 41, 42, 67.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Динамічні зміни товарної структури ринку машинобудівних товарів.
2. Співвідношення попиту та пропозиції на ринку машин та обладнання, закономірності та тенденції їх розвитку.
3. Діяльність міжнародних ТНК на ринках машинобудівних товарів.

Література для підготовки: 20, 39, 40, 41, 42, 50, 57, 67.

Тема 11. Закономірності формування та специфіка розвитку кон'юнктури ринків сільськогосподарської сировини

Мета заняття: засвоїти специфічні кон'юнктурутворювальні фактори, що діють на ринках сільськогосподарської сировини шляхом оцінки кон'юнктури ринків бавовни, вовни, каучуку. Визначити основні тенденції розвитку кон'юнктури ринків сільськогосподарської сировини.

План

1. Специфічні кон'юнктурутворювальні фактори, що діють на ринках сільськогосподарської сировини.

2. Сучасний стан і перспективи розвитку світового ринку бавовни.
3. Оцінка кон'юнктури світового ринку вовни.
4. Оцінка кон'юнктури світового ринку каучуку.

Література для підготовки: 3, 7, 28, 39, 42, 48, 51, 78.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основні показники дослідження кон'юнктури ринків сільськогосподарської сировини.
2. Особливості аналізу та прогнозування кон'юнктури ринків сільськогосподарської сировини.
3. Головні тенденції розвитку кон'юнктури ринків сільськогосподарської сировини.

Література для підготовки: 3, 7, 28, 48, 51, 55, 78.

Тема 12. Кон'юнктура світового ринку продовольства та основні фактори її розвитку

Мета заняття: визначити основні групи факторів, що формують кон'юнктуру світового ринку продовольства, вивчити динаміку змін у товарній структурі світового ринку продовольства, особливості його географічної структури.

План

1. Характеристики постійних тривалих тенденцій кон'юнктури світового ринку продовольства.
2. Основні групи факторів, що формують кон'юнктуру світового ринку продовольства.
3. Динаміка змін у товарній структурі світового ринку продовольства.
4. Особливості географічної структури світового ринку продовольства.

Література для підготовки: 7, 16, 20, 28, 29, 48, 55.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Роль і місце зернових на світовому продовольчому ринку. Співвідношення попиту і пропозиції на світовому ринку зернових.
2. Міжнародна спеціалізація країн у виробництві експортних ресурсів кави, какао, чаю.
3. Структура попиту країн світу на каву, какао, чай.
4. Роль і діяльність товарних асоціацій на світовому ринку продовольства.

Література для підготовки: 7, 20, 28, 29, 46, 48, 55, 74, 75, 78.

Тема 13. Особливості дослідження кон'юнктури ринку технологій

Мета заняття: засвоїти основні показники кон'юнктури ринку технологій та методику дослідження, визначити сучасні тенденції розвитку кон'юнктури ринку технологій.

План

1. Визначення, структура та особливості ринку технологій.
2. Основні показники кон'юнктури ринку технологій.
3. Методика дослідження кон'юнктури ринку технологій.
4. Напрями і тенденції розвитку кон'юнктури ринку технологій.

Література для підготовки: 7, 13, 20, 23, 30, 37, 38, 42, 65.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Особливості пропозиції, конкуренції і попиту на етапах життєвого циклу технологій.
2. Вплив нелегальної “передачі” технологій (промислового шпіонажу) та технологічного “піратства” на кон'юнктуру ринку технологій.
3. Оцінка поточного стану кон'юнктури ринку інжинірингу, інформаційних та консультативних послуг.

Література для підготовки: 7, 13, 21, 30, 37, 38, 42, 65.

Тема 14. Основні фактори формування та розвитку кон'юнктури ринку послуг

Мета заняття: зрозуміти особливості формування та сучасні тенденції розвитку ринку послуг, визначити основні фактори та показники дослідження кон'юнктури ринку послуг, засвоїти закономірності формування та специфіку розвитку кон'юнктури окремих ринків послуг.

План

1. Особливості формування та сучасні тенденції розвитку ринку послуг.
2. Основні фактори та показники дослідження кон'юнктури ринку послуг.
3. Структурні зміни і фактори розвитку ринку туристичних послуг.
4. Закономірності формування та специфіка розвитку кон'юнктури ринку транспортних послуг.

Література для підготовки: 7, 11, 15, 17, 55, 56, 59, 69.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Фактори, що зумовили посилення ролі послуг в сучасній економіці.
2. Головні експортери та імпортери на світових ринках послуг.
3. Сучасні тенденції розвитку кон'юнктури ринку готельних послуг.

Література для підготовки: 7, 11, 15, 17, 21, 55, 56, 59, 69, 86.

3. Тематика рефератів з курсу

1. Історичний генезис систематичного вивчення економічної кон'юнктури в промислово розвинутих країнах.
2. М.І. Туган-Барановський. – автор теорії економічної кон'юнктури, його науковий і практичний внесок у розвиток цієї галузі знань.
3. Основні закономірності динаміки науково-технічного прогресу та його вплив на розвиток кон'юнктури.
4. “Цикли Кондратьєва” або “великі цикли кон'юнктури”.
5. Малі цикли економічної кон'юнктури.
6. Економічні та соціальні критерії оцінки кон'юнктури та показники її дослідження.
7. Оцінка потенціалу та основних пропорцій ринку.
8. Збалансованість ринку та способи її визначення.
9. Взаємозв'язок системи показників кон'юнктури ринку.
10. Особливості дослідження кон'юнктури окремих видів ринків.
11. Кон'юнктура ринку цінних паперів.
12. Структура та особливості кон'юнктури фінансових ринків.
13. Аналіз та прогнозування кон'юнктури ринку цінних паперів.
14. Показники та аналіз поточної кон'юнктури фондової біржі.
15. Зміст і методи дослідження кон'юнктури валютного ринку.
16. Кон'юнктура товарно-сировинних бірж: методи поточного спостереження, аналіз, прогнозування.
17. Методика дослідження кон'юнктури ринку науково-технічної продукції.
18. Специфіка досліджень кон'юнктури у сфері ліцензійної торгівлі.
19. Зміст і показники загальногосподарської кон'юнктури.
20. Зміст і види кон'юнктури товарного ринку.
21. Економічна кон'юнктура паливно-енергетичного ринку та фактори, що впливають на її формування.

22. Характерні риси та особливості економічної кон'юнктури ринку природного газу.
23. Основні тенденції розвитку кон'юнктури ринку вугілля.
24. Дослідження кон'юнктури ринку електроенергії.
25. Кон'юнктура світових цін на нафту: умови формування та фактори впливу.
26. Економічна кон'юнктура ринку чорних металів та фактори, що впливають на її формування.
27. Дослідження кон'юнктури ринку кольорових металів.
28. Умови формування і фактори розвитку кон'юнктури ринку дорогоцінних металів.
29. Економічна кон'юнктура ринку машин та обладнання та фактори, що впливають на її формування.
30. Характерні риси та особливості економічної кон'юнктури ринку космічної техніки та технології.
31. Кон'юнктура ринку зерна в Україні в сучасних умовах.
32. Сезонні тенденції у розвитку кон'юнктури світового ринку цукру.
33. Закономірності формування та специфіки розвитку кон'юнктури світового ринку м'яса.
34. Основні кон'юнктуруотворювальні фактори, що посилили роль послуг в сучасній економіці.
35. Специфічні риси і особливості кон'юнктури світового ринку послуг.

4. Навчальні завдання з курсу

Завдання 1

Оцінити ступінь збалансованості ринку товару, якщо відомі такі показники ринку цього товару за п'ять років.

Таблиця 1(тис. грн.)

Рік	Надходження товару, тис. грн. Варіант					Товарні запаси на початок року, тис. грн. Варіант					Товарні запаси на кінець року, тис. грн. Варіант					Норматив товарних запасів, тис. грн. Варіант				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1	1300	140 0	150 0	160 0	170 0	16	21	23	25	27	22	24	26	28	30	15	18	20	22	24
2	2700	160 0	170 0	180 0	190 0	21	23	25	27	29	24	26	28	30	32	18	20	22	24	26
3	4150	165 0	175 0	185 0	195 0	23	25	27	29	31	26	28	30	32	34	20	22	24	26	28
4	5650	170 0	180 0	190 0	200 0	25	27	29	31	33	28	30	32	34	36	22	24	26	28	30
5	7250	180 0	190 0	200 0	210 0	27	29	31	33	35	30	32	34	36	38	24	26	28	30	32

Методичні вказівки

Один із способів визначення ступеня збалансованості ринку є розрахунок коефіцієнта збалансованості ринку ($K_{зб}$). Для визначення коефіцієнта збалансованості застосовують формулу:

$$K_{зб} = \sum_{i=1}^n \frac{(H_i - \Pi_i) + (T_{з,i+1} - N_i)}{n} \rightarrow \min, \quad (1)$$

де $K_{зб}$ - коефіцієнт збалансованості;

H_i - надходження товару в i -му році;

Π_i - продаж товару в i -му році;

$T_{з,i+1}$ - товарні запаси на 1.01 ($i+1$)-го року;

N_i - норматив товарних запасів i -го року;

n - кількість років, за які аналізують співвідношення попиту і пропозиції.

Слід зазначити, що застосування наведеного коефіцієнта збалансованості ринку в абсолютних одиницях обмежене впливом факторів зміни цін, оновлення асортименту, зміни структури продажу тощо. Щоб уникнути цього, тобто розширити застосування коефіцієнта збалансованості, доцільно перейти до відносного показника, розділивши попередній коефіцієнт збалансованості на продаж товарів. Тоді наведена формула (1) набуде вигляду:

$$K_{зб} = \frac{\sum_{i=1}^n [(H_i - \Pi_i) + (T_{з,і+1} - N_i)]}{\sum_{i=1}^n \Pi_i} \cdot 100 \rightarrow 0 \quad (2)$$

Економічний зміст коефіцієнта збалансованості полягає у визначенні за n років відносного відхилення надходження товару від його реалізації і товарних запасів від нормативу на 1 грн. середнього продажу товару за цей же період.

Для того, щоб скористатися наведеними формулами (1) і (2) розрахунку коефіцієнта збалансованості ринку, спочатку необхідно розрахувати продаж товару в i -му році. Для цього використовують так звану формулу балансової ув'язки.

$$\Pi_i = TЗn_i + H_i - TЗк_i, \quad (3)$$

де Π_i - продаж товару в i -му році;

$TЗn_i$ - товарні запаси на початок i -го року;

H_i - надходження товару в i -му році;

$TЗк_i$ - товарні запаси на кінець i -го року.

Коефіцієнт збалансованості може набувати додатного і від'ємного значень. Це залежить від співвідношення показників H і Π , а також $TЗ$ і N .

Ринок вважають збалансованим, якщо значення $K_{зб}$ близьке до нуля. Якщо $K_{зб} > 0$ і значення різниці суттєве, то пропозиція товару перевищує попит на нього. При $K_{зб} < 0$, навпаки, попит на товар перевищує товарну пропозицію.

Завдання 2

Визначити ступінь збалансованості ринку товару, якщо відомі такі дані про елементи ринку цього товару за останні п'ять років.

Таблиця 2(тис. грн.)

Рік	Товарні запаси на початок року Варіант					Товарні запаси на кінець року Варіант					Роздрібний товарообіг Варіант				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1	296	376	446	506	556	376	506	626	736	836	1076	1176	1276	1376	1476
2	376	456	526	586	636	506	636	756	866	966	1176	1226	1286	1326	1376
3	506	586	656	716	766	656	786	906	1016	1116	1226	1296	1366	1436	1506
4	656	736	806	866	916	768	898	1018	1128	1228	1296	1516	1736	1956	2176
5	768	848	918	978	1028	830	960	1080	1190	1290	1516	1746	1976	2206	2436

Методичні вказівки

У даному випадку для визначення ступеня збалансованості товарного ринку необхідно порівняти коефіцієнти темпів зростання продажу товарів і коефіцієнтів темпів зростання товарних запасів у динаміці за кілька років. Співвідношення між цими показниками, що вказує на ступінь збалансованості ринку, повинно відповідати формулі (4):

$$Kmp_{TЗ} = \sqrt{Kmp_{m/o}}, \quad (4)$$

де $Kmp_{TЗ}$ - коефіцієнт темпу зростання товарних запасів;

$Kmp_{m/o}$ - коефіцієнт темпів зростання продажу товару.

Для зручності розрахунків і подальшого аналізу ступеня збалансованості ринку доцільно скористатися нижченаведеною таблицею-зразком.

Таблиця-зразок

Розрахунок показників для визначення коефіцієнта збалансованості ринку

Рік	Середньорічні товарні запаси, тис. грн.	Базисні темпи зростання товарних запасів, коефіцієнт	Базисні темпи зростання товарообігу, коефіцієнт	$\sqrt{Kmp_{m/o}}$	Порівняння $Kmp_{TЗ}$ і $Kmp_{m/o}$
1	2	3	4	5	6
1					
2					
3					
4					
5					

Якщо абсолютне значення коефіцієнтів лівої сторони рівності (формула 4) менше від правої, то спостерігається недостатнє товарне пропонування. Якщо ж значення коефіцієнтів лівої сторони рівності більші від правої, то, навпаки, товарне пропонування надлишкове.

Завдання 3

Оцінити торговельну кон'юнктуру у регіоні за основними показниками ринку у базисному і фактичному періодах.

Таблиця 3(млн. грн.)

№ з/п	Показники	Значення показника									
		у базисному періоді					у фактичному періоді				
		Варіант					Варіант				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1	Виробництво товарів широкого вжитку	270	290	310	330	350	290	310	300	350	340
2	Роздрібний товарообіг	250	270	290	310	330	270	290	280	330	320
3	Товарні запаси у промисловості торгівлі	210	220	230	240	250	220	230	220	250	240
4	Грошові заощадження населення	130	140	150	160	170	140	150	140	170	160

Методичні вказівки

Проявом сприятливої торговельної кон'юнктури буде дотримання наступної пропорції:

$$\frac{B_{\phi}}{B_b} > \frac{O_{\phi}}{O_b} > \frac{TЗ_{\phi}}{TЗ_b} > \frac{\GammaЗ_{\phi}}{\GammaЗ_b}, \quad (5)$$

де B – обсяг виробництва товарів широкого вжитку;

O – обсяг роздрібного товарообігу;

$TЗ$ – обсяг товарних запасів у промисловості і торгівлі;

$\GammaЗ$ – грошові заощадження населення (заощадження у банках, цінних паперах тощо);

b – базисний період;

ϕ – фактичний період.

Усі показники у пропорції (5) вартісні. Отже, для формування і розвитку сприятливої торговельної кон'юнктури роздрібний товарообіг та товарні запаси повинні зростати швидше, ніж грошові заощадження населення, а виробництво повинно випереджувати зростання роздрібного товарообігу.

Слід зазначити, що порушення цих пропорцій вкрай небажане як для економіки регіону, так і для окремих громадян. Надлишок грошей в обігу, тобто надмірне їх заощадження, впливає на загальний рівень цін, зумовлює їх зростання, інфляційні процеси. Якщо товарообіг зростає прискореними темпами, то це також

порушує пропорцію, не забезпечує випереджувального зростання виробництва товарів широкого вжитку.

Завдання 4

Визначити тенденції розвитку кон'юнктури та пропорційність ринку металопродукції. Вихідна інформація наведена у табл.4.

Таблиця 4

Динаміка виробництва сталюого сортового та сталюого листового прокату в основних регіонах і країнах світу

№ з/п	Регіон, країна	Виробництво прокату, тис. т				Чисельність населення, млн. осіб
		сортового		листового		
		у базисному році	у поточному році	у базисному році	у поточному році	
1	2	3	4	5	6	7
	Західна Європа					
1	Італія	12527	13588	10391	10512	52,2
2	ФРН	12105	12872	23775	26102	81,8
3	Іспанія	8849	9404	5022	5149	39,2
4	Великобританія	6217	5678	7969	7326	58,5
5	Франція	4510	4828	12780	12646	58,0
6	Люксембург	2775	3019	-	-	0,42
7	Греція	1116	1491	251	155	10,5
8	Бельгія	1193	1216	11587	12473	10,1
9	Австрія	1075	1105	3581	3931	8,1
10	Португалія	853	910	-	-	9,9
11	Швеція	857	886	3717	3804	8,8
12	Фінляндія	590	647	3187	3243	5,1
13	Нідерланди	431	412	4354	4543	15,5
14	Данія	204	224	486	335	5,2
15	Ірландія	323	342	-	-	3,6
	Східна Європа					
16	Польща	3811	4600	2447	4000	38,6
17	Чехія	3076	3039	1358	1507	10,3
18	Румунія	999	906	2734	2572	22,7
19	Угорщина	385	324	1489	1501	10,2
20	Болгарія	332	193	1234	1324	8,4
21	Словаччина	-	-	3098	3187	5,3
	СНД					
22	Росія	13700	21450	14900	22700	148,2
23	Україна	11956	14119	7220	6530	49,0
24	Білорусія	1301	1397	-	-	10,3
25	Молдова	764	871	-	-	4,3
26	Узбекистан	325	377	-	-	22,8

1	2	3	4	5	6	7
27	Казахстан	-	-	3186	3691	16,6
	Азія					
28	КНР	65675	68430	39134	50630	1200,0
29	Японія	34226	36192	51311	60408	125,2
30	Республіка Корея	16848	17726	24476	26229	44,8
31	Індія	12658	12344	14357	17303	929,0
32	Тайвань	11306	11762	13241	13641	21,6
33	Туреччина	8624	8670	2191	3500	61,0
34	Малайзія	2150	2950	300	749	20,1
35	Таїланд	1567	2210	1560	2243	58,2
36	Індонезія	1606	1939	1801	1798	193,3
37	В'єтнам	1302	1589	-	-	73,5
38	Філіппіни	1397	1405	-	-	68,6
39	Сінгапур	780	833	-	-	3,0
	Південна Америка, Австралія і Океанія					
40	Австралія	2444	2158	3813	3993	18,0
41	Бразилія	6366	6577	10625	11022	159,7
42	Венесуела	1027	1073	1715	1785	21,6
43	Аргентина	1092	1148	2204	2271	34,6
44	Чилі	533	559	361	511	14,2
45	Перу	448	508	-	-	23,8
46	Колумбія	410	538	-	-	36,8
47	Еквадор	130	254	-	-	11,4
	Північна і Центральна Америка					
48	США	28356	28012	62581	69694	263,1
49	Мексика	5164	5571	5541	5489	93,8
50	Канада	4236	4106	10207	10316	29,6
51	Тринідад і Тобаго	628	711	-	-	1,3
52	Домініканська Республіка	290	305	-	-	7,9
	Африка					
53	ПАР	2730	2564	927	3546	41,5
54	Лівія	576	554	482	576	5,4
55	Алжир	166	157	440	530	28,0
	Разом (всього у світі)					

Для виконання завдання 4 студент обирає сім країн-продуцентів сталюого сортового прокату та відповідно сім країн-продуцентів сталюого листового прокату у різних регіонах світу, користуючись нижченаведеною таблицею розподілу варіантів.

Таблиця розподілу варіантів до завдання 4
Розподіл країн-продуцентів сталюого сортового прокату та
сталюого листового прокату

Номер варіанта	Країни-продуценти сталюого сортового прокату	Країни-продуценти сталюого листового прокату
1	Італія, Польща, Росія, КНР, Бразилія, США, ПАР	Італія, Польща, Росія, КНР, Бразилія, США, ПАР
2	ФРН, Чехія, Україна, Японія, Венесуела, Мексика, Лівія	ФРН, Чехія, Україна, Японія, Венесуела, Мексика, Лівія
3	Іспанія, Румунія, Білорусія, Республіка Корея, Аргентина, Канада, Алжир	Іспанія, Румунія, Казахстан, Республіка Корея, Аргентина, Канада, Алжир
4	Великобританія, Угорщина, Молдова, Індія, Чилі, Тринідад і Тобаго, Алжир	Великобританія, Угорщина, Росія, Індія, Чилі, США, Алжир
5	Франція, Болгарія, Узбекистан, Тайвань, Перу, Домініканська Республіка, Лівія	Франція, Болгарія, Україна, Тайвань, Австралія, Мексика, Лівія
6	Люксембург, Болгарія, Узбекистан, Туреччина, Колумбія, Домініканська Республіка, ПАР	Італія, Болгарія, Казахстан, Туреччина, Бразилія, Канада, ПАР
7	Греція, Угорщина, Молдова, Малайзія, Еквадор, Тринідад і Тобаго, ПАР	Греція, Угорщина, Росія, Малайзія, Венесуела, США, ПАР
8	Бельгія, Румунія, Білорусія, Таїланд, Еквадор, Канада, Лівія	Бельгія, Румунія, Україна, Таїланд, Чилі, Канада, Лівія
9	Австрія, Чехія, Україна, Індонезія, Колумбія, Мексика, Алжир	Австрія, Чехія, Казахстан, Індонезія, Австралія, Мексика, Алжир
10	Португалія, Польща, Росія, В'єтнам, Перу, США, Алжир	ФРН, Польща, Росія, Республіка Корея, Бразилія, США, Алжир
11	Швеція, Польща, Росія, Філіппіни, Чилі, США, Лівія	Швеція, Польща, Росія, Індія, Чилі, США, Лівія
12	Фінляндія, Чехія, Україна, Сінгапур, Аргентина, Мексика, ПАР	Фінляндія, Чехія, Україна, Індонезія, Аргентина, Мексика, ПАР
13	Нідерланди, Румунія, Білорусія, Австралія, Венесуела, Канада, ПАР	Нідерланди, Румунія, Казахстан, Австралія, Венесуела, Канада, ПАР
14	Данія, Угорщина, Молдова, КНР, Бразилія, Тринідад і Тобаго, Лівія	Данія, Угорщина, Росія, КНР, Бразилія, Мексика, Лівія
15	Ірландія, Болгарія, Узбекистан, Японія, Аргентина, Домініканська Республіка, Алжир	Франція, Словаччина, Казахстан, Японія, Аргентина, США, Алжир

Алгоритм виконання завдання 4

4.1. Розрахувати підсумкові значення виробництва сталюого сортового і сталюого листового прокату в кожному регіоні світу у базисному і поточному роках.

- 4.2. Розрахувати підсумкові значення виробництва сталюого сортового і сталюого листового прокату у світі в базисному і поточному періодах.
- 4.3. Розрахувати темпи зростання виробництва сталюого сортового і сталюого листового прокату:
- у світі;
 - у кожному регіоні світу;
 - у визначених варіантом країнах.
- 4.4. Визначити питому вагу кожного регіону у світовому виробництві сталюого сортового та сталюого листового прокату у базисному і поточному роках.
- 4.5. Визначити питому вагу визначених у варіанті країн у виробництві сталюого сортового і сталюого листового прокату у відповідному регіоні у базисному і поточному роках.
- 4.6. Визначити питому вагу визначених у варіанті країн у світовому виробництві сталюого сортового та сталюого листового прокату у базисному і поточному роках.
- 4.7. Розрахувати виробництво сталюого сортового і сталюого листового прокату у визначених у варіанті країнах на одну особу (середньодушове виробництво) у базисному і поточному роках.

Виконання кожного з підзавдань 4.1 – 4.7 передбачає представлення результатів розрахунків у самостійно оформлених таблицях. Кожна таблиця супроводжується стислим аналізом наведених і розрахованих показників. Окремі висновки потрібно проілюструвати (секторні, стовпчикові діаграми, гістограми тощо).

Завдання 5

Визначити та проаналізувати основні показники кон'юнктури ринку природного газу. Вихідна інформація наведена в таблиці 5.1 та таблиці 5.2.

Алгоритм виконання завдання 5

- 5.1. Визначити запаси природного газу на початок кожного року для країн ОЕСР загалом, в тому числі:
- для країн Північної Америки;
 - для країн басейну Тихого океану;
 - для країн Європи, в тому числі для ЄС (15 країн).
- Проаналізувати отримані результати.
- 5.2. Визначити ресурси природного газу для країн ОЕСР загалом, в тому числі:

- для країн Північної Америки;
- для країн басейну Тихого океану;
- для країн Європи, в тому числі для країн ЄС (15 країн).

Проаналізувати отримані результати.

- 5.3. Визначити структуру ресурсів природного газу для зазначених угруповань країн і регіонів. Проаналізувати отримані результати. Підготувати відповідні наочні засоби.
- 5.4. Визначити частку кожного з регіонів (Північна Америка, басейн Тихого океану, Європа) у видобутку, експорті, імпорті, споживанні, запасах на початок року, запасах на кінець року природного газу за три наведені роки. Підготувати необхідні графічні зображення. Проаналізувати отримані дані.
- 5.5. Визначити частку експорту у видобутку природного газу для зазначених угруповань країн і регіонів протягом трьох років. Проаналізувати отримані дані.
- 5.6. Визначити частку імпорту у споживанні природного газу для зазначених угруповань країн і регіонів протягом трьох років. Проаналізувати отримані дані.
- 5.7. Прорангувати 28 країн ОЕСР за показниками видобутку, експорту, імпорту, споживання природного газу за три роки. Проаналізувати отримані дані.
- 5.8. Визначити для кожної з країн ОЕСР частку експорту у видобутку природного газу, прорангувати країни за цим показником, зробити висновки.
- 5.9. Визначити для кожної з країн ОЕСР частку імпорту у споживанні природного газу, прорангувати країни за цим показником, зробити висновки.
- 5.10. Здійснити групування країн за регіонами (Північна Америка, басейн Тихого океану, Європа). Визначити частку кожної країни у видобутку, експорті, імпорті, споживанні природного газу у відповідному регіоні за три роки. Визначити частку кожної країни у видобутку, експорті, імпорті, споживанні природного газу загалом країн ОЕСР за три роки. Визначити частку країн ЄС (15) у видобутку, експорті, імпорті, споживанні природного газу країнами Європи. Проаналізувати отримані дані. Підготувати необхідні графічні зображення. Зробити висновки.

Таблиця 5.1

Динаміка показників кон'юнктури ринку природного газу в країнах ОЕСР у розрізі регіонів

	Видобуток			Імпорт			Експорт			Споживання			Запаси на кінець року		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Країни ОЕСР загалом	1074663	1102650	1121741	460126	493198	512842	212039	232278	253588	1311192	1366059	1348553	111522	96357	123022
Країни Північної Америки	743051	762079	773823	103875	111053	118191	101237	108251	118824	736807	773728	732661	71401	48680	82157
Країни басейну Тихого океану	38797	39706	41504	89095	93963	98836	10291	10419	10481	118067	123762	130277	4071	4172	4152
Країни Європи	292815	300865	306414	267156	288182	295815	100511	113608	124283	456318	468569	485615	36050	43505	36713
Країни СС	232798	238794	240608	226306	244528	249131	54973	64869	73657	401193	411759	923401	30255	37470	31325

Таблиця 5.2

Динаміка показників кон'юнктури ринку природного газу в країнах ОЕСР

	Видобуток			Імпорт			Експорт			Споживання		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Австрія	1740	1803	1730	6126	6078	6034	-	16	401	8058	7528	7954
Бельгія	-	-	-	15660	15990	15324	-	-	-	15643	16819	15497
Великобританія	104914	115214	112721	11133	2343	2773	7696	13408	12631	99004	103283	102397
Греція	2	36	35	1497	2048	2018	-	-	-	1500	2055	2021
Данія	7760	8157	8383	-	-	-	2835	3171	3373	4965	4903	5083
Ірландія	1364	1188	815	2177	2905	3811	-	-	-	3541	4093	4626
Іспанія	134	160	509	15221	15967	16711	-	-	-	14839	15631	17663
Італія	17491	16698	15489	49471	57237	54776	51	49	60	67680	70340	69951
Люксембург	-	-	-	739	756	866	-	-	-	739	756	866
Нідерланди	75239	72719	77797	10817	17342	20965	38224	41899	48893	48397	48557	50275
Норвегія	50989	52819	56619	-	-	-	45491	48617	50583	-	-	-
Португалія	-	-	-	2270	2298	2551	-	-	-	2254	2363	2542
Швейцарія	-	-	-	2974	2946	3069	-	-	-	2974	2946	3069
Швеція	-	-	-	901	881	966	-	-	-	901	881	966
Фінляндія	-	-	-	4104	4196	4506	-	-	-	4104	4196	4506
Франція	1741	1623	1731	39427	40719	39103	680	957	1624	38259	39717	43675
ФРН	22413	21196	21398	76763	75768	78727	5487	5369	6675	91309	90637	95378
Угорщина	3397	3189	3226	9013	9047	9585	5	80	2	12461	12029	13467
Польща	4668	5209	5471	7668	8092	8778	42	42	41	11997	13313	13851
Чехія	232	215	178	9160	9189	9498	-	-	-	9526	9228	9847
Туреччина	731	639	312	12035	14380	15754	-	-	-	12669	15092	15944
Канада	176203	180338	186062	806	1627	1732	95120	101085	108282	86766	90861	86599
Мексика	37044	38358	37822	1601	2406	2949	1492	279	259	36016	38523	38703
США	529804	543383	549939	101468	107020	113510	4625	6887	10283	614052	644344	607359
Республіка Корея	-	-	-	16941	19038	21108	-	-	-	16926	18969	20916
Японія	2280	2452	2521	72154	74925	77728	-	-	-	744915	77957	80859
Австралія	30753	31103	32479	-	-	-	10291	10419	10481	20462	20684	21998
Нова Зеландія	5764	6151	6504	-	-	-	-	-	-	5764	6151	6504

Завдання 6

Проаналізувати закономірності формування та специфіку розвитку кон'юнктури ринку електроенергії. Для цього визначити:

- а) обсяг, структуру, динаміку виробництва електроенергії в країнах ОЕСР;
- б) пропорційність розвитку ринку електроенергії в країнах ОЕСР;
- в) тенденції розвитку кон'юнктури ринку електроенергії в країнах ОЕСР;
- г) регіональні особливості розвитку кон'юнктури ринку електроенергії в країнах ОЕСР.

Вихідна інформація представлена у табл. 6.

Алгоритм виконання завдання 6

6.1. Визначити обсяг виробництва електроенергії за три роки:

- загалом у країнах ОЕСР;
- загалом у країнах Європи;
- у країнах ЄС (15 країн);
- у кожній з країн ОЕСР.

6.2. Визначити питому вагу виробництва електроенергії на основі добувних видів палива за три роки:

- загалом у країнах ОЕСР;
- загалом у країнах Європи;
- у країнах ЄС (15 країн);
- у кожній з країн ОЕСР.

6.3. Визначити питому вагу виробництва електроенергії на основі гідроресурсів за три роки:

- загалом у країнах ОЕСР;
- загалом у країнах Європи;
- у країнах ЄС (15 країн);
- у кожній з країн ОЕСР.

6.4. Визначити питому вагу виробництва електроенергії на основі ядерного палива за три роки:

- загалом у країнах ОЕСР;
- загалом у країнах Європи;
- у країнах ЄС (15 країн);
- у кожній з країн ОЕСР.

6.5. Визначити питому вагу виробництва електроенергії на основі геотермальної енергії за три роки:

- загалом у країнах ОЕСР;
- загалом у країнах Європи;
- у країнах ЄС (15 країн);
- у кожній з країн ОЕСР.

6.6. Проаналізувати структуру виробництва електроенергії за три роки:

- загалом у країнах ОЕСР;
- загалом у країнах Європи;
- у країнах ЄС (15 країн);
- у кожній з країн ОЕСР.

Підготувати необхідні ілюстративні матеріали. Зробити висновки.

6.7. Прорангувати країни ОЕСР за обсягами та структурою виробництва електроенергії за три роки. Результати занести у спеціально розроблену таблицю, зробити висновки.

6.8. Визначити динаміку виробництва електроенергії за загальним обсягом та структурою шляхом розрахунку базисних та ланцюгових темпів зростання:

- загалом у країнах ОЕСР;
- загалом у країнах Європи;
- у країнах ЄС (15 країн);
- у кожній з країн ОЕСР.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлену таблицю.

Проаналізувати отримані результати, зробити висновки.

6.9. Визначити частку експорту у виробництві електроенергії протягом трьох років для:

- країн ОЕСР загалом;
- країн Європи загалом;
- країн ЄС (15 країн);
- кожної країни ОЕСР.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлену таблицю.

Проаналізувати отримані дані. Здійснити рангування угруповань країн та окремих країн ОЕСР за розрахованими показниками. Зробити висновки.

6.10. Визначити частку імпорту у споживанні електроенергії протягом трьох років для:

- країн ОЕСР загалом;
- країн Європи загалом;
- країн ЄС (15 країн);

– кожної країни ОЕСР.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлену таблицю. Проаналізувати отримані дані. Здійснити рангування угруповань країн та окремих країн ОЕСР за розрахованими показниками. Зробити висновки.

6.11. Визначити пропорційність розвитку ринку шляхом співвідношення показників сукупного споживання електроенергії (споживання + експорт) та сукупного виробництва електроенергії (виробництво + імпорт) за три роки:

- загалом у країнах ОЕСР;
- загалом у країнах Європи;
- у країнах ЄС (15 країн);
- у кожній з країн ОЕСР.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлену таблицю. Проаналізувати отримані дані. Визначити регіональні особливості розвитку ринку електроенергії. Зробити висновки.

6.12. Визначити тенденції розвитку ринку електроенергії шляхом розрахунку базисних та ланцюгових темпів зростання таких показників ринку, як споживання, експорт, імпорт:

- загалом у країнах ОЕСР;
- загалом у країнах Європи;
- у країнах ЄС (15 країн);
- у кожній з країн ОЕСР.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлену таблицю. Проаналізувати отримані дані. Зробити висновки.

6.13. Розрахувати виробництво електроенергії на одну особу та споживання електроенергії на одну особу у країнах ОЕСР. Здійснити рангування країн за розрахованими показниками за три роки. Результати розрахунків занести у спеціально підготовлену таблицю. Зробити порівняльний аналіз розрахованих показників. Визначити регіональні особливості стану ринку електроенергії у країнах ОЕСР

Таблиця 6

Динаміка показників кон'юнктури ринку електроенергії в країнах ОЕСР

ГВт-год

	Виробництво електроенергії на основі												Імпорт			Експорт			Споживання			Місцевість підприємств, млн кВт
	добуваних видів палива			гідроенергії			ядерного палива			геотермальної енергії												
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	
Країни ОЕСР загалом	5730129	6002592	6053394	1380741	1385682	1297761	2208628	2246349	2290626	55242	64903	71211	305714	337807	333645	298874	388171	324301	9382380	9659162	9722336	-
Країни Європи загалом	1622239	1686956	1710996	543114	574812	569495	933644	934441	962141	21425	30403	34894	245828	277719	276930	238826	273760	265730	3127424	3230541	3288726	-
Країни ЄС (15)	1316714	1360950	1378350	328027	345543	363275	867244	863901	889352	20145	28922	33234	194358	220635	211996	170664	178259	181239	2555824	2641692	2694968	366,92
Австрія	18735	18256	20413	41727	43900	41761	-	-	-	53	70	73	11608	13824	14467	13507	15192	14252	58616	60858	62462	8,1
Бельгія	34002	34023	31664	1489	1699	1643	49017	48157	46349	13	15	34	9059	11645	15818	8207	7319	6752	85373	88220	88796	10,1
Великобританія	264117	281088	288475	8263	7804	5638	95133	85063	90113	851	947	966	14507	14308	10663	263	134	264	382608	389076	395591	58,5
Греція	44641	49282	50195	4829	4111	2725	-	-	-	150	451	732	1811	1729	3562	1647	1740	1062	49784	53833	56152	10,5
Данія	35837	31765	33328	31	29	28	-	-	-	3029	4441	4306	4963	8417	8199	7276	7752	8775	35684	36900	37086	5,2
Іспанія	121841	126389	122884	25437	31807	43839	58832	62206	63708	2761	4746	7010	11959	12268	7588	6240	7827	4138	214610	229589	240891	39,2
Італія	208411	219669	218437	51777	50900	55091	-	-	-	5469	6060	6102	42538	44831	48933	528	484	556	307667	320976	328007	32,2
Люксембург	255	286	339	747	862	867	-	-	-	18	27	24	6212	6457	6389	655	735	744	6577	6897	6875	0,42
Нідерланди	81929	84462	88694	90	142	115	3832	3926	3976	829	1085	1062	22408	22946	21492	3968	4031	4209	105120	108530	111130	15,5
Португалія	35452	31800	31993	7631	11715	14375	-	-	-	204	249	357	3628	4698	3743	4488	3767	3479	42427	44695	46989	9,9
Фінляндія	33630	32772	38347	12780	14660	13477	22974	22479	22796	49	78	72	11356	12206	11769	232	326	1810	80557	81869	84651	5,1
ФРН	355133	366372	370980	23402	25962	25800	170004	169606	171200	5558	9412	11050	40598	45134	44000	39558	420777	43900	555137	574409	579100	81,8
Швейцарія	2682	2661	2436	41022	38230	42684	25830	26446	26811	12	14	14	21723	24330	24096	31952	31400	34540	59317	60281	61501	8,9
Швеція	9899	9177	9661	71713	78986	78453	73188	57302	69210	358	447	451	8456	18308	11135	15938	13630	18453	147676	150590	150457	8,8
Угорщина	23554	20833	22106	181	178	186	14096	13980	14126	-	-	-	4349	9523	10432	3286	6083	7261	38894	38431	39589	10,2
Норвегія	810	731	909	121887	142223	120981	-	-	-	25	30	29	6856	1474	10760	8775	26529	7162	120893	122517	125517	4,43
Польща	137842	141063	141424	4282	4115	4217	-	-	-	4	5	14	3491	3290	4306	8426	9663	11035	137193	138810	138926	38,6
Словаччина	9850	9216	9773	4776	4975	5097	13117	16494	17103	-	-	-	3738	5951	1381	3180	8647	5141	28405	27989	28213	5,3
Туреччина	81661	93934	98563	34677	30879	24010	-	-	-	102	109	152	2330	3791	4579	285	437	433	118815	128276	126871	61,0
Чехія	49121	57563	57431	2215	2313	2467	13357	13590	14749	1	-	-	8983	8725	9380	12258	18742	18919	61419	63449	45108	10,3
США	2804055	2934038	2921830	316962	275140	228077	771811	799906	805664	20884	21206	23243	43215	43759	38478	14221	13266	18175	3942666	4060816	3999117	263,1
Канада	159348	173803	175919	345667	358413	331282	73491	72798	76693	238	238	238	16016	15260	17910	44896	50983	40125	549864	569529	561917	29,6
Японія	650448	669176	678158	95577	96817	97398	316616	322049	325269	3489	3457	3368	-	-	-	-	-	-	1066130	1091449	1104193	125,2

Завдання 7

Оцінити кон'юнктуру ринку м'яса шляхом аналізу структурних зрушень, визначення тенденції змін та регіональних відмінностей пропорційності ринку. Вихідна інформація наведена у табл. 7.1 (ринок яловичини), табл. 7.2 (ринок свинини), табл. 7.3 (ринок м'яса бройлерів), табл. 7.4 (ринок м'яса індиків).

Таблиця 7.1

Динаміка виробництва та експортно-імпортних потоків на ринку яловичини

Країна	Виробництво				Імпорт				Експорт			
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
Австралія	1988	2052	2100	2250	-	-	-	-	1338	1395	1420	1500
Аргентина	2880	2680	2640	2730	-	-	-	-	357	168	280	340
Бразилія	6520	6895	7136	7385	72	44	80	80	492	748	838	925
ЄС	7462	6896	7250	7150	448	413	500	530	645	572	530	570
Індія	1700	1770	1810	1920	-	-	-	-	365	370	400	420
Канада	1246	1250	1260	1215	263	299	330	325	523	574	625	600
Китай	5328	5488	5600	5700	-	-	-	-	54	60	45	40
Мексика	1900	1925	1930	1935	420	426	440	445	-	-	-	-
Росія	1840	1760	1730	1670	478	653	700	740	-	-	-	-
США	12196	11890	12333	11682	1375	1435	1500	1500	1119	1029	1119	1148
Інші	6293	5618	5771	4494	241	205	190	192	128	133	120	85
Разом												

Таблиця 7.2

Динаміка виробництва та експортно-імпортних потоків на ринку свинини

Країна	Виробництво				Імпорт				Експорт			
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
Бразилія	2010	2230	2356	2430	-	-	-	-	163	337	400	430
ЄС	17585	17419	17800	17820	54	55	60	70	1470	1235	1300	1325
Канада	1638	1729	1830	1865	68	91	100	105	658	727	800	815
Китай	40314	41845	43000	44100	50	58	60	70	73	139	225	200
Мексика	1035	1065	1085	1100	276	294	300	310	59	61	60	60
Польща	1620	1547	1585	1640	47	23	50	50	160	100	80	85
Республіка Корея	1004	1077	1161	1200	174	123	145	150	30	42	20	55
Росія	1500	1560	1600	1700	520	560	700	710	-	-	-	-
США	8597	8691	8973	8819	439	431	479	490	584	708	709	726
Філіппіни	1008	1064	1095	1120	-	-	-	-	-	-	-	-
Японія	1269	1245	1200	1190	995	1065	1125	1150	-	-	-	-
Інші	3806	3683	3780	3790	223	188	194	202	14	5	5	7
Разом												

Таблиця 7.3

Динаміка виробництва та експортно-імпортних потоків на ринку м'яса бройлерів

Країна	Виробництво				Імпорт				Експорт			
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
Бразилія	5980	6567	7040	7180	-	-	-	-	893	1241	1425	1325
ЄС	6654	6822	6750	6760	299	418	550	600	762	718	670	695
Індія	1080	1250	1400	1500	-	-	-	-	-	-	-	-
Канада	877	927	945	975	69	73	72	80	55	69	75	80
Китай	5050	5200	5400	5450	608	473	380	350	464	489	400	400
Малайзія	786	813	832	846	-	-	-	-	-	-	-	-
Мексика	1936	2067	2188	2297	219	235	255	290	-	-	-	-
США	13703	14033	14519	14808	-	-	-	-	2231	2521	2208	2472
Таїланд	1070	1230	1320	1380	-	-	-	-	328	425	415	435
Японія	1091	1074	1090	1080	721	710	750	700				
Інші	6866	6905	6940	6059	352	300	244	239	45	44	44	48
Разом												

Таблиця 7.4

Динаміка виробництва та експортно-імпортних потоків на ринку м'яса індиків

Країна	Виробництво				Імпорт				Експорт			
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
Бразилія	137	165	182	200	-	-	-	-	44	69	75	81
Угорщина	78	84	88	90	3	9	5	5	26	24	30	32
ЄС	1740	1777	1750	1755	61	86	120	120	248	261	350	355
Канада	152	149	147	152	4	5	6	6	14	14	14	15
Мексика	12	13	13	14	159	171	160	180	8	8	5	5
ПАР	3	4	5	5	21	15	15	15	-	-	-	-
Росія	7	7	8	10	163	164	165	165	-	-	-	-
США	2419	2490	2533	2541	-	-	-	-	202	221	207	222
Польща	115	150	165	170	10	16	10	10	13	12	12	13
Інші	95	8	5	0	52	34	28	0	7	1	0	0
Разом												

Алгоритм виконання завдання 7

7.1. Розрахувати підсумкові значення показників розвитку ринку м'яса (виробництво, експорт, імпорт) в основних країнах-продуцентах та на світовому ринку загалом.

- 7.2. Для кожного з одиничних ринків м'яса у розрізі наведених країн розрахувати показник споживання за чотири роки.
- 7.3. Визначити питому вагу показників виробництва, імпорту, експорту і споживання кожного виду м'яса на світовому ринку за чотири наведені роки. Проаналізувати структуру виробництва, експорту, імпорту та споживання м'яса за весь період. Підготувати необхідні рисунки. Зробити висновки.
- 7.4. Визначити питому вагу кожної країни у виробництві, експорті, імпорті та споживанні м'яса на кожному субринку та на світовому ринку загалом.
- 7.5. Прорангувати основні країни-продуценти за показниками виробництва, експорту, імпорту і споживання певного виду м'яса протягом визначеного періоду. Проаналізувати отримані дані. Зробити висновки.
- 7.6. Визначити для кожної країни за рахунок чого збільшилося (імпорту чи виробництва) або зменшилося (експорту чи виробництва) споживання кожного виду м'яса за весь аналізований період.
- 7.7. Розрахувати для кожної країни динаміку показників споживання, виробництва, експорту і імпорту кожного виду м'яса. Аналогічні розрахунки здійснити для світового ринку м'яса загалом.
- 7.8. Розрахувати на кожному субринку м'яса для кожної країни частку експорту у виробництві та частку імпорту у споживанні за весь період. Аналогічні розрахунки здійснити на світовому ринку м'яса загалом. Проаналізувати отримані дані. Зробити висновки.
- 7.9. Розрахувати для кожної країни питому вагу споживання окремих видів м'яса у загальному споживанні. Проаналізувати отримані дані. Підготувати необхідні рисунки, зробити висновки.

Завдання 8

Оцінити тенденції та регіональні особливості розвитку кон'юнктури ринку натурального та синтетичного каучуку. Вихідна інформація наведена у табл. 8.

Алгоритм виконання завдання 8

- 8.1. Визначити обсяги виробництва натурального та синтетичного каучуку та обсяги виробництва каучуку загалом. Здійснити групування країн за показниками виробництва натурального і синтетичного каучуку, проаналізувати утворені групи країн за рівнем економічного розвитку, регіональним розташуванням. Прорангувати країни за обсягами виробництва каучуку. Виз-

начити першу десятку країн-продуцентів натурального каучуку та першу десятку країн-продуцентів синтетичного каучуку.

- 8.2. Визначити питому вагу виробництва натурального і синтетичного каучуку на світовому ринку каучуку. Визначити питому вагу основних країн-продуцентів у виробництві натурального та синтетичного каучуку відповідно. Прорангувати країни за цим показником. Здійснити порівняльний аналіз. Зробити висновки.
- 8.3. Визначити питому вагу імпорту натурального і синтетичного каучуку на світовому ринку каучуку. Визначити питому вагу основних країн у імпорті натурального та синтетичного каучуку відповідно. Прорангувати країни за цим показником. Здійснити порівняльний аналіз. Зробити висновки.
- 8.4. Визначити питому вагу експорту натурального і синтетичного каучуку на світовому ринку каучуку. Визначити питому вагу основних країн у експорті натурального та синтетичного каучуку відповідно. Прорангувати країни за цим показником. Здійснити порівняльний аналіз. Зробити висновки.
- 8.5. Розрахувати обсяги споживання натурального та синтетичного каучуку та обсяги споживання каучуку загалом у кожній з наведених країн та у світі в цілому. Здійснити групування країн за показником споживання натурального та синтетичного каучуку, проаналізувати утворені групи країн за рівнем економічного розвитку, регіональним розташуванням. Прорангувати країни за обсягами споживання каучуку. Визначити першу десятку країн-продуцентів у споживанні натурального каучуку та першу десятку країн-лідерів у споживанні синтетичного каучуку.
- 8.6. Розрахувати обсяги імпорту натурального та синтетичного каучуку та обсяги імпорту каучуку загалом. Визначити частку імпорту кожної країни у споживанні натурального та синтетичного каучуку відповідно та каучуку загалом. Здійснити групування країн за цими показниками, проаналізувати утворені групи країн за рівнем економічного розвитку, регіональним розташуванням. Здійснити порівняльний аналіз. Зробити висновки.
- 8.7. Розрахувати обсяги експорту натурального та синтетичного каучуку та обсяги експорту каучуку загалом. Визначити питому вагу експорту кожної країни у виробництві натурального та синтетичного каучуку відповідно та каучуку загалом. Здійснити групування країн за цими показниками, проаналізувати утворені групи країн за рівнем економічного розвитку, регіональним розташуванням. Здійснити порівняльний аналіз. Зробити висновки.

8.8. Визначити пропорційність розвитку ринку шляхом співвідношення показників сукупного споживання та сукупного виробництва натурального та синтетичного каучуку відповідно. Аналогічні розрахунки здійснити для ринку каучуку загалом. Проаналізувати отримані дані. Визначити регіональні особливості розвитку ринку каучуку. Зробити висновки.

Таблиця 8

Основні показники кон'юнктури світового ринку синтетичного і натурального каучуку (тис. т)

Країна	Синтетичний каучук			Натуральний каучук		
	виробництво	імпорт	експорт	виробництво	імпорт	експорт
1	2	3	4	5	6	7
Австралія	4,2	44,1	4,0	-	28,8	-
Австрія	5,0	30,9	-	-	37,0	-
Аргентина	48,1	22,0	29,4	-	23,1	-
Бангладеш	-	2,0	-	3,2	2,4	-
Бельгія	104,0	-	-	-	-	-
Білорусь	-	35,0	-	-	10,0	-
БЛЕС	-	371,5	390,0	-	61,3	-
Болгарія	24,0	-	25,0	-	-	-
Бразилія	340,0	105,9	114,0	-	-	-
Великобританія	270,1	161,5	313,5	-	113,2	-
Угорщина	-	30,0	-	-	14,0	-
Венесуела	-	40,0	-	-	20,0	-
Гонконг	-	39,2	-	-	10,0	-
Греція	-	10,3	-	-	6,2	-
Данія	-	17,4	-	-	2,0	-
Єгипет	-	10,0	-	-	16,0	-
Ізраїль	-	18,0	-	-	10,0	-
Індія	68,7	105,8	-	631,5	35,0	-
Індонезія	48,0	103,2	37,1	1576,5	-	1453,1
Іран	68,0	13,0	22,0	-	43,0	-
Ірландія	-	10,3	-	-	3,8	-
Іспанія	88,0	253,3	80,0	-	183,7	-
Італія	274,0	318,9	317,0	-	135,0	-
Канада	145,0	331,7	247,4	-	132,2	-
Китай	1052,4	714,6	77,7	451,0	943,3	-
Колумбія	-	31,4	-	-	20,4	-
Малайзія	-	95,5	-	547,0	-	162,1
Мексика	173,1	99,0	130,0	-	67,1	-
Нігерія	-	5,0	-	50,0	-	30
Нідерланди	188,0	148,0	248,0	-	14,0	-
Німеччина	846,2	424,2	640,7	-	245,3	-
Нова Зеландія	-	13,1	-	-	7,1	-
ПАР	62,8	14,3	26,5	-	51,1	-

1	2	3	4	5	6	7
Пакистан	-	14,8	-	-	31,1	-
Польща	89,5	80,4	50,7	-	48,0	-
Португалія	-	39,5	-	-	17,8	-
Республіка Корея	662,5	101,6	400,1	-	330,0	-
Росія	919,6	33,6	347,3	-	32,9	-
Румунія	23,2	14,9	7,8	-	16,3	-
Словаччина	-	40,0	-	-	22,0	-
Словенія	-	29,0	-	-	16,0	-
США	2063,0	594,7	844,4	-	972,1	-
Таїланд	110,0	106,1	77,4	2357,0	-	2059,2
Тайвань	460,0	113,6	352,6	-	93,8	-
Туреччина	43,4	50,6	4,8	-	79,3	-
Україна	-	58,0	-	-	10,0	-
Філіппіни	-	21,2	-	68,0	-	-
Фінляндія	40,0	20,3	-	-	22,9	-
Франція	671,7	325,0	532,4	-	282,0	-
Чехія	88,0	73,8	65,4	-	47,5	-
Чилі	-	18,5	-	-	13,2	-
Швейцарія	-	21,9	-	-	2,8	-
Швеція	40,0	62,0	16,9	-	13,0	-
Шрі-Ланка	-	14,0	-	86,3	-	31,5
Югославія	23,2	13,9	32,7	-	5,4	-
Японія	1465,5	164,6	488,5	-	713,3	-
Разом						

Завдання 9

Оцінити інтенсивність динаміки показників кон'юнктури ринку молока продукції та визначити тенденції його розвитку. Вихідна інформація наведена у табл. 9.1 (ринок вершкового масла), табл. 9.2 (ринок твердого сиру), табл. 9.3 (ринок сухого знежиреного молока), табл. 9.4 (ринок сухого незбираного молока), табл. 9.5 (ринок молока).

Методичні вказівки до виконання завдання 9

Швидкість та інтенсивність розвитку показників кон'юнктури ринку значно варіюється, що позначається на структурі відповідних динамічних рядів. Дане завдання передбачає розрахунок та порівняльний аналіз наступних показників: абсолютний приріст, відносний приріст, темп зростання, темп приросту, абсолютне значення 1% приросту та коефіцієнт випередження щодо виробництва і споживання на зазначених ринках молокопродуктів загалом в розрізі кожної країни.

Як правило, при порівнянні певної множини послідовних рівнів база порівняння може бути постійною чи змінною. Тому розрахунок показників виробництва і споживання здійснюється базисним і ланцюговим методами.

Таблиця

Методика розрахунку ланцюгових та базисних показників динаміки

Показники	Розрахункова формула	
	Базисний метод	Ланцюговий метод
Абсолютний приріст	$\Delta_t = y_t - y_0$	$\Delta_t = y_t - y_{t-1}$
Темп зростання	$k_t = \frac{y_t}{y_0}$	$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}$
Темп приросту, %	$T_t = 100(k_t - 1)$	$T_t = 100(k_t - 1)$
Абсолютне значення 1% приросту	$A_t = \frac{\Delta_t}{T_t}$	$A_t = \frac{\Delta_t}{T_t}$

Відношення темпів зростання виробництва і споживання дає коефіцієнт випередження, за допомогою якого порівнюється відносна швидкість виробництва та споживання в різних країнах.

Таблиця 9.1

Динаміка виробництва і споживання вершкового масла (тис. т)

Країна	Виробництво				Споживання			
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Північна Америка	639	627	581	614	637	619	611	626
Канада	93	90	86	89	84	79	78	79
Мексика	13	15	15	15	31	35	31	33
США	533	522	480	510	522	505	502	514
Південна Америка	122	121	122	125	125	126	125	125
Аргентина	52	49	52	55	45	48	49	50
Бразилія	70	72	70	70	80	78	76	79
ЄС	1752	1742	1748	1739	1665	1678	1662	1657
Австрія	42	41	40	41	41	42	42	42
Бельгія/Люксембург	97	97	105	103	72	70	70	68
Данія	56	50	48	48	22	30	30	30
Фінляндія	54	50	52	54	32	23	23	23
Франція	462	466	465	465	479	532	528	527
Німеччина	480	462	450	450	593	578	567	565
Греція	5	5	5	5	12	13	13	13
Ірландія	150	148	145	138	14	14	17	15
Італія	81	81	81	81	100	100	100	100
Нідерланди	122	129	140	137	59	55	57	58
Португалія	21	23	22	22	16	17	16	16
Іспанія	23	23	24	24	16	16	16	16
Швеція	30	33	33	33	15	13	12	12
Великобританія	129	134	138	138	194	175	173	172
Західна Європа	40	39	40	39	44	44	44	43
Швейцарія	40	39	40	39	44	44	44	43
Східна Європа	173	189	189	189	173	185	188	186
Польща	160	178	180	180	160	172	177	176
Румунія	13	11	9	9	13	13	11	10
Колишній СРСР	453	389	410	405	548	569	555	528
Росія	290	280	300	300	483	514	500	475
Україна	163	109	110	105	65	55	55	53
Північна Африка	7	8	9	10	57	46	49	50
Єгипет	7	8	9	10	57	46	49	50
Азія	1485	1557	1690	1840	1493	1559	1691	1844
Індія	1400	1470	1600	1750	1401	1469	1602	1755
Японія	85	87	90	90	92	90	89	89
Океанія	462	467	497	507	90	84	84	83
Австралія	153	147	154	157	60	54	54	53
Нова Зеландія	309	320	343	350	30	30	30	30
Всього								

Таблиця 9.2

Динаміка виробництва і споживання твердого сиру (тис. т)

Країна	Виробництво				Споживання			
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Північна Америка	3673	3772	3820	3890	3787	3897	3955	4038
Канада	289	336	330	333	297	329	332	335
Мексика	110	112	115	117	130	138	145	148
США	3274	3324	3375	3440	3360	3430	3478	3558
Південна Америка	752	890	907	929	850	795	913	832
Аргентина	390	415	420	435	379	390	400	415
Бразилія	385	405	421	434	417	434	442	452
Венесуела	77	70	66	60	54	71	71	65
ЕС	5730	5861	5885	5946	5236	5393	5462	5500
Австрія	91	87	91	122	94	99	104	135
Бельгія/Люксембург	64	73	74	74	129	140	140	141
Данія	298	290	286	290	119	85	75	85
Фінляндія	83	79	80	80	71	75	74	75
Франція	1594	1645	1670	1675	1233	1323	1345	1345
Німеччина	947	988	1001	1021	977	996	1011	1032
Греція	216	216	210	215	253	257	260	260
Ірландія	92	89	87	87	21	24	24	24
Італія	950	985	985	985	1130	1140	1150	1150
Нідерланди	688	693	690	688	229	235	237	237
Португалія	66	65	64	64	74	74	76	78
Іспанія	160	162	164	165	229	230	232	233
Швеція	127	115	115	115	142	142	142	134
Великобританія	364	374	368	365	535	573	580	580
Західна Європа	133	136	140	140	101	99	105	105
Швейцарія	133	136	140	140	101	99	105	105
Східна Європа	225	253	274	255	212	250	254	247
Польща	133	158	180	160	120	155	159	152
Румунія	92	95	94	95	92	95	95	95
Колішній СРСР	233	210	214	226	366	484	467	470
Росія	173	165	170	180	309	438	421	426
Україна	60	45	44	43	57	46	46	44
Північна Африка	325	370	380	385	342	384	393	397
Єгипет	325	370	380	385	342	384	393	397
Азія	33	34	35	35	197	205	215	220
Японія	33	34	35	35	197	205	215	220
Океанія	498	525	555	564	208	235	240	243
Австралія	268	285	289	319	177	202	205	207
Нова Зеландія	230	240	266	245	31	33	35	36
Всього								

Таблиця 9.3

Динаміка виробництва і споживання сухого знежиреного молока (тис. т)

Країна	Виробництво				Споживання			
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Північна Америка	666	742	705	745	750	701	654	739
Канада	65	65	65	65	40	30	35	42
Мексика	119	127	130	130	251	260	260	260
США	482	550	510	550	459	411	359	437
Південна Америка	96	106	107	114	172	153	158	162
Аргентина	37	40	40	45	15	21	23	24
Бразилія	50	55	58	60	128	100	103	105
Чилі	6	8	6	6	15	15	16	16
Перу	-	-	-	-	9	12	11	12
Венесуела	3	3	3	3	5	5	5	5
ЄС	1195	1145	1112	1110	758	949	938	945
Австрія	16	19	18	18	10	12	14	15
Бельгія/Люксембург	55	54	54	54	13	29	29	30
Данія	28	23	21	20	13	15	13	13
Фінляндія	15	25	26	28	7	7	7	7
Франція	364	369	350	360	283	287	275	275
Німеччина	396	334	330	330	54	112	110	110
Греція	-	-	-	-	7	7	6	6
Ірландія	127	109	98	94	11	11	11	11
Італія	-	-	-	-	126	128	130	132
Нідерланди	29	39	41	36	195	197	195	197
Португалія	13	14	14	14	12	13	13	13
Іспанія	14	13	13	10	33	36	36	36
Швеція	29	38	40	40	19	20	20	20
Великобританія	109	108	107	106	75	75	79	80
Західна Європа	24	22	21	18	18	16	15	16
Швейцарія	24	22	21	18	18	16	15	16
Східна Європа	120	120	118	120	40	22	24	33
Польща	120	120	118	120	40	22	24	33
Колишній СРСР	200	196	197	196	195	160	156	191
Росія	170	170	170	170	165	140	133	170
Україна	30	26	27	26	30	20	23	21
Північна Африка	-	-	-	-	63	79	94	97
Алжир	-	-	-	-	63	79	94	97
Азія	341	350	367	379	420	426	427	440
Індія	105	110	120	130	100	110	115	120
Китай	36	40	42	44	49	48	52	55
Японія	200	200	205	205	271	268	260	265
Океанія	431	449	446	389	54	55	54	54
Австралія	229	238	231	264	43	44	43	43
Нова Зеландія	202	211	215	225	11	11	11	11
Всього								

Таблиця 9.4

Динаміка виробництва і споживання сухого незбираного молока (тис. т)

Країна	Виробництво				Споживання			
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Північна Америка	66	59	64	64	75	88	98	99
Канада	5	4	3	4	31	41	40	42
США	61	55	61	60	44	47	58	57
Південна Америка	501	515	568	587	615	632	661	672
Аргентина	162	166	203	215	102	115	120	122
Бразилія	220	231	240	247	310	340	350	357
Чилі	63	66	72	74	74	75	76	77
Перу	4	4	5	5	40	40	40	45
Венесуела	52	48	48	46	89	62	75	71
ЄС	990	1040	1072	1063	439	503	503	502
Бельгія/Люксембург	68	72	73	73	21	34	31	31
Данія	99	104	107	105	18	14	17	17
Франція	348	390	410	410	128	172	180	180
Німеччина	203	210	415	215	158	168	168	168
Ірландія	30	34	37	34	0	0	1	1
Італія	-	-	-	-	34	32	30	30
Нідерланди	123	111	115	112	25	24	25	24
Португалія	6	5	5	5	7	7	7	7
Іспанія	17	17	15	15	17	17	15	15
Великобританія	96	97	95	94	31	35	29	29
Колишній СРСР	124	80	100	100	159	135	175	155
Росія	124	80	100	100	159	135	175	155
Північна Африка	-	-	-	-	83	98	139	147
Алжир	-	-	-	-	60	73	109	117
Єгипет	-	-	-	-	23	25	30	30
Азія	322	350	369	387	348	387	409	427
Китай	322	350	369	387	348	387	409	427
Океанія	446	500	523	501	51	55	56	56
Австралія	113	134	126	126	20	24	25	25
Нова Зеландія	333	366	397	375	31	31	31	31
Всього								

Динаміка надою і споживання молока (тис. т)

Країна	Надій				Споживання			
	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Північна Америка	85447	86983	87575	89040	33126	33215	33120	33120
Канада	7890	8100	8200	8340	2824	2820	2820	2820
Мексика	7586	7848	8000	8050	3412	3551	3600	3600
США	69971	71035	71375	72650	26890	26844	26700	26700
Південна Америка	32292	33772	35364	36625	14618	15513	16352	17054
Аргентина	8900	9060	9400	9750	2140	2220	2275	2320
Бразилія	19480	20600	21630	22495	11400	12100	12826	13467
Чилі	1982	2112	2185	2230	410	446	455	465
Перу	730	850	910	950	488	575	610	625
Венесуела	1200	1150	1239	1200	180	172	186	177
ЄС	121505	121186	120478	120026	33885	32640	32508	32505
Австрія	3004	3060	3124	3145	1251	1277	1290	1295
Бельгія/Люксембург	3681	3660	3460	3455	726	734	735	736
Данія	4695	4633	4660	4650	570	571	580	590
Фінляндія	2431	2460	2450	2450	761	745	735	735
Франція	25083	24957	24700	24500	4363	4000	4000	4000
Німеччина	28776	28700	28500	28500	5602	5292	5200	5200
Греція	755	750	750	750	865	860	860	860
Ірландія	5677	5623	5581	5476	679	676	677	677
Італія	10800	10818	10800	10800	3704	3692	3652	3652
Нідерланди	11013	10922	11200	11100	1701	1635	1650	1650
Португалія	1731	1770	1750	1750	695	636	641	640
Іспанія	5900	5700	5600	5600	4284	4140	4130	4130
Швеція	3319	3303	3303	3300	1414	1407	1400	1400
Великобританія	14640	14830	14600	14550	7270	6975	6958	6940
Західна Європа	3856	3867	3850	3840	702	708	700	690
Швейцарія	3856	3867	3850	3840	702	708	700	690
Східна Європа	17178	17370	17380	17850	9847	9426	8951	9060
Польща	11690	11980	12100	12550	5829	5640	5300	5400
Румунія	5488	5390	5280	5300	4018	3786	3651	3660
Колишній СРСР	51800	47750	47700	46600	17500	17315	17415	16410
Росія	35800	34100	34000	33000	14300	14515	14615	13610
Україна	16000	13650	13700	13600	3200	2800	2800	2800
Азія	48453	49816	51250	52100	28527	40292	40917	41567
Індія	33500	34500	35500	36000	30500	32000	32500	33000
Китай	6296	6674	7200	7600	2840	3136	3397	3597
Японія	8657	8642	8550	8500	5187	5156	5020	4970
Океанія	19362	20774	21295	21390	2398	2304	2306	2308
Австралія	8957	9274	9655	9930	1958	1904	1906	1908
Нова Зеландія	10405	11500	11640	11460	440	400	400	400

Завдання 10

Встановити і проаналізувати характер та щільність зв'язку між показниками кон'юнктури товарного ринку. Завдання виконується у двох варіантах стосовно світового ринку тютюну та світового ринку цитрусових. Вихідна інформація представлена у табл. 10.1 та табл. 10.2.

Алгоритм виконання завдання 10

10.1. Утворити 5 груп з рівними інтервалами за показниками споживання, використовуючи наступну формулу:

$$h = \frac{x_{\max} - x_{\min}}{m},$$

де x_{\max} - максимальне значення групувальної ознаки;

x_{\min} - мінімальне значення групувальної ознаки;

m - кількість груп

10.2. В кожній групі визначити:

- число країн;
- обсяги виробництва загалом і в середньому на 1 країну;
- обсяги імпорту, експорту і споживання загалом і в середньому на 1 країну.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлені таблиці. Зробити висновки.

10.3. Визначити по кожній групі дисперсію (групові дисперсії) і середню з групових дисперсій.

Дисперсію можна обчислити, використовуючи наступні формули:

$$\sigma^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f},$$

$$\sigma^2 = \bar{x}^2 - (\bar{x}^2); \quad \bar{x}^2 = \frac{\sum x^2 f}{\sum f}; \quad \bar{x} = \frac{\sum xf}{\sum f}$$

де \bar{x} - середнє значення ознаки;

x - значення ознак (варіант);

f - частоти або ваги.

Середня із групових дисперсій обчислюється за формулою:

$$\sigma_i^2 = \frac{\sum \sigma_i^2 \cdot f_i}{\sum f_i},$$

де σ_i - середня з групових дисперсій;

f_i - частоти кожної з груп сукупності;

σ_i^2 - групові дисперсії.

10.4. Розрахувати дисперсію групових середніх від загальної середньої (δ^2) (міжгрупову дисперсію).

$$\delta^2 = \frac{\sum (\bar{x}_i - \bar{x})^2 f_i}{\sum f_i}.$$

10.5. Визначити загальну дисперсію за правилом додавання дисперсій.

$$\sigma^2 = \sigma_i^2 + \delta^2.$$

10.6. Розрахувати коефіцієнт детермінації (η^2) та емпіричне кореляційне відношення (η), використовуючи нижченаведені формули:

$$\eta^2 = \frac{\delta^2}{\sigma^2},$$

$$\eta = \sqrt{\frac{\delta^2}{\sigma^2}}.$$

Таблиця 10.1

Основні показники кон'юнктури світового ринку тютюну

Країна	Виробництво (в сирому вигляді)		Виробництво (в сухому вигляді)		Імпорт		Експорт		Споживання	
	у базис- ному році	у поточ- ному році	у базис- ному році	у поточ- ному році	у базис- ному році	у поточ- ному році	у базис- ному році	у поточ- ному році	у базис- ному році	у поточ- ному році
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Всього	7472996	6341433	7472996	6341433	1906269	1501292	1914920	1804370	6288173	5736198
Аргентина	116500	112500	116500	112500	4000	4000	52400	46500	35600	36300
Австралія	9000	7500	9000	7500	12903	13800	906	900	23294	23000
Австрія	205	175	205	175	17689	18100	220	420	16816	17640
Азербайджан	10500	10500	10500	10500	0	0	8000	8000	2500	2500
Бельгія/Люксембург	1180	1180	1180	1180	54080	54080	30000	30000	27780	27780
Бразилія	447000	569000	447000	569000	14550	15000	300500	318000	155750	159750

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Болгарія	45107	489120	45107	48912	11835	12200	15527	20540	32800	37600
Канада	69300	64864	69300	64864	9900	9900	24000	22377	48100	45900
Чилі	11374	12049	11374	12049	3657	3350	2468	2050	11289	10056
Китай	2966000	2380000	2966000	2380000	9757	13000	92173	97600	2306757	2342000
Хорватія	13523	13398	13523	13398	2907	2400	4765	4800	8387	8623
Куба	37000	37000	37000	37000	300	300	5000	5000	29800	29800
Данія	0	0	0	0	15984	16000	2539	2500	13445	13500
Домініканська Республіка	10950	34808	40950	34808	360	360	16000	18059	8470	9470
Єгипет	0	0	0	0	55462	55000	0	0	47570	52000
Фінляндія	0	0	0	0	5175	3100	1916	207	5118	3000
Франція	26513	26348	26513	26348	22998	23000	11591	11590	38302	36850
Німеччина	9554	9770	9554	9770	222591	220000	82926	80000	142651	142000
Греція	132200	130500	132200	130500	17500	16500	98008	99000	45000	46300
Гватемала	20440	17412	20440	17412	0	143	11074	9043	1791	1990
Гонконг	0	0	0	0	16829	17648	4120	4532	13412	12198
Угорщина	15375	15300	15375	15300	18000	19100	2000	2000	28500	30400
Індія	633200	648600	633200	648600	350	310	81790	85500	483360	478310
Індонезія	202000	210000	202000	210000	17658	15000	15955	15000	187115	180505
Італія	136944	132500	136944	132500	38765	34300	95701	91100	56267	51000
Японія	67100	63960	67100	63960	91500	92950	2500	2400	177500	179750
Республіка Корея	52040	52040	46836	46836	18000	18000	500	500	78610	83213
Киргизія	30000	30000	26000	26000	1000	1000	23000	23000	1900	4000
Малаві	135138	127150	95996	89550	3700	12000	135300	107600	530	300
Малайзія	11805	10540	10625	9500	14601	22040	0	0	26160	30510
Мексика	61457	52333	54082	45216	4000	3350	14462	10112	38000	37500
Молдавія	30434	32608	28000	30000	1200	1500	20000	20000	7500	9500
Нідерланди	0	0	0	0	108000	0	9500	0	92000	0
Норвегія	0	0	0	0	8404	8000	932	900	6908	6979
Пакистан	92728	98500	84636	89834	976	1000	3750	5500	78850	81200
Філіппіни	72670	58500	61664	51600	17598	22907	10806	6500	73690	74610
Польща	43000	43000	38700	38700	44230	45500	4000	5000	77000	80500
Росія	520	600	500	560	208300	165000	640	0	180460	190560
Сінгапур	0	0	0	0	22100	17700	8458	6200	13442	12000
ПАР	32768	32683	31493	31399	22597	9893	14210	21000	26932	30000
Іспанія	42300	42300	34686	34686	61183	61000	19958	22750	73300	73000
Швеція	0	0	0	0	8696	12623	2173	500	9600	9900
Швейцарія	1325	1325	1205	1205	24850	0	2450	2450	2150	0
Сирія	17200	17200	15000	15000	0	0	5000	5000	16000	16000
Тайвань	10120	10120	9475	9475	13980	14000	87	90	22000	22350
Таїланд	67600	61000	59428	53610	8661	5260	28516	27400	28785	25345
Туреччина	260750	238600	217570	196310	37200	42500	128808	125000	108850	109000
Великобританія	0	0	0	0	149756	147000	16326	15000	136750	132300
США	696116	635029	626504	571526	246762	115000	211917	215000	634412	600000
Узбекистан	28000	23000	23000	19300	3600	4000	14400	16500	8800	9000
Венесуела	21000	21000	14630	14630	6800	6800	0	0	18890	18890
Югославія	7604	7604	68500	68500	4500	4500	500	500	11000	11000
Зімбабве	223977	192025	192384	164926	60	45	168804	175200	3242	3211

Динаміка основних показників кон'юнктури ринку цитрусових за видами, тис. т

Всього у світі	Показники ринку цитрусових за видами																			
	апельсини				мандарини				грейпфрути				лімони							
	Виробле- но	Імпорт	Експорт	Спожи- вство	Виробле- но	Імпорт	Експорт	Спожи- вство	Виробле- но	Імпорт	Експорт	Спожи- вство	Виробле- но	Імпорт	Експорт	Спожи- вство				
Всього у світі	48487	397	4080	192929	25475	14117	182	2147	10593	15559	3953	327	792	1397	2091	4158	176	846	1539	1955
поточний рік	44020	440	4150	184698	21821	11798	179	1990	9204	938	3771	341	840	1358	1914	4486	202	805	1591	2298
1. Північна півкуля	28827	373	3240	12906	3054	13679	182	2122	10216	1523	3578	327	792	1397	2091	2881	176	846	1539	1955
поточний рік	27464	428	3259	12934	11099	11324	179	1758	8800	945	3340	333	636	1255	1782	3186	202	491	1507	1396
1.1. Мексика	3385	32	11	2996	410	-	-	-	-	250	10	3	223	34	-	-	-	-	-	-
поточний рік	3385	32	11	2996	410	-	-	-	-	250	10	3	223	34	-	-	-	-	-	-
1.1. США	11876	48	519	1455	9910	505	96	28	366	207	2506	6	394	649	1469	762	17	106	381	292
поточний рік	11293	55	567	1671	9110	421	100	14	350	157	2240	19	388	610	1261	907	33	113	383	444
2. Країни Середземномор'я	9669	145	2692	5082	2240	358	74	1935	1936	561	522	33	224	120	211	2117	67	469	973	748
поточний рік	9295	170	2655	4943	1867	3805	63	1552	1846	470	540	30	225	113	232	2277	85	378	1038	952
2.1. Кіпр	237	-	59	143	25	-	-	-	-	36	-	-	23	3	10	28	-	-	16	6
поточний рік	129	-	40	65	24	-	-	-	-	53	-	-	34	7	12	25	-	-	14	6
2.2. Єгипет	1637	-	208	1406	23	478	-	10	463	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
поточний рік	1610	-	225	1357	28	481	-	8	471	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2.3. Греція	1040	1	267	394	380	85	-	30	51	4	-	-	-	-	123	11	24	100	12	
поточний рік	975	1	371	328	271	85	-	34	49	2	-	-	-	-	130	11	32	96	13	
2.4. Ізраїль	327	10	89	96	152	120	-	35	40	45	324	5	121	23	185	18	-	-	1	15
поточний рік	225	-	71	69	85	86	-	30	30	26	322	-	95	25	202	16	-	-	15	1
2.5. Італія	1750	57	135	1042	630	594	72	67	414	185	12	28	3	35	2	543	39	33	208	341
поточний рік	1800	59	143	1106	610	592	56	74	376	198	20	30	5	40	5	610	41	33	222	396
2.6. Марокко	845	-	298	417	130	511	-	272	229	10	-	-	-	-	112	-	-	-	66	9
поточний рік	693	-	240	415	38	222	-	99	123	-	-	-	-	-	120	-	-	-	60	20
2.7. Іспанія	2828	77	1484	641	780	2070	2	1400	410	262	-	-	-	-	520	-	214	254	52	
поточний рік	2688	110	1400	700	698	1779	7	1350	450	186	-	-	-	-	460	-	117	297	46	
2.8. Туреччина	1100	-	102	881	110	500	-	121	329	50	140	-	72	54	14	752	17	106	381	292
поточний рік	1070	-	115	848	107	500	-	157	347	56	135	-	86	36	13	907	33	113	383	444
3. Південна півкуля	19660	24	840	6423	12421	438	-	25	377	36	375	9	152	108	124	1277	-	271	91	915
поточний рік	16556	21	891	5564	10122	474	-	32	404	38	431	8	204	103	132	1300	-	314	84	902
3.1. Аргентина	789	12	41	620	140	438	-	25	377	36	189	8	18	99	80	1165	-	205	82	878
поточний рік	861	7	98	626	144	474	-	32	404	38	191	7	24	93	81	1180	-	254	64	862
3.2. Австралія	616	11	136	188	300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
поточний рік	428	13	91	180	170	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3.3. Бразилія	11736	-	90	5418	11628	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
поточний рік	14117	-	122	4488	9507	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3.4. ПАР	1319	1	570	107	353	-	-	-	-	-	186	1	134	9	44	112	-	66	9	37
поточний рік	1150	1	580	270	307	-	-	-	-	-	240	1	180	10	51	120	-	60	20	40
4. Інші країни	18958	228	548	7824	10814	9321	108	187	8280	962	3056	285	416	1169	1756	764	109	106	475	292
поточний рік	18169	258	604	7991	9832	7519	116	206	6954	475	2800	303	411	1142	1550	764	109	106	475	292
4.1. Китай	3236	19	8	3085	162	6472	2	148	5884	442	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
поточний рік	2907	49	3	2893	60	5132	2	179	4785	170	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4.2. Куба	440	-	10	100	330	-	-	-	-	-	310	0	20	35	255	-	-	-	-	
поточний рік	-	15	105	330	-	-	-	-	-	-	310	0	20	35	255	-	-	-	-	
4.3. Японія	21	129	-	148	2	1705	9	5	428	280	-	270	-	270	-	2	92	-	94	
поточний рік	19	132	-	149	2	1398	13	5	1258	121	-	274	-	274	-	2	84	-	86	
4.4. Республіка Корея	-	-	-	-	-	635	1	6	597	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
поточний рік	-	-	-	-	-	563	1	8	529	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Завдання 11

Оцінити стан та регіональні особливості кон'юнктури ринку кави в основних країнах-продуцентах. Для його виконання потрібно скористатися вихідною інформацією, наведеною у табл. 11.

Таблиця 11

Основні показники кон'юнктури ринку кави у країнах-продуцентах

№ з/п	Регіон, країна	Запаси на початок сезону		Виробництво		Імпорт		Експорт		Запаси на кінець сезону	
		1 рік	2 рік	1 рік	2 рік	1 рік	2 рік	1 рік	2 рік	1 рік	2 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Північна і Центральна Америка											
1	Коста-Ріка	1236	1309	2400	2300	0	0	2300	2200	1011	1044
2	Куба	237	216	250	300	0	0	125	125	162	191
3	Домініканська Республіка	232	978	1000	700	0	0	700	250	209	1088
4	Ель-Сальвадор	5	2	2112	1667	25	70	1964	1593	10	2
5	Гватемала	50	5	4494	3802	275	150	4344	3500	50	37
6	Гаїті	182	182	350	425	0	0	75	100	127	167
7	Гондурас	87	24	2668	2450	0	0	2200	2175	287	13
8	Ямайка	25	12	40	40	0	0	20	20	25	12
9	Мексика	0	0	5800	5200	0	0	4700	4200	0	0
10	Нікарагуа	196	107	1100	1350	0	0	925	1080	211	222
11	Панама	0	81	170	170	0	0	100	90	5	96
12	Тринідад і Тобаго	0	0	20	15	0	0	3	1	0	0
13	США	0	0	238	205	0	0	0	0	0	0
Південна Америка											
14	Болівія	186	270	170	180	0	0	140	115	166	285
15	Бразилія	9320	6150	32600	46850	0	0	17010	28600	11800	10900
16	Колумбія	2092	1098	12000	10900	0	11	10260	9825	2272	654
17	Еквадор	30	6	1100	850	0	172	790	714	35	4
18	Парагвай	107	106	50	35	0	0	10	10	125	108
19	Перу	20	89	2495	2500	45	0	2380	2310	20	89
20	Венесуела	344	582	1050	1070	60	40	435	235	309	692
Африка											
21	Ангола	5	25	65	100	0	0	40	25	5	20
22	Бурунді	241	332	300	450	0	0	350	400	189	380
23	Камерун	242	280	1100	1400	0	0	1050	1300	187	275
24	ЦАР	240	283	200	200	0	0	195	175	226	289
25	Кот-д'Івуар	1478	1186	4333	3300	0	0	4453	3452	1295	968

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
26	Ефіопія	1561	1561	3767	3800	0	0	1917	2200	1744	1461
27	Гана	7	17	50	45	0	0	45	40	10	20
28	Гвінея	68	128	120	125	0	0	70	60	68	143
29	Кенія	643	222	1121	1002	3	3	1176	900	568	304
30	Мадагаскар	301	413	800	600	0	0	650	500	276	383
31	Малаві	10	6	60	65	0	0	60	60	8	9
32	Нігерія	25	34	45	45	13	13	6	3	27	39
33	Руанда	86	80	250	335	0	0	250	340	84	73
34	Сьєрра-Леоне	28	30	40	45	0	0	50	40	13	30
35	Танзанія	288	403	900	600	0	0	860	610	309	376
36	Того	146	310	330	300	0	0	330	225	144	383
37	Уганда	274	290	3200	3215	0	0	3000	3200	393	225
38	Заїр	832	532	1000	700	0	0	800	350	832	682
39	Замбія	0	0	50	80	0	0	48	79	0	0
40	Зімбабве	37	59	100	120	0	0	100	125	33	50
Азія і Океанія											
41	Індія	200	562	4900	4500	0	0	4000	3401	200	581
42	Індонезія	117	156	7300	5780	55	20	5650	4530	132	176
43	Лаос	0	0	300	300	0	0	299	299	0	0
44	Малайзія	0	0	160	160	500	40	500	400	0	0
45	Папуа-Нова Гвінея	402	467	1200	1060	0	0	1250	1076	351	450
46	Філіппіни	50	218	745	726	172	27	1	3	46	213
47	Шрі-Ланка	16	29	40	40	0	0	22	5	12	34
48	Таїланд	350	309	1200	1400	0	0	810	1010	310	364
49	В'єтнам	260	959	11167	10500	0	0	10000	10000	1067	809
50	Ємен	0	0	70	70	0	0	60	60	0	0
	Разом (всього у світі)										

Завдання 11

Виконується у двох варіантах залежно від визначених країн-продуцентів кави у різних регіонах світу стосовно 1-го і 2-го років, поданих у таблиці вихідної інформації.

Таблиця розподілу варіантів до завдання 11

1 варіант (1 рік)		2 варіант (2 рік)	
Порядковий номер студента у журналі відвідування	Країни-продуценти кави у різних регіонах світу	Порядковий номер студента у журналі відвідування	Країни-продуценти кави у різних регіонах світу
1	2	3	4
1	Коста-Ріка, Болівія, Ангола, Індія	1	Коста-Ріка, Куба, Болівія, Бразилія, Ангола, Бурунді, Індія, Індонезія
2	Куба, Бразилія, Бурунді, Індонезія		
3	Домініканська Республіка, Колумбія, Камерун, Лаос	2	Домініканська Республіка, Ель-Сальвадор, Колумбія, Еквадор, Камерун, ЦАР, Лаос, Малайзія
4	Ель-Сальвадор, Еквадор, ЦАР, Малайзія	3	Гватемала, Гаїті, Парагвай, Перу, Кот-д'Івуар, Ефіопія, Папуа-Нова Гвінея, Філіппіни
5	Гватемала, Парагвай, Кот-д'Івуар, Папуа-Н.Гвінея		
6	Гаїті, Перу, Ефіопія, Філіппіни		
7	Гондурас, Венесуела, Гана, Шрі-Ланка	4	Гондурас, Ямаїка, Венесуела, Еквадор, Гана, Гвінея, Шрі-Ланка, Таїланд
8	Ямаїка, Еквадор, Гвінея, Таїланд		
9	Мексика, Колумбія, Кенія, В'єтнам	5	Мексика, Нікарагуа, Колумбія, Бразилія, Кенія, Мадагаскар, В'єтнам, Ємен
10	Нікарагуа, Бразилія, Мадагаскар, Ємен		
11	Панама, Болівія, Малаві, Папуа-Н.Гвінея	6	Панама, Тринідад і Тобаго, Болівія, Парагвай, Малаві, Нігерія, Індонезія, Папуа-Нова Гвінея
12	Тринідад і Тобаго, Парагвай, Нігерія, Індонезія		
13	США, Венесуела, Руанда, Індія	7	Гватемала, США, Парагвай, Венесуела, Руанда, Сьєрра-Леоне, Індія, Ємен
14	Гватемала, Парагвай, Сьєрра-Леоне, Ємен		
15	Гаїті, Перу, Танзанія, В'єтнам	8	Гаїті, Гондурас, Перу, Венесуела, Танзанія, Того, В'єтнам, Таїланд
16	Гондурас, Венесуела, Того, Таїланд		
17	Ямаїка, Еквадор, Уганда, Шрі-Ланка	9	Ямаїка, Мексика, Колумбія, Еквадор, Уганда, Заір, Філіппіни, Шрі-Ланка
18	Мексика, Колумбія, Заір, Філіппіни		
19	Нікарагуа, Бразилія, Замбія, Папуа-Н.Гвінея	10	Нікарагуа, Панама, Болівія, Бразилія, Замбія, Зімбabwe, Малайзія, Папуа-Нова Гвінея
20	Панама, Болівія, Зімбabwe, Малайзія		
21	Тринідад і Тобаго, Венесуела, Камерун, Лаос	11	Тринідад і Тобаго, США, Перу, Венесуела, Камерун, Кот-д'Івуар, Індонезія, Лаос
22	США, Перу, Кот-д'Івуар, Індонезія		
23	Ель-Сальвадор, Парагвай, Ефіопія, Індія	12	Домініканська Республіка, Ель-Сальвадор, Еквадор, Парагвай, Ефіопія, Кенія, Індія, В'єтнам
24	Домініканська Республіка, Еквадор, Кенія, В'єтнам		
25	Куба, Колумбія, Мадагаскар, Індонезія	13	Коста-Ріка, Куба, Бразилія, Колумбія, Мадагаскар, Руанда, Індія, Індонезія
26	Коста-Ріка, Бразилія, Руанда, Індія		

1	2	3	4
27	Мексика, Болівія, Уганда, Папуа-Н.Гвінея	14	Мексика, Нікарагуа, Болівія, Колумбія, Уганда, Заір, Папуа-Нова Гвінея, Таїланд
28	Нікарагуа, Колумбія, Заір, Таїланд		
29	Гондурас, Перу, Танзанія, Філіппіни	15	Гватемала, Гондурас, Бразилія, Перу, Танзанія, Того, Лаос, Філіппіни
30	Гватемала, Бразилія, Того, Лаос		

Алгоритм виконання завдання 11

- 11.1.** Розрахувати підсумкові значення наведених у таблиці 11 показників ринку кави (запаси відповідно на початок і на кінець сезону, виробництво, експорт, імпорт) для кожного регіону світу та світового ринку загалом (рядок “разом”).
- 11.2.** Визначити питому вагу показників ринку кави кожного регіону у світових показниках та питому вагу показників ринку кави обраних країн у відповідному регіоні та у світі загалом. Дані розрахунків представити у вигляді таблиці-зразка 1. Проаналізувати отримані дані.

Таблиця-зразок 1

Показники ринку кави в окремих регіонах світу

Регіон, країна	Запаси на початок сезону, тис. мішків у запасах регіону	Частка, %		Виробництво, тис. мішків	Частка, %		Імпорт, тис. мішків	Частка, %		Експорт, тис. мішків	Частка, %		Запаси на кінець сезону, тис. мішків у запасах регіону	Частка, %	
		у світових запасах	у світових запасах		у виробництві регіону	у світовому виробництві		в імпорті регіону	у світовому імпорті		в експорті регіону	у світовому експорті		у запасах регіону	у світових запасах
1. Регіон															
1.1. Країна															
1.2. Країна															
2. Регіон															
2.1. Країна															
2.2. Країна															
3. Регіон															
3.1. Країна															
3.2. Країна															
4. Регіон															
4.1. Країна															
4.2. Країна															
Всього у світі															

- 11.3.** Розрахувати ресурси ринку кави:

– загалом у світі;

- у регіонах світу;
- у визначеній країні кожного регіону.

Для розрахунку ресурсів використати наступну формулу:

$$P = 3п + В + I, \quad (1)$$

де P – ресурси, тис. мішків по 60 кг;

3п – запаси на початок сезону, тис. мішків по 60 кг;

В – виробництво, тис. мішків по 60 кг;

I – імпорт, тис. мішків по 60 кг.

11.4. Визначити структуру ресурсів ринку кави:

- загалом у світі;
- у регіонах світу;
- у визначеній країні кожного регіону.

Дані розрахунків п.11.3 та п.11.4 представити у вигляді таблиці-зразка 2.

Побудувати секторну діаграму. Проаналізувати отримані результати.

Таблиця-зразок 2

Ресурси ринку кави та їх структура

Регіон, країна	Ресурси, тис. мішків по 60 кг	Питома вага		
		запасів на початок сезону	виробництва	імпорту
		у ресурсах ринку кави, %		
<i>1. Регіон</i>				
1.1. Країна				
1.2. Країна				
<i>2. Регіон</i>				
2.1. Країна				
2.2. Країна				
<i>3. Регіон</i>				
3.1. Країна				
3.2. Країна				
<i>4. Регіон</i>				
4.1. Країна				
4.2. Країна				
Всього у світі				

11.5. Розрахувати обсяги споживання кави:

- загалом у світі;
- у регіонах світу;
- у визначеній країні кожного регіону.

Для розрахунку обсягів споживання використати наступну формулу:

$$C = 3п + В + I - E - 3к, \quad (2)$$

де C – споживання, тис. мішків по 60 кг;

Zп – запаси на початок сезону, тис. мішків по 60 кг;

B – виробництво, тис. мішків по 60 кг;

I – імпорт, тис. мішків по 60 кг;

E – експорт, тис. мішків по 60 кг;

Zк – запаси на кінець сезону, тис. мішків по 60 кг.

11.6. Визначити:

- частку кожного регіону у світовому споживанні кави;
- частку визначених країн у світовому споживанні кави;
- частку визначених країн у споживанні кави у відповідному регіоні.

Дані розрахунків п.11.5 та п.11.6 представити у вигляді таблиці-зразка 3. За результатами розрахунків побудувати три діаграми (секторні або стовпчикові), на яких зобразити частку кожного регіону у світовому споживанні кави, частку визначених країн відповідно у світовому та регіональному споживанні кави. Проаналізувати отримані результати.

Таблиця-зразок 3

Динаміка споживання кави

Регіон, країна	Споживання, тис. мішків по 60 кг	Питома вага, %	
		у споживанні регіону	у світовому споживанні
<i>1. Регіон</i>			
1.1. Країна			
1.2. Країна			
<i>2. Регіон</i>			
2.1. Країна			
2.2. Країна			
<i>3. Регіон</i>			
3.1. Країна			
3.2. Країна			
<i>4. Регіон</i>			
4.1. Країна			
4.2. Країна			

Завдання 12

Визначити вектор і швидкість зміни основних параметрів кон'юнктури ринку продовольства. Завдання 12 виконується у чотирьох варіантах: 1 варіант – ринок консервованих томатів, 2 варіант – ринок томатної пасти, 3 варіант – ринок рослинної олії, 4 варіант – ринок рослинного шроту. Необхідна інформація представлена у табл.12.1, табл.12.2, табл.12.3, табл.12.4.

Алгоритм виконання завдання 12

- 12.1. Розрахувати за всі роки підсумкові значення показників: запаси на початок сезону, виробництво, споживання, запаси на кінець сезону.
- 12.2. Визначити питому вагу кожної країни (виду продукції) за всі роки у загальному виробництві. Результати представити у вигляді таблиці-зразка. Проаналізувати отримані дані та визначити ранг (місце) кожної країни (виду продукції) у загальному виробництві. За показниками останнього року побудувати секторні діаграми питомої ваги країн (виду продукції) у світовому виробництві.

Таблиця-зразок 4

№ з/п	Країна (вид продукції)	Частка країни (виду продукції) у світовому виробництві, %			Ранг країни (виду продукції), місце		
		1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
	Разом	100,0	100,0	100,0			

- 12.3. Розрахувати за всі роки ресурси ринку для кожної з країн (виду продукції) та загалом у світі. Скористатися методичними вказівками до завдання 11, п.11.3.
- 12.4. Визначити за всі роки для кожної країни (виду продукції) та загалом у світі структуру ресурсів ринку. Дані розрахунків представити у вигляді таблиці-зразка 5. Проаналізувати отримані результати. Зобразити отримані результати у вигляді стовпчикових або секторних діаграм.
- 12.5. Розрахувати за всі роки обсяги споживання у відповідних країнах (по видах продукції) та загалом у світі. Скористатися методичними вказівками до завдання 11, п.11.5.

Таблиця-зразок 5

№ з/п	Країна (вид продукції)	Ресурси, тис. т			Питома вага								
					запасів на початок сезону			виробництва			імпорту		
		у ресурсах ринку продовольства (продукції), %											
		1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
1.													
2.													
3.													
4.													
5.													
6.													
7.													
	Разом												

12.6. Визначити за всі роки частку кожної країни (виду продукції) у світовому споживанні. Результати представити у вигляді таблиці-зразка 6.

Таблиця-зразок 6

№ з/п	Країна (вид продукції)	Споживання, тис. т			Частка країни (виду продукції) у світовому споживанні, %		
		1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
	Разом				100,0	100,0	100,0

Завдання 13

Визначити експортні можливості та імпортні потреби окремих країн на ринках сільськогосподарської продукції та продовольства. Завдання 13 виконується у трьох варіантах стосовно ринків кормового зерна, пшениці та апельсинового соку відповідно. Вихідна інформація подана у табл. 13.1, табл. 13.2, табл. 13.3.

Таблиця 12.1

Динаміка основних показників світового ринку консервованих томатів, тис. т

№ з/п	Країни	Запаси на початок			Виробництво			Імпорт			Експорт			Запаси на кінець		
		1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
1.	Бразилія	2855	855	360	2150	2300	2600	4675	6000	6200	165	195	200	855	360	210
2.	Чилі	1107	74	802	8000	6000	5900	0	0	0	5733	1972	2850	74	802	452
3.	Франція	9937	9719	84484	21600	16030	7000	83322	88629	93000	5140	5894	4000	9719	8484	4484
4.	Греція	1999	1799	2199	31800	36900	24500	16000	14000	18000	16000	18000	12000	1799	2199	199
5.	Ізраїль	3640	8105	3809	24865	17824	14400	200	280	300	12500	14000	8509	8105	3809	1500
6.	Італія	113000	417000	517000	1984000	1888000	1700000	15000	12000	10000	80500	900000	900000	417000	517000	407000
7.	Іспанія	200	20000	5892	232000	195623	219000	1830	2817	2500	57369	54548	55000	20000	5892	10392
	Всього															

Таблиця 12.2

Динаміка світових показників світового ринку томатної пасти, тис. т

№ з/п	Країни	Запаси на початок			Виробництво			Імпорт			Експорт			Запаси на кінець		
		1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
1.	Бразилія	17449	1599	4499	110000	130000	130000	500	400	400	1000	1000	1000	1599	4499	6399
2.	Чилі	1363	4099	1419	102000	100000	74000	0	0	0	87584	91000	62000	4099	1419	1709
3.	Мексика	0	0	0	50700	21000	17000	10693	17183	17000	23645	7176	6000	0	0	0
4.	Франція	6444	38644	65829	48100	43000	40000	83713	84177	80000	8613	5992	10000	38644	65829	77829
5.	Греція	4000	43000	21000	203000	180000	152500	4000	3500	4500	152500	190000	155000	43000	21000	7500
6.	Італія	118000	160000	141000	370000	340000	310000	56000	65000	65000	310000	350000	350000	160000	141000	92000
7.	Португалія	25000	27650	10000	170471	155955	160000	0	0	0	122700	135000	130000	27650	10000	5000
8.	Іспанія	9400	20900	3709	191400	169718	190400	8100	15058	20000	60000	75967	77000	20900	3709	9109
9.	Туреччина	9673	25035	38121	320000	265000	170000	0	0	0	190638	134914	100000	25035	38121	3121
10.	Ізраїль	1500	9420	4849	35300	25510	20880	0	0	0	13980	16431	12229	9420	4849	1500
	Всього															

Таблиця 12.3

Динаміка світових показників світового ринку олії за основними видами, тис. т

Види рослинної олії	Запаси на початок			Виробництво			Імпорт			Експорт			Запаси на кінець		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
сосна	2494	3038	3542	25324	26923	28965	6950	7459	8709	6804	7500	8743	3038	3542	3263
бавовняна	300	308	280	3888	3878	4334	214	191	287	206	206	272	308	280	329
арахісова	425	423	421	4486	4772	5465	247	240	259	236	248	253	423	421	441
соняшникова	1002	1225	908	9548	8767	7514	2934	2500	1938	2949	2517	1880	1225	908	640
рапсова	1277	1418	1119	14470	13855	13619	1960	1331	1293	1910	1360	1278	1418	1119	1023
пальмоядрова	229	326	550	2645	2855	2948	1225	1395	1467	1179	1333	1484	326	550	545
кокосова	314	411	584	3093	3554	3427	1745	2220	2036	1784	2165	2042	411	584	490
пальмова	3247	3696	3824	21219	23480	23818	14808	17346	17670	14740	17270	17713	3696	3824	3300
Всього															

Таблиця 12.4

Динаміка світових показників світового ринку рослинного шроту за основними видами, тис. т

Види рослинного шроту	Запаси на початок			Виробництво			Імпорт			Експорт			Запаси на кінець		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
соевий	4903	5396	5288	109590	116858	125954	35647	37937	41094	35700	37800	41196	5396	5288	5890
бавовняний	63	28	45	14887	14896	16400	613	647	775	630	674	744	28	45	68
арахісовий	23	28	41	6423	6813	7709	240	250	340	244	250	358	28	41	32
соняшниковий	197	207	175	10973	10088	8757	2995	2643	2150	3010	2561	2155	207	175	149
рапсовий	213	192	182	22163	21490	21092	2830	2455	2165	2893	2477	2168	192	182	161
пальмоядровий	115	171	158	3210	3415	3557	2551	2820	2915	2587	2782	2917	171	158	133
копровий	63	89	101	1756	1999	1937	815	1210	1094	881	1132	1106	89	101	76
риб'яче борошно	723	1026	792	7277	6775	6506	3906	3938	3271	3947	3861	3274	1026	792	679
Всього															

Алгоритм виконання завдання 13

- 13.1.** Розрахувати за всі роки підсумкові значення основних показників ринку сільськогосподарської сировини і продовольства (запаси на початок, виробництво, споживання, запаси на кінець).
- 13.2.** Визначити за всі наведені у таблиці вихідної інформації роки питому вагу кожної країни у виробництві сільськогосподарської продукції і продовольства. Результати представити у вигляді таблиці-зразка 7. Проаналізувати отримані дані та визначити за всі роки ранг (місце) кожної країни у виробництві сільськогосподарської продукції і продовольства. Числові значення рангу проставити у відповідних передбачених графах таблиці-зразка 7. За показниками останнього року побудувати секторну діаграму питомої ваги країн у світовому виробництві сільськогосподарської продукції і продовольства.

Таблиця-зразок 7

№з/п	Країна	Частка країни у світовому виробництві сільськогосподарської продукції та продовольства, %				Ранг країни, місце			
		1 рік	2 рік	3 рік	n-ий рік	1 рік	2 рік	3 рік	n-ий рік
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
15.									
		100,0	100,0	100,0	100,0				

- 13.3.** Визначити питому вагу кожної країни у світовому споживанні сільськогосподарської продукції і продовольства за всі наведені у таблиці вихідної інформації роки. Результати представити у вигляді таблиці, аналогічної до п.13.2. Проаналізувати отримані дані та визначити ранг (місце) кожної країни у споживанні сільськогосподарської продукції і продовольства. За показниками останнього року побудувати секторну діаграму питомої ваги країн у світовому споживанні сільськогосподарської продукції і продовольства. Аналогічно підзавданню 13.2 підготувати таблиці та рисунки.

13.4. Розрахувати за всі наведені роки сальдо (S) для кожної країни на ринку сільськогосподарської продукції і продовольства.

Для цього скористатися формулою балансової ув'язки:

$$S = H - B,$$

де S – сальдо, млн. т;

H – надходження, млн. т;

B – вибуття, млн. т.

Формула (1) набуває вигляду:

$$S = (3п + B) - (C + 3к),$$

де $H = 3п + B$;

$B = C + 3к$.

Результати розрахунків представити у вигляді таблиці-зразка 8.

Таблиця-зразок 8

Розрахунок сальдо на світовому ринку пшениці, млн. т

№ з/п	Країна	Надходження			Вибуття			Сальдо		
		1 рік	2 рік	n-ий рік	1 рік	2 рік	n-ий рік	1 рік	2 рік	n-ий рік
1.										
2.										
3.										
4.										
5.										
·										
14.										
	Разом									

Взяти до уваги, що у разі додатної різниці між показниками надходження і вибуття (додатне сальдо) створюються експортні ресурси. А у разі від'ємної різниці між показниками надходження і вибуття (від'ємне сальдо) виникають імпорتنі потреби.

13.5. На кожному товарному ринку здійснити групування країн за експортними можливостями та імпортними потребами. Всередині кожної з груп проаналізувати для кожної країни особливості стану і розвитку ринку. Зробити висновки.

Таблиця 13.1

Динаміка основних показників світового ринку кормового зерна млн. т

Країни	Запаси на початок			Виробництво			Споживання			Запаси на кінець		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
США	27,01	38,15	49,28	260,43	271,55	262,38	206,97	210,27	211,05	38,15	49,28	50,67
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Аргентина	1,11	2,41	1,98	24,67	18,45	20,12	9,62	9,20	9,50	2,41	1,98	1,81
Австралія	0,67	1,14	1,08	9,49	8,57	7,81	5,69	5,13	4,88	1,14	1,08	0,81
Канада	4,85	4,30	4,44	25,12	26,50	25,35	23,44	23,71	23,88	4,30	4,44	3,91
ЄС (15)	12,21	22,20	23,90	109,38	104,86	102,26	97,64	96,23	96,11	22,20	23,90	22,76
Сх. Європа	5,17	8,75	6,22	58,57	51,10	50,72	52,97	51,24	49,43	8,75	6,22	4,66
Японія	2,22	2,76	2,50	0,20	0,15	0,16	20,66	20,74	20,64	2,76	2,50	2,26
Мексика	3,70	2,75	2,38	23,01	24,40	25,08	31,44	32,54	33,65	2,75	2,38	1,93
Півд.-Сх. Азія	1,24	0,94	1,61	13,18	15,85	14,26	16,11	17,54	17,62	0,94	1,61	0,80
Респ. Корея	0,86	0,50	0,48	0,35	0,49	0,49	8,31	7,91	8,76	0,50	0,48	0,52
Китай	46,54	27,10	31,20	114,65	135,65	141,10	129,42	131,35	135,55	27,10	31,20	35,70
Колишній СРСР	3,43	12,25	4,70	67,90	37,94	46,82	57,15	45,59	45,55	12,26	4,70	4,11
Росія	1,20	7,27	1,72	40,85	18,95	26,20	33,79	25,60	25,45	7,27	1,72	1,67
Україна	1,13	3,26	1,53	15,46	10,45	11,95	12,24	11,12	11,37	3,26	1,53	0,85
Всього												

Таблиця 13.2

Динаміка основних показників світового ринку пшениці, млн. т

Країни	Запаси на початок			Виробництво			Споживання			Запаси на кінець		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
США	12,07	19,66	26,37	67,53	69,41	61,01	34,21	36,80	35,11	19,66	26,37	23,55
Аргентина	0,80	0,42	0,30	14,80	10,75	12,00	4,54	4,40	4,53	0,42	0,30	0,30
Австралія	2,40	1,35	1,58	19,42	21,00	22,00	5,16	5,30	5,10	1,35	1,58	1,50
Канада	9,05	5,99	8,89	24,28	24,40	23,50	7,33	8,20	8,20	5,99	8,89	7,89
ЄС (15)	14,76	16,05	20,36	94,18	103,54	96,57	82,64	86,50	87,51	16,05	20,36	16,37
Бразилія	0,56	0,54	0,54	2,38	2,20	2,50	8,61	8,50	8,50	0,54	0,54	0,54
Китай	24,17	33,37	27,62	123,30	110,00	106,00	114,88	116,00	116,00	33,37	27,62	21,12
Східна Європа	6,41	7,62	6,67	34,35	34,12	28,43	32,01	30,92	30,92	7,62	6,67	4,55
Північна Африка	5,12	4,41	5,68	9,95	14,21	12,86	28,28	29,40	29,40	4,41	5,68	4,36
Пакистан	2,70	3,21	3,86	16,65	18,70	18,00	20,26	22,00	22,00	3,21	3,86	3,36
Колишній СРСР	6,37	15,80	6,67	80,31	56,24	63,33	72,09	65,12	65,12	15,80	6,67	5,90
Росія	1,65	8,08	1,13	44,20	26,90	33,50	39,55	35,50	35,50	8,08	1,13	1,33
Казахстан	1,07	3,32	2,32	8,95	4,70	6,00	4,82	4,70	4,70	3,32	2,32	1,82
Всього												

Таблиця 13.3

Динаміка основних показників світового ринку концентрату апельсинового соку (тис. т, в перерахунку на сік 65%-ної концентрації)

Країна	Запаси на початок			Виробництво			Споживання			Запаси на кінець		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Греція	4,3	2,0	0,0	14,8	11,0	14,7	18,0	17,0	18,0	2,0	0,0	0,2
Італія	20,8	19,8	14,7	32,3	25,0	30,8	22,7	22,7	22,7	19,8	14,7	11,0
Мексика	3,0	5,9	3,0	70,0	37,0	36,0	3,1	3,2	3,2	5,9	3,0	3,0
Марокко	3,2	4,8	5,1	10,9	9,5	10,4	1,9	1,8	2,1	4,8	5,1	6,4
Іспанія	0,0	5,1	4,6	47,6	42,5	44,0	23,0	26,0	26,0	5,1	4,6	0,6
Туреччина	2,4	1,4	1,3	7,4	9,7	10,5	10,5	10,6	11,0	1,4	1,3	1,5
США	277,2	319,7	236,6	1106,0	878,0	987,0	1174,9	1100,0	1105,0	319,7	236,6	238,6
7 країн Північної півкулі	311,0	358,7	265,4	1289,0	1012,6	1133,4	1254,2	1181,3	1188,0	358,7	265,4	261,3
Всього												

Завдання 14

Виявлення основних тенденцій показників виробництва та виробництва на душу населення окремих видів машинобудівної продукції та продовольчих товарів за допомогою методів ковзної середньої та аналітичного вимірювання по прямій. Вихідна інформація наведена у табл. 14.1 – 14.3.

Методичні вказівки до виконання завдання 14

Метод ковзної середньої полягає в тому, що первинні рівні вирівняного динамічного ряду замінюються середніми по інтервалу і обчислюються за формулою:

$$\bar{y}_n = \frac{y_{n-1} + y_n + y_{n+1}}{m},$$

де y_n - вирівняні ряди;

y_{n-1}, y_n, y_{n+1} - фактичні рівні даного ряду.

Таким методом вирівняний динамічний ряд буде коротший за даний на $(m-1)$ -рівень.

При аналітичному вимірюванні динамічного ряду по прямій фактичні значення y , замінюються обчисленими на основі певної функції $Y = f(t)$, яку називають трендовим рівнянням.

Якщо ланцюгові абсолютні темпи приросту відносно стабільні, не мають чіткої тенденції до зростання чи зменшення, вирівнювання ряду виконується на

основі лінійної функції: $Y_t = a + bt$. Якщо ж відносно стабільними є ланцюгові темпи приросту, то найбільш адекватною такому характеру динаміки є експонента $Y_t = ab^t$.

Параметри трендових рівнянь визначають методом найменших квадратів:

$$\begin{aligned} na + b \sum t &= \sum y \\ a \sum t + b \sum t^2 &= \sum yt \end{aligned}$$

Система рівнянь спрощується, якщо початок відліку часу ($t=0$) перенести в середину динамічного ряду. Тоді значення t , розміщені вище середини, будуть від'ємними, а нижче – додатними. При непарному числі членів ряду (наприклад, $n=7$) змінній t надаються значення з інтервалом одиниця: -3, -2, -1, 0, 1, 2, 3; при парному: -3,5, -2,5, -1,5, 0, 1,5, 2,5, 3,5. В обох випадках $\sum t = 0$, а система рівнянь набуває вигляду:

$$\begin{aligned} na &= \sum y \\ b \sum t^2 &= \sum yt \end{aligned}$$

Отже, $a = \frac{\sum y}{n}$, $b = \frac{\sum yt}{\sum t^2}$. Значення $\sum t^2$ можна визначити за формулами: для непарного числа членів ряду: $\sum t^2 = \frac{n(n^2-1)}{12}$; для парного числа членів ряду: $\sum t^2 = \frac{n(n^2-1)}{3}$.

Продовження виявленої тенденції за межі ряду динаміки називають екстраполяцією тренду, а це один із методів статистичного прогнозування.

Таблиця 14.1

Динаміка виробництва окремих видів машинобудівної продукції в країнах

СНД

Країна	Роки							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Металорізальні верстати, тис. шт.								
Вірменія	0,4	0,5	0,5	0,4	0,2	0,2	0,1	0,3
Білорусія	4,7	4,5	4,8	5,3	4,5	5,4	5,7	5,8
Росія	18,0	12,1	9,4	7,6	7,7	8,6	8,3	6,5
Україна	6,0	3,0	2,3	2,0	1,4	1,3	1,2	0,9
Автомобілі вантажні, тис. шт.								
Білорусія	12,9	10,4	13,0	12,8	13,4	14,7	16,5	16,5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Казахстан	0,2	0,02	0,03	0,1	0,3	0,2	0,1	0,3
Росія	144	134	146	142	175	184	173	173
Україна	6,5	4,2	3,4	5,2	7,8	11,2	6,7	2,3
Автомобілі легкові, тис. шт.								
Росія	835	868	986	840	954	969	1022	981
Україна	58,7	6,9	2,0	25,7	9,7	17,1	26,2	43,8
Трактори, тис. шт.								
Білорусія	26,5	26,8	27,4	26,9	27,4	22,5	22,7	24,3
Казахстан	1,8	2,5	2,1	0,4	0,6	0,9	0,5	0,1
Молдавія	1,0	0,7	0,9	0,7	0,04	0,2	0,5	0,4
Росія	21,2	14,0	12,4	8,3	15,4	19,2	15,2	10,1
Україна	10,4	5,4	4,6	3,2	5,0	4,0	3,6	3,0
Телевізори, тис. шт.								
Білорусія	250	307	454	468	516	532	727	738
Казахстан	47,7	73,5	60,6	103	112	338	347	329
Молдавія	47,3	31,0	18,9	8,6	2,5	2,2	1,9	7,6
Росія	1005	313	327	329	281	1116	1022	1822
Україна	315	118	49,6	92,8	81,1	62,4	148	159
Холодильники і морозильники, тис. шт.								
Азербайджан	25,2	7,0	1,0	3,4	0,6	0,8	2,2	4,0
Білорусія	746	754	795	802	802	812	837	856
Росія	1789	1064	1186	1043	1173	1327	1719	1933
Таджикистан	0,05	0,9	1,5	0,9	1,6	1,7	1,7	1,4
Україна	562	450	404	407	427	474	548	635
Пральні машини, тис. шт.								
Білорусія	36,9	58,7	88,2	90,8	92,2	88,1	81,0	66,2
Казахстан	46,3	23,2	11,0	2,8	1,9	4,6	10,6	17,2
Молдавія	49,2	53,6	46,1	43,5	17,7	25,2	24,9	40,1
Росія	1294	762	800	862	999	935	1039	1357
Україна	213	149	147	138	127	126	166	232
Магнітофони, тис. шт.								
Білорусія	29,7	4,8	1,5	11,0	9,2	9,3	4,2	2,8
Росія	343	102	38,9	9,4	7,0	3,8	2,4	3,6
Україна								
Електропилососи, тис. шт.								
Білорусія	6,6	5,8	4,1	5,9	3,7	1,4	1,3	0,5
Росія	1001	691	610	450	745	745	762	777
Україна	285	114	132	123	128	109	112	83,4

Таблиця 14.2

Динаміка виробництва основних продовольчих товарів в країнах СНД

Вид продукції, країна	Роки								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Зерно (тис. т)									
Азербайджан	1291	882	977	1081	926	1075	1509	1970	2148
Вірменія	293	261	323	258	326	301	225	367	416
Білорусія	6296	5502	5792	6420	4830	3645	4856	5153	5990
Грузія	574	516	652	902	598	781	421	714	672

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Казахстан	11992	9506	11237	12378	6396	14264	11565	15897	15960
Киргизія	1374	913	1329	1619	1619	1630	1569	1824	1953
Молдавія	3106	2669	2010	3549	2499	2200	1935	2628	2587
Росія	89094	63406	69341	88553	47858	54706	65506	85183	86612
Таджикистан	286	233	536	545	490	476	543	479	689
Україна	38674	33930	24571	35472	26471	24581	24459	39706	38804
На душу населення (кг)									
Азербайджан	178	115	126	138	117	135	187	243	263
Вірменія	81	69	85	68	86	79	59	97	130
Білорусія	618	540	570	635	480	363	485	517	604
Грузія	105	95	120	166	110	143	82	144	137
Казахстан	731	601	721	807	424	956	778	1072	1074
Киргизія	309	202	285	343	338	335	319	368	391
Молдавія	712	615	465	823	684	603	531	724	714
Росія	599	428	469	601	326	374	450	590	603
Таджикистан	52	40	93	94	83	78	88	76	107
Україна	744	429	425	553	346	389	447	617	629
М'ясо (тис. т)									
Азербайджан	48,1	5,5	89,2	101	105	109	115	121	117
Вірменія	43,7	0,1	31,6	32,1	33,5	32,6	40,9	40,0	39,9
Білорусія	792	375	335	336	368	362	333	373	364
Казахстан	846	263	169	150	104	90,2	77,2	74,3	66,9
Киргизія	86,8	9,2	4,2	2,9	2,1	2,8	1,8	1,2	1,6
Молдавія	219	32,9	47,4	43,4	24,3	22,9	11,5	6,5	10,0
Росія	5815	2416	1937	1535	1336	1129	1193	1284	1390
Таджикистан	38,5	5,8	3,8	1,2	1,1	1,3	2,1	1,2	0,4
Україна	2488	957	748	558	394	420	400	329	457
На душу населення (кг)									
Азербайджан	6,6	0,7	11,8	12,0	131	13,2	13,5	14,2	14,8
Вірменія	12,7	0,02	8,4	8,5	8,8	8,6	10,8	10,5	12,5
Білорусія	77,0	36,3	32,6	32,7	35,9	36,1	33,3	37,4	36,7
Казахстан	49,9	15,9	10,5	9,4	6,7	6,0	5,2	5,0	4,5
Киргизія	19,3	2,0	0,9	0,6	0,4	0,6	0,4	0,2	1,5
Молдавія	50,1	7,6	11,0	10,2	6,6	6,3	3,2	1,8	2,8
Росія	39,1	16,3	13,1	10,4	9,1	7,7	8,2	8,9	9,7
Таджикистан	7,0	1,0	0,6	0,2	0,2	0,2	0,4	0,2	0,06
Україна	47,8	18,6	14,6	11,0	7,8	8,4	8,1	6,7	9,5
Худоба і птиця на забій (тис. т)									
Азербайджан	154	82	86	91	100	105	109	114	125
Вірменія	85	48	48	49	51	49	49	48	50
Білорусія	1065	657	623	632	673	652	598	626	617
Грузія	137	115	118	121	104	101	108	102	107
Казахстан	1524	985	855	717	636	635	623	655	673
Киргизія	230	180	186	186	191	195	196	200	200
Молдавія	304	137	131	127	103	105	88	82	86
Росія	9375	5796	5336	4854	4703	4313	4432	4451	4694
Таджикистан	75	52	46	30	30	30	30	30	33
Узбекистан	492	509	461	468	476	481	502	508	495
Україна	4029	2294	2116	1875	1706	1695	1663	1517	1648
На душу населення (кг)									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Азербайджан	21	11	11	12	13	13	14	14	15
Вірменія	23	13	13	13	14	13	13	13	16
Білорусія	104	64	61	62	67	65	60	63	62
Грузія	25	21	22	22	19	18	21	21	22
Казахстан	93	62	55	47	42	43	42	44	45
Киргизія	51	39	40	39	40	40	40	40	40
Молдавія	70	31	30	29	28	29	24	23	24
Росія	63	39	36	33	32	29	30	31	33
Таджикистан	14	9	8	5	5	5	5	5	5
Узбекистан	23	22	20	20	20	20	20	20	20
Україна	77	45	41	37	34	34	34	31	34
Тваринні жири (тис. т)									
Азербайджан	3,1	0,8	10,9	10,8	11,7	12,2	12,8	13,3	14,0
Вірменія	0,2	0,04	0,01	0,01	0,01	0,01	0,05	0,02	0,03
Білорусія	137	65,0	61,8	71,6	74,2	62,8	65,1	66,7	65,1
Грузія	0,6	0,02	0,02	0,9	0,3	1,4	0,8	0,5	0,2
Казахстан	76,0	30,4	15,3	6,9	4,4	3,6	4,4	6,1	9,2
Киргизія	10,1	2,0	1,1	1,5	1,3	1,2	1,4	1,9	1,4
Молдавія	21,8	5,6	3,9	2,6	2,6	1,9	2,5	3,2	2,6
Росія	729	421	323	292	276	262	267	270	278
Таджикистан	4,7	0,8	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,03	0,05
Узбекистан	14,6	10,5	4,4	2,8	2,5	2,1	2,2	2,8	1,9
Україна	376	222	162	117	113	108	135	156	131
На душу населення (кг)									
Азербайджан	0,4	0,1	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,7
Вірменія	0,06	0,01	0,003	0,003	0,002	0,002	0,001	0,005	0,01
Білорусія	13,3	6,3	6,0	7,0	7,2	6,3	6,5	6,7	6,6
Грузія	0,1	0,004	0,003	0,2	0,05	0,3	0,2	0,1	0,04
Казахстан	4,5	1,8	1,0	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,6
Киргизія	2,3	0,5	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3
Молдавія	5,0	1,3	0,9	0,6	0,7	0,5	0,7	0,9	0,7
Росія	4,9	2,8	2,2	2,0	1,9	1,8	1,8	1,9	1,9
Таджикистан	0,9	0,1	0,04	0,03	0,02	0,03	0,02	0,004	0,01
Узбекистан	0,7	0,5	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,1
Україна	7,2	4,2	3,2	2,3	2,2	2,2	2,7	3,2	2,7
Рослинна олія (тис. т)									
Азербайджан	36,2	11,7	4,6	5,0	7,2	11,6	6,8	10,9	14,9
Вірменія	4,4	0,5	1,4	0,3	0,3	0,02	0,1	0,3	1,2
Білорусія	24,9	6,7	9,7	10,8	12,0	15,8	17,0	17,9	20,5
Грузія	7,4	0,01	0,4	0,8	0,6	0,5	0,2	0,05	0,08
Казахстан	101	43,5	40,9	28,8	33,4	44,1	55,2	78,8	82,7
Киргизія	14,8	2,6	3,0	4,8	6,8	7,5	8,7	6,9	9,4
Молдавія	118	31,5	23,2	19,2	17,7	17,0	21,9	37,6	51,7
Росія	1165	802	879	687	782	881	1375	1281	1186
Таджикистан	76,1	21,5	27,5	22,4	23,5	21,8	23,1	26,5	31,3
Узбекистан	461	340	271	276	280	228	246	239	248
Україна	1004	696	705	509	509	577	972	936	980
На душу населення (кг)									
Азербайджан	5,0	1,6	0,6	0,7	0,9	1,5	0,9	1,3	1,8
Вірменія	1,3	0,1	0,4	0,1	0,1	0,01	0,04	0,07	0,4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Казахстан	11992	9506	11237	12378	6396	14264	11565	15897	15960
Киргизія	1374	913	1329	1619	1619	1630	1569	1824	1953
Молдавія	3106	2669	2010	3549	2499	2200	1935	2628	2587
Росія	89094	63406	69341	88553	47858	54706	65506	85183	86612
Таджикистан	286	233	536	545	490	476	543	479	689
Україна	38674	33930	24571	35472	26471	24581	24459	39706	38804
На душу населення (кг)									
Азербайджан	178	115	126	138	117	135	187	243	263
Вірменія	81	69	85	68	86	79	59	97	130
Білорусія	618	540	570	635	480	363	485	517	604
Грузія	105	95	120	166	110	143	82	144	137
Казахстан	731	601	721	807	424	956	778	1072	1074
Киргизія	309	202	285	343	338	335	319	368	391
Молдавія	712	615	465	823	684	603	531	724	714
Росія	599	428	469	601	326	374	450	590	603
Таджикистан	52	40	93	94	83	78	88	76	107
Україна	744	429	425	553	346	389	447	617	629
М'ясо (тис. т)									
Азербайджан	48,1	5,5	89,2	101	105	109	115	121	117
Вірменія	43,7	0,1	31,6	32,1	33,5	32,6	40,9	40,0	39,9
Білорусія	792	375	335	336	368	362	333	373	364
Казахстан	846	263	169	150	104	90,2	77,2	74,3	66,9
Киргизія	86,8	9,2	4,2	2,9	2,1	2,8	1,8	1,2	1,6
Молдавія	219	32,9	47,4	43,4	24,3	22,9	11,5	6,5	10,0
Росія	5815	2416	1937	1535	1336	1129	1193	1284	1390
Таджикистан	38,5	5,8	3,8	1,2	1,1	1,3	2,1	1,2	0,4
Україна	2488	957	748	558	394	420	400	329	457
На душу населення (кг)									
Азербайджан	6,6	0,7	11,8	12,0	131	13,2	13,5	14,2	14,8
Вірменія	12,7	0,02	8,4	8,5	8,8	8,6	10,8	10,5	12,5
Білорусія	77,0	36,3	32,6	32,7	35,9	36,1	33,3	37,4	36,7
Казахстан	49,9	15,9	10,5	9,4	6,7	6,0	5,2	5,0	4,5
Киргизія	19,3	2,0	0,9	0,6	0,4	0,6	0,4	0,2	1,5
Молдавія	50,1	7,6	11,0	10,2	6,6	6,3	3,2	1,8	2,8
Росія	39,1	16,3	13,1	10,4	9,1	7,7	8,2	8,9	9,7
Таджикистан	7,0	1,0	0,6	0,2	0,2	0,2	0,4	0,2	0,06
Україна	47,8	18,6	14,6	11,0	7,8	8,4	8,1	6,7	9,5
Худоба і птиця на забій (тис. т)									
Азербайджан	154	82	86	91	100	105	109	114	125
Вірменія	85	48	48	49	51	49	49	48	50
Білорусія	1065	657	623	632	673	652	598	626	617
Грузія	137	115	118	121	104	101	108	102	107
Казахстан	1524	985	855	717	636	635	623	655	673
Киргизія	230	180	186	186	191	195	196	200	200
Молдавія	304	137	131	127	103	105	88	82	86
Росія	9375	5796	5336	4854	4703	4313	4432	4451	4694
Таджикистан	75	52	46	30	30	30	30	30	33
Узбекистан	492	509	461	468	476	481	502	508	495
Україна	4029	2294	2116	1875	1706	1695	1663	1517	1648
На душу населення (кг)									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Азербайджан	21	11	11	12	13	13	14	14	15
Вірменія	23	13	13	13	14	13	13	13	16
Білорусія	104	64	61	62	67	65	60	63	62
Грузія	25	21	22	22	19	18	21	21	22
Казахстан	93	62	55	47	42	43	42	44	45
Киргизія	51	39	40	39	40	40	40	40	40
Молдавія	70	31	30	29	28	29	24	23	24
Росія	63	39	36	33	32	29	30	31	33
Таджикистан	14	9	8	5	5	5	5	5	5
Узбекистан	23	22	20	20	20	20	20	20	20
Україна	77	45	41	37	34	34	34	31	34
Тваринні жири (тис. т)									
Азербайджан	3,1	0,8	10,9	10,8	11,7	12,2	12,8	13,3	14,0
Вірменія	0,2	0,04	0,01	0,01	0,01	0,01	0,05	0,02	0,03
Білорусія	137	65,0	61,8	71,6	74,2	62,8	65,1	66,7	65,1
Грузія	0,6	0,02	0,02	0,9	0,3	1,4	0,8	0,5	0,2
Казахстан	76,0	30,4	15,3	6,9	4,4	3,6	4,4	6,1	9,2
Киргизія	10,1	2,0	1,1	1,5	1,3	1,2	1,4	1,9	1,4
Молдавія	21,8	5,6	3,9	2,6	2,6	1,9	2,5	3,2	2,6
Росія	729	421	323	292	276	262	267	270	278
Таджикистан	4,7	0,8	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,03	0,05
Узбекистан	14,6	10,5	4,4	2,8	2,5	2,1	2,2	2,8	1,9
Україна	376	222	162	117	113	108	135	156	131
На душу населення (кг)									
Азербайджан	0,4	0,1	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,7
Вірменія	0,06	0,01	0,003	0,003	0,002	0,002	0,001	0,005	0,01
Білорусія	13,3	6,3	6,0	7,0	7,2	6,3	6,5	6,7	6,6
Грузія	0,1	0,004	0,003	0,2	0,05	0,3	0,2	0,1	0,04
Казахстан	4,5	1,8	1,0	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,6
Киргизія	2,3	0,5	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3
Молдавія	5,0	1,3	0,9	0,6	0,7	0,5	0,7	0,9	0,7
Росія	4,9	2,8	2,2	2,0	1,9	1,8	1,8	1,9	1,9
Таджикистан	0,9	0,1	0,04	0,03	0,02	0,03	0,02	0,004	0,01
Узбекистан	0,7	0,5	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,1
Україна	7,2	4,2	3,2	2,3	2,2	2,2	2,7	3,2	2,7
Рослинна олія (тис. т)									
Азербайджан	36,2	11,7	4,6	5,0	7,2	11,6	6,8	10,9	14,9
Вірменія	4,4	0,5	1,4	0,3	0,3	0,02	0,1	0,3	1,2
Білорусія	24,9	6,7	9,7	10,8	12,0	15,8	17,0	17,9	20,5
Грузія	7,4	0,01	0,4	0,8	0,6	0,5	0,2	0,05	0,08
Казахстан	101	43,5	40,9	28,8	33,4	44,1	55,2	78,8	82,7
Киргизія	14,8	2,6	3,0	4,8	6,8	7,5	8,7	6,9	9,4
Молдавія	118	31,5	23,2	19,2	17,7	17,0	21,9	37,6	51,7
Росія	1165	802	879	687	782	881	1375	1281	1186
Таджикистан	76,1	21,5	27,5	22,4	23,5	21,8	23,1	26,5	31,3
Узбекистан	461	340	271	276	280	228	246	239	248
Україна	1004	696	705	509	509	577	972	936	980
На душу населення (кг)									
Азербайджан	5,0	1,6	0,6	0,7	0,9	1,5	0,9	1,3	1,8
Вірменія	1,3	0,1	0,4	0,1	0,1	0,01	0,04	0,07	0,4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Білорусія	2,4	0,6	0,9	1,1	1,2	1,6	1,7	1,8	2,1
Грузія	1,4	0,002	0,1	0,2	0,1	0,1	0,04	0,01	0,02
Казахстан	6,0	2,6	2,5	1,8	2,1	3,0	3,7	5,3	5,6
Киргизія	3,3	0,6	0,6	1,0	1,4	1,5	1,8	1,4	1,9
Молдавія	25,3	7,3	5,4	5,1	4,8	4,7	6,0	10,4	14,3
Росія	7,8	5,4	5,9	4,7	5,3	6,0	9,4	8,9	8,3
Таджикистан	13,8	3,7	4,6	3,7	3,8	3,5	3,7	4,2	4,8
Узбекистан	21,7	14,9	11,7	11,7	11,6	9,3	9,9	10,5	9,7
Україна	19,1	13,5	13,8	10,0	10,1	11,6	19,6	19,1	20,3
Молоко									
Азербайджан	948	827	843	882	947	993	1031	1074	1120
Вірменія	412	428	431	425	448	456	452	465	490
Білорусія	6812	5070	4908	5133	5232	4741	4490	4834	4773
Грузія	562	475	530	600	635	660	619	710	742
Казахстан	5555	4619	3627	3335	3364	3535	3730	3923	4110
Киргизія	1131	864	885	912	973	1064	1105	1142	1173
Молдавія	1292	837	744	666	610	589	574	579	604
Росія	51887	39241	35819	34136	33255	32274	32277	32905	33505
Таджикистан	587	382	176	235	260	302	310	383	412
Узбекистан	3331	3665	3404	3406	3495	3543	3633	3665	3589
Україна	22409	17274	15821	13768	13753	13362	12658	13444	14142
На душу населення (кг)									
Азербайджан	130	108	109	112	120	124	128	132	137
Вірменія	114	114	114	112	118	120	119	122	153
Білорусія	668	497	483	507	520	472	449	485	481
Грузія	103	88	98	111	117	121	121	144	151
Казахстан	339	292	233	217	223	237	251	264	277
Киргизія	252	188	190	193	203	219	225	230	235
Молдавія	296	193	172	154	167	162	158	160	167
Росія	349	265	242	232	226	221	222	228	233
Таджикистан	108	67	31	40	44	50	50	61	64
Узбекистан	159	161	147	144	145	145	147	146	144
Україна	431	335	310	272	273	268	256	276	293
Незбиране молоко (тис. т)									
Азербайджан	175	10,2	615	644	689	723	747	777	810
Вірменія	128	6,8	253	251	264	269	267	275	289
Білорусія	1652	799	747	813	955	982	954	960	907
Грузія	152	4,4	4,1	5,4	6,4	7,7	3,7	4,8	5,5
Казахстан	1377	279	250	203	111	90,3	110	109	125
Киргизія	235	14,6	9,4	10,3	12,9	11,0	11,4	16,8	20,1
Молдавія	383	39,5	36,1	26,5	32,1	25,4	26,6	35,2	43,1
Росія	18561	5576	5305	5198	5574	5662	6215	6724	7452
Таджикистан	139	18,8	5,6	2,2	1,1	2,4	3,4	4,1	4,7
Узбекистан	654	195	113	90,9	96,2	92,4	105,6	98,3	103,9
Україна	5709	1293	923	661	689	700	699	1009	1178
На душу населення (кг)									
Азербайджан	24,2	1,4	81,4	84,7	89,9	90,6	92,8	95,8	99,1
Вірменія	37,2	1,8	67,1	66,2	69,4	70,9	70,2	72,4	90,3
Білорусія	161	77,4	72,5	79,2	93,2	97,8	95,3	96,3	91,4
Грузія	27,8	0,8	0,8	1,0	12	1,4	0,7	1,0	1,1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Казахстан	81,2	16,8	15,5	12,8	7,1	6,0	7,4	7,3	8,4
Киргизія	52,5	3,2	2,0	2,2	2,7	2,3	2,3	3,4	4,0
Молдавія	87,8	9,1	8,3	6,2	8,8	7,0	7,3	9,7	11,9
Росія	125	37,6	35,9	35,3	37,9	38,7	42,7	46,5	52,0
Таджикистан	25,2	3,2	0,9	0,4	0,2	0,4	0,6	0,7	0,7
Узбекистан	30,7	8,6	4,8	3,8	4,0	3,8	4,7	4,2	3,9
Україна	110	25,1	18,1	13,0	13,7	14,0	14,1	20,5	24,4
Яйця (млн. шт.)									
Азербайджан	958	456	477	492	509	526	543	556	562
Вірменія	485	198	192	191	219	326	385	448	478
Білорусія	3718	3373	3403	3459	3481	3395	3288	3144	2923
Грузія	638	269	350	370	380	390	361	395	409
Казахстан	4075	1841	1262	1266	1388	1512	1692	1855	2102
Киргизія	650	147	160	164	176	193	207	228	243
Молдавія	1061	563	610	582	539	555	575	618	670
Росія	46875	33830	31902	32199	32744	33135	34053	35173	36278
Таджикистан	454	50	6	7	12	11	23	42	46
Узбекистан	2347	1232	1057	1075	1165	1240	1254	1288	1272
Україна	15188	9404	8763	8242	8301	8740	8809	9668	11309
На душу населення (шт.)									
Азербайджан	132	59	61	63	64	66	67	68	69
Вірменія	134	53	51	50	58	86	101	118	149
Білорусія	365	331	335	342	346	338	329	315	294
Грузія	117	50	65	68	70	72	71	80	83
Казахстан	248	116	81	83	92	101	114	125	142
Киргизія	145	32	34	35	37	40	42	46	49
Молдавія	243	130	141	135	148	152	158	170	185
Росія	315	228	216	219	223	226	234	244	253
Таджикистан	84	9	1	1	2	2	4	7	7
Узбекистан	112	54	46	45	48	51	51	49	51
Україна	292	182	171	163	165	175	178	199	235
Картонля (тис. т)									
Азербайджан	180	156	215	223	313	394	469	606	695
Вірменія	275	428	423	360	440	414	290	364	374
Білорусія	8958	9504	10881	6492	7574	7491	8718	7768	7421
Грузія	254	353	286	353	350	443	302	422	415
Казахстан	2143	1720	1657	1472	1263	1695	1693	2185	2269
Киргизія	326	432	562	678	774	957	1046	1168	1244
Молдавія	291	401	383	440	372	330	330	385	325
Росія	34330	39909	38652	37040	31419	31344	33980	34965	32871
Таджикистан	181	112	108	128	175	240	303	308	357
Узбекистан	351	440	514	692	691	658	731	744	729
Україна	14550	14729	18410	16701	15405	12723	19838	17344	16620
На душу населення (кг)									
Азербайджан	25	20	28	29	39	49	58	75	85
Вірменія	76	114	112	95	116	109	76	96	117
Білорусія	879	932	1071	686	752	746	871	779	748
Грузія	47	65	53	65	64	81	59	85	85
Казахстан	131	109	106	96	84	114	114	147	153
Киргизія	73	96	121	143	161	197	213	236	249

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Молдавія	67	92	88	102	102	90	91	106	90
Росія	231	269	262	251	214	214	233	242	229
Таджикистан	33	19	19	22	29	40	49	49	55
Узбекистан	17	19	22	29	29	27	29	30	28
Україна	280	286	360	329	306	255	401	356	345
Овочі (тис. т)									
Азербайджан	805	424	570	495	502	671	781	916	975
Вірменія	444	451	445	369	395	449	376	456	466
Білорусія	918	1031	1204	1177	1201	1303	1379	1415	1507
Грузія	356	428	424	514	380	417	354	396	406
Казахстан	955	780	778	880	1079	1287	1544	1782	1857
Киргизія	399	318	369	479	556	719	747	815	828
Молдавія	989	607	394	420	501	488	364	448	397
Росія	10425	11275	10731	11130	10545	12288	12455	13258	13030
Таджикистан	628	491	397	357	322	385	354	397	474
Узбекистан	3348	2725	2497	2384	2403	2680	2645	2778	2698
Україна	5932	5880	5070	5168	5492	5324	5821	5907	5827
На душу населення (кг)									
Азербайджан	111	55	73	63	63	84	97	113	119
Вірменія	123	120	118	97	104	118	99	120	146
Білорусія	90	101	119	116	119	130	138	142	152
Грузія	65	79	78	95	70	77	69	80	83
Казахстан	58	49	50	57	72	86	104	120	125
Киргизія	90	71	79	101	116	148	152	165	166
Молдавія	227	140	91	97	137	134	100	123	109
Росія	70	76	73	76	72	84	86	92	91
Таджикистан	115	84	69	60	54	64	57	63	73
Узбекистан	160	120	108	101	99,9	110	107	112	106
Україна	114	114	99	102	109	107	118	121	121
Плоди і ягоди (без цитрусових) (тис. т)									
Азербайджан	496	322	308	319	375	407	449	472	488
Вірменія	166	146	158	107	125	88	127	101	82
Білорусія	311	383	439	363	202	191	299	315	478
Грузія	400	384	361	299	279	296	250	200	173
Казахстан	98	97	117	103	58	97	202	171	186
Киргизія	85	67	83	111	103	101	161	161	154
Молдавія	698	610	573	1070	367	136	255	317	327
Росія	2203	2221	3115	2817	2413	2106	3121	2840	3344
Таджикистан	174	147	125	113	96	76	166	99	139
Узбекистан	517	602	605	548	544	489	791	801	785
Україна	1537	1898	1924	2794	1178	766	1453	1106	1211
На душу населення (кг)									
Азербайджан	68	42	40	41	47	51	56	58	60
Вірменія	46	39	42	28	33	23	33	26	26
Білорусія	31	38	43	36	20	19	30	32	48
Грузія	73	71	67	55	51	54	49	40	35
Казахстан	6	6	8	7	4	7	14	12	13
Киргизія	19	15	18	23	21	21	33	32	31
Молдавія	160	140	132	248	101	37	70	87	90
Росія	15	15	21	19	16	13	27	16	22

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Таджикистан	32	25	22	19	16	13	27	16	22
Узбекистан	25	26	26	23	23	20	32	32	29
Україна	30	37	38	55	23	15	29	23	25
Цукор-пісок (тис. т)									
Білорусія	335	140	226	352	476	501	565	654	666
Грузія	11,3	0,2	25,8	19,7	15,6	20,0	35,3	25,6	33,7
Казахстан	307	113	120	148	230	229	280	347	395
Киргизія	371	69,7	167	89,8	88,3	70,3	58,0	30,5	51,0
Молдавія	237	197	252	204	187	99,0	102	130	165
Росія	3425	3155	3294	3778	4812	6808	6077	6590	6197
Україна	4786	3857	3296	2034	1984	1858	1780	1947	1621
На душу населення (кг)									
Білорусія	32,6	13,6	21,9	34,3	46,5	49,9	56,5	65,5	67,1
Грузія	2,1	0,04	4,8	3,6	2,5	3,7	6,9	5,2	3,4
Казахстан	18,1	6,8	7,4	9,3	14,8	15,3	18,8	23,4	26,6
Киргизія	82,8	15,4	36,5	19,4	18,8	14,5	11,8	6,2	10,2
Молдавія	54,3	45,4	58,3	54,7	51,1	27,2	28,1	35,8	45,7
Росія	23,0	21,3	22,3	25,6	32,8	46,5	41,7	45,5	43,2
Україна	90,5	74,8	64,5	40,1	39,4	37,2	36,0	39,7	33,6

Таблиця 14.3

Динаміка виробництва легкових автомобілів і легких вантажних машин у світі (шт.)

Регіон, країна	Роки								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Загалом у світі	55524686	56298297	57914742	59993055	62307364	63614450	64021158	64320435	64743744
Азія і Австралія	17204502	18572421	19307870	20184306	20535603	20944353	21205399	21374494	21529622
Австралія	349933	380901	426656	448887	464116	478472	480947	467862	479457
В'єтнам	15938	21674	18959	19213	17907	18771	19028	18161	17627
Індія	798252	920746	997053	1056253	1109234	1125010	1138803	1177076	1190048
Індонезія	218977	223768	241397	261867	273415	274844	287920	297791	306915
КНДР	535	1841	2095	227	2392	2318	2205	1818	1803
КНР	1757351	2847408	3423432	4014325	4326067	4659499	4790041	4879525	4992018
Малайзія	463355	509218	563742	609814	610891	600287	595120	591356	573377
Пакистан	51306	54390	55032	51415	50040	55100	57558	53106	56515
Республіка Корея	2869577	2964966	3017110	3113245	3012085	3040252	3096854	3134169	3161087
Таїланд	572024	768246	824032	943906	976360	1004512	1045540	1065287	1088376
Тайвань	320905	347275	364364	371047	368412	376512	374904	383782	378420
Філіппіни	94089	102574	105209	109619	113946	119689	122276	121990	124988
Японія	9692260	9429414	9268792	9183488	9210738	9189087	9194203	9182571	9158091
Європа									
<i>Західна</i>	16323245	16213875	16495235	16871815	17263507	17426203	17448596	17351615	17452442
Австрія	131581	110910	169894	207601	202610	183476	176883	181496	182534
Бельгія	1029091	862944	978029	1040748	1119739	1066903	970005	1001263	1022725
Великобританія	1782032	1823495	1866754	1951761	2022884	2041736	2075854	2074955	2049689
Іспанія	2769870	29422269	2846659	2805239	2859520	2912811	2833529	2746589	2739417
Італія	1391773	1234457	1284862	1320791	1421886	1540557	1609466	1618009	1647747
Нідерланди	182368	139388	147328	182873	194528	180902	173648	178004	171414

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Португалія	247354	256131	212590	209858	207006	203781	212726	212848	213394
Фінляндія	41066	19229	18589	29110	32035	31293	29643	27691	24475
Франція	3640464	3638266	3772037	3809950	3703617	3668864	3709345	3639755	3735834
ФРН	4866764	4878840	4842265	4955226	5118552	5209253	5267579	5272101	5256520
Швеція	240882	307946	356228	358658	381130	386627	389918	398904	405693
<i>Східна</i>	2853023	2909945	3410752	3650361	4361886	4587370	4519204	4512991	4506578
Боснія	3984	5229	7546	8539	8666	11118	12129	12572	12914
Угорщина	138107	89002	146017	178411	195752	190895	187629	184559	174210
Казахстан	217	6493	8207	8391	9273	8605	8472	8205	7961
Польща	3010009	325039	518385	493217	477785	427149	388975	403411	406025
Росія	1154088	1110473	1190046	1247501	1332805	1438609	1450568	1450546	1458616
Румунія	78987	82100	94310	121520	132980	151064	148930	165482	167058
Словаччина	199978	247309	258442	276085	581295	637325	608040	580456	568693
Словенія	126661	109680	105364	58765	143766	176333	177675	169541	160146
Туреччина	328459	421462	550775	554494	561656	596571	606869	624758	626361
Узбекистан	34716	37817	31775	16167	15112	0	0	0	0
Україна	43342	51670	78832	96874	101346	100443	98901	95886	95852
Чехія	431289	407419	403605	572440	784490	831818	813578	799749	811007
Югославія	12186	16252	17448	17957	16960	17440	17438	17826	17735
Америка									
<i>Північна</i>	16323758	15807966	15780088	16142011	16771345	17145312	17234687	17345629	174678443
Канада	2584077	2529159	2494232	2418809	2462295	2481506	2502055	2533536	2543941
Мексика	1752223	1543503	1453580	1619977	1851160	1778768	1712378	1699251	1684262
США	11987458	11735304	11832276	12103225	12457890	12885038	13020254	13112842	13239640
<i>Південна</i>	1900626	1860379	1960575	2115523	2285258	2382632	2489376	2605961	2650337
Аргентина	158528	144336	137872	151525	160944	181072	186993	198712	195666
Бразилія	1555108	1534303	1620764	1748454	1903904	1970992	2066859	2165342	2204121
Венесуела	71578	62141	79762	91441	92451	98848	99566	102996	106566

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Колумбія	60068	60099	65242	65102	67115	69590	72076	74227	76715
Уругвай	4280	4304	5164	6300	6895	7975	7912	7934	8657
Чилі	22015	22367	20020	20801	21804	20944	22202	23023	23571
Еквадор	29049	32829	31751	31900	32145	33211	33768	33727	35041
Близький / Середній Схід і Африка	919532	933711	960222	1029039	1089765	1128580	1123896	1129745	1136922
Єгипет	40483	42942	44157	45057	46991	46591	45813	46541	45892
Зімбабве	2366	2725	3206	4089	5314	5336	5397	5220	5376
Йорданія	0	1570	4980	5301	5056	5192	4995	5017	5145
Іран	431179	423249	447937	444714	474207	493806	493801	499130	506577
Кенія	2521	2820	2488	2719	2753	2528	2647	3133	2720
Марокко	19797	19668	14082	22834	29240	27794	26672	26085	26292
Нігерія	6796	6294	5458	5772	6164	6590	6653	6623	6714
Туніс	4423	4423	4409	4409	4169	4296	4465	4347	4200
ІАР	411967	430020	433505	433505	515871	536447	533453	533649	534006

Завдання 15

Оцінити тенденції та регіональні особливості розвитку кон'юнктури ринку цитрусових. Для цього визначити:

- а) обсяг, структуру, темпи виробництва, споживання, переробки, імпорту, експорту цитрусових в основних регіонах світу;
- б) пропорційність та тенденції розвитку ринку цитрусових;
- в) регіональні особливості розвитку кон'юнктури ринку цитрусових.

Вихідна інформація наведена у табл. 10.2.

Алгоритм виконання завдання 15

15.1. Визначити обсяг виробництва споживання, переробки, імпорту, експорту цитрусових у базисному і поточному періодах:

- загалом у світі;
- в країнах Північної півкулі;
- в країнах Середземномор'я;
- в країнах Південної півкулі;
- в інших країнах-продуцентах цитрусових.

15.2. Визначити питому вагу виробництва апельсинів, мандаринів, грейпфрутів, лимонів у базисному і поточному періодах:

- загалом у світі;
- в країнах Північної півкулі;
- в країнах Середземномор'я;
- в країнах Південної півкулі;
- в інших країнах-продуцентах цитрусових.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлену таблицю. Проаналізувати структуру виробництва цитрусових у базисному та поточному роках. Підготувати необхідні рисунки. Зробити висновки.

15.3. Прорангувати основні регіони світу за обсягами та структурою виробництва, споживання, переробки, експорту, імпорту цитрусових у базисному і поточному роках. Результати занести у спеціально підготовлену таблицю. Проаналізувати отримані дані. Зробити висновки.

15.4. Прорангувати основні країни-продуценти цитрусових за обсягами та структурою виробництва, споживання, переробки, імпорту, експорту цитрусових у базисному і поточному роках. Результати занести у спеціально підготовлені таблиці. Проаналізувати отримані дані. Зробити висновки.

15.5. Визначити частку експорту у виробництві цитрусових загалом і за видами (апельсини, мандарини, грейпфрути, лимони) у базисному і поточному роках:

- загалом у світі;
- в країнах Північної півкулі;
- в країнах Середземномор'я;
- в країнах Південної півкулі;
- в інших країнах-продуцентах цитрусових.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлені таблиці. Проаналізувати отримані дані. Здійснити рангування регіонів світу та окремих країн-продуцентів за розрахованим показником. Зробити висновки.

15.6. Визначити частку імпорту у споживанні цитрусових загалом і за видами (апельсини, мандарини, грейпфрути, лимони) у базисному і поточному роках:

- загалом у світі;
- в країнах Північної півкулі;
- в країнах Середземномор'я;
- в країнах Південної півкулі;
- в інших країнах-продуцентах цитрусових.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлені таблиці. Проаналізувати отримані дані. Здійснити рангування регіонів світу та окремих країн-продуцентів за розрахованим показником. Зробити висновки.

15.7. Визначити питому вагу переробки у виробництві цитрусових загалом і за видами (апельсини, мандарини, грейпфрути, лимони) у базисному і поточному роках:

- загалом у світі;
- в країнах Північної півкулі;
- в країнах Середземномор'я;
- в країнах Південної півкулі;
- в інших країнах-продуцентах цитрусових.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлені таблиці. Проаналізувати отримані дані. Здійснити рангування регіонів світу та окремих країн-продуцентів за розрахованим показником. Зробити висновки.

15.8. Визначити пропорційність розвитку ринку цитрусових загалом і за видами (апельсини, мандарини, грейпфрути, лимони) шляхом співвідношення показників сукупного споживання (споживання + переробка + експорт) та сукупного виробництва (виробництво + імпорт) у базисному і поточному роках:

- загалом у світі;
- в країнах Північної півкулі;
- в країнах Середземномор'я;
- в країнах Південної півкулі;
- в інших країнах-продуцентах цитрусових.

Результати розрахунків занести у спеціально підготовлені таблиці. Проаналізувати отримані дані. Визначити регіональні особливості розвитку ринку цитрусових загалом і за видами. Зробити висновки.

5. Питання для самоконтролю та підсумкового контролю знань

1. Поняття та сутність економічної кон'юнктури.
2. Причинно-наслідковий зв'язок у трактуванні поняття “кон'юнктура”.
3. Економічний зміст поняття “кон'юнктура” та основні закономірності його формування.
4. Основні показники загальногосподарської кон'юнктури.
5. Кон'юнктура товарного ринку, її характерні ознаки.
6. Види кон'юнктури товарного ринку з точки зору привабливості для бізнесу.
7. Характерні особливості загальногосподарської кон'юнктури і кон'юнктури товарних ринків.
8. Головна мета вивчення кон'юнктури ринку.
9. Історичний генезис систематичного вивчення економічної кон'юнктури в промислово розвинутих країнах.
10. Фундатор теорії економічної кон'юнктури, його науковий і практичний внесок у розвиток цієї галузі знань.
11. Українська наукова школа економічної кон'юнктури.
12. Поняття кон'юнктуоутворювального фактора (КУФ). Основні класифікаційні ознаки КУФ.
13. Класифікація КУФ за зв'язком з економічним циклом відтворення.
14. Класифікація КУФ за приналежністю до об'єкта, що вивчається.
15. Класифікація КУФ за передбачуваністю та керованістю.
16. Класифікація КУФ за спрямованістю дії на економічну кон'юнктуру.
17. Класифікація КУФ за тривалістю впливу на економічну кон'юнктуру.

18. Класифікація КУФ за характером дії, за приналежністю до різних сторін ринкового механізму, за тіснотою зв'язку, за сферою походження чи формування.
19. Особливості циклічних КУФ.
20. "Цикли Кондратьєва" або "великі цикли кон'юнктури". Матеріальна основа великих циклів кон'юнктури.
21. Зміна фаз середньострокових економічних циклів як основна причина регулярних коливань кон'юнктури ринкового господарства.
22. Фази економічного циклу та умови переходу виробництва з однієї фази циклу в іншу.
23. Особливості та характерні ознаки фази кризи.
24. Особливості та характерні ознаки фази депресії.
25. Особливості та характерні ознаки фази поживлення.
26. Особливості та характерні ознаки фази піднесення.
27. Основні критерії, що дозволяють дати кількісну оцінку циклу і його окремих фаз.
28. Специфічні ознаки сучасних середньострокових економічних циклів.
29. Постійно діючі нециклічні КУФ.
30. Вплив НТП як постійно діючого нециклічного КУФ на ринкову ситуацію.
31. Вплив державного і міждержавного регулювання економіки як постійно діючого нециклічного КУФ на ринкову ситуацію.
32. Вплив стану інформаційних систем та інформаційних технологій як постійно діючого нециклічного КУФ на ринкову ситуацію.
33. Вплив валютної та кредитно-грошової ситуації як постійно діючого нециклічного КУФ на економічну кон'юнктуру.
34. Вплив енергетичних та екологічних проблем як постійно діючого нециклічного КУФ на економічну кон'юнктуру.
35. Вплив процесів глобалізації світової економіки на формування і розвиток економічної кон'юнктури.
36. Вплив діяльності транснаціональних корпорацій на формування і розвиток економічної кон'юнктури.
37. КУФ тимчасового характеру, їх роль у формуванні і розвитку економічної кон'юнктури.
38. Періодичність та особливості сезонних непостійно діючих КУФ.
39. Вплив моди як тимчасового КУФ на кон'юнктуру ринку споживчих товарів.

40. Кон'юнктура як функція взаємодіючих факторів. Механізм взаємодії факторів кон'юнктури.
41. Сутність комплексного підходу до вивчення КУФ.
42. Головні завдання вивчення ринкової кон'юнктури.
43. Вимоги до економічних показників ринкової кон'юнктури.
44. Економічна сутність системи показників кон'юнктури ринку.
45. Пропозиція товарів та послуг як вихідний показник кон'юнктури ринку.
46. Попит на товари і послуги як показник кон'юнктури ринку.
47. Ціна як агрегований показник кон'юнктури ринку.
48. Пропорційність розвитку ринку в системі показників ринкової кон'юнктури: сутність, способи визначення.
49. Співвідношення попиту і пропозиції та його структурні зрушення як найважливіший індикатор пропорційності ринку.
50. Показники структури товарообігу як складова частина показників пропорційності ринку та його якісної характеристики.
51. Масштаб і тип ринку як властиві компоненти системи показників ринкової кон'юнктури.
52. Сутність індикаторів ділової активності та комерційного ризику в системі показників кон'юнктури ринку.
53. Стійкість і циклічність розвитку ринку – важливі складові системи показників кон'юнктури ринку.
54. Оцінка тенденцій розвитку ринку як один з основних аспектів оцінки ринкової кон'юнктури.
55. Основні параметри регіональних особливостей стану і розвитку ринку як елементів системи показників кон'юнктури ринків.
56. Визначення поняття “дослідження кон'юнктури”, його основні аспекти.
57. Основні принципи системного підходу в дослідженні економічної кон'юнктури.
58. Основні методологічні засади здійснення дослідження економічної кон'юнктури.
59. Сутність методики дослідження кон'юнктури.
60. Визначення та основні етапи процесу дослідження кон'юнктури.
61. Основні критерії обсягу і характеру інформації при здійсненні дослідження кон'юнктури.

62. Структура та корегування схеми поточного спостереження за кон'юнктурою господарства країни.
63. Структура та корегування схеми поточного спостереження за кон'юнктурою товарного ринку.
64. Первинна обробка інформації на першому етапі дослідження кон'юнктури.
65. Класифікація і систематизація накопичених матеріалів на етапі поточного спостереження.
66. Характеристика етапу поточного спостереження у дослідженні економічної кон'юнктури.
67. Інформаційне забезпечення дослідження економічної кон'юнктури.
68. Види інформації, що використовують при дослідженні економічної кон'юнктури.
69. Форми інформації, що використовують у процесі дослідження економічної кон'юнктури.
70. Основні джерела інформації про явища та процеси, що формують і розвивають економічну кон'юнктуру.
71. Міжнародні джерела статистичної, загальноекономічної та галузевої інформації.
72. Національні джерела статистичної, загальноекономічної та галузевої інформації.
73. Основні статистичні видання провідних промислово розвинених країн світу.
74. Найвідоміші видання загальноекономічного та галузевого характеру.
75. Роль та характеристика сучасних інформаційних систем у інформаційному забезпеченні дослідження економічної кон'юнктури.
76. Характеристика вторинної інформації в Україні для дослідження економічної кон'юнктури.
77. Українські періодичні видання загальноекономічного характеру та спеціалізовані – вагомий засіб отримання кон'юнктурної інформації.
78. Залучення вітчизняних та зарубіжних джерел інформації, використання ресурсів зарубіжних інформаційних систем Інтернету для дослідження економічної кон'юнктури.
79. Характеристика другого етапу процесу дослідження економічної кон'юнктури.
80. Алгоритм та рівні аналізу ринкової кон'юнктури.
81. Система показників для аналізу ринкової кон'юнктури.

82. Характеристика показників промислового виробництва, що використовуються для аналізу економічної кон'юнктури.
83. Характеристика показників внутрішнього товарообігу для аналізу економічної кон'юнктури.
84. Характеристика показників зовнішньої торгівлі для аналізу економічної кон'юнктури.
85. Характеристика показників валютної та грошово-кредитної ситуації для аналізу економічної кон'юнктури.
86. Фірмова структура ринку як показник для аналізу кон'юнктури товарного ринку.
87. Основні методи загальносистемного аналізу економічної кон'юнктури.
88. Форми аналізу економічної кон'юнктури.
89. Основні розділи схеми кон'юнктурного огляду.
90. Поняття прогнозу та прогнозування.
91. Вимоги до прогнозу ринкової кон'юнктури.
92. Типологія прогнозів кон'юнктури.
93. Основні критерії класифікації прогнозів.
94. Організація розробки прогнозів кон'юнктури.
95. Послідовність етапів прогнозування кон'юнктури. Методи прогнозування.
96. Використання екстраполяції, нормативного методу та методу аналогії при розробці економічних прогнозів.
97. Використання методу експертних оцінок при розробці економічних прогнозів.
98. Економіко-математичне моделювання при розробці прогнозів кон'юнктури.
99. Механістичний метод ("чартизм") при розробці прогнозів кон'юнктури товарного ринку.
100. Основні фактори розвитку світового енергоспоживання в умовах глобалізації.
101. Структурні зміни на світовому паливно-енергетичному ринку.
102. Динаміка загальних запасів, нафтодобування і пропозиції на світовому ринку нафти.
103. Динаміка споживання нафти у світовому господарстві та економіці окремих країн.
104. Кон'юнктура світових цін на нафту: умови формування та фактори впливу.
105. Діяльність ОПЕК на світовому ринку нафти.
106. Запаси, видобуток та потреби у нафті в Україні.
107. Географічна структура глобальних запасів нафти.

108. Нафта як об'єкт купівлі-продажу на світовому ринку.
109. Перспективи розвитку світового ринку нафти.
110. Проблеми формування українського ринку нафти.
111. Особливості функціонування світового ринку золота. Структура світової пропозиції золота.
112. Основні сфери та форми споживання золота.
113. Основні джерела надходження золота на світовий ринок.
114. Основні категорії покупців на світовому ринку золота.
115. Особливості кон'юнктури світових цін на золото.
116. Структурні зміни у світовому споживанні золота.
117. Стан і перспективи української золотодобувної промисловості.
118. Обсяги видобутку золота найкрупнішими світовими продуцентами золота.
119. Динаміка і географічна структура світового видобутку золота.
120. Характеристика попиту на ювелірні вироби у світі та окремих країнах.
121. Сучасний стан і перспективи розвитку світового ринку бавовни.
122. Динаміка світового виробництва та споживання бавовни.
123. Обсяги міжнародної торгівлі бавовною.
124. Співвідношення попиту і пропозиції на світовому ринку бавовни.
125. Оцінка кон'юнктури світового ринку вовни.
126. Основні форми міжнародної торгівлі вовною.
127. Найбільші виробники та споживачі вовни у світі.
128. Світове виробництво та світовий попит на вовну.
129. Оцінка стану світового ринку каучуку.
130. Динаміка виробництва і споживання натурального каучуку.
131. Сфери застосування та центри світового виробництва натурального каучуку.
132. Динаміка виробництва і споживання синтетичного каучуку.
133. Тенденції світового виробництва і споживання натурального каучуку.
134. Кон'юнктура світового ринку продовольства та основні фактори її розвитку.
135. Роль світового ринку продовольства в умовах глобалізації економіки.
136. Характеристика постійних тривалих тенденцій кон'юнктури світового ринку продовольства та фактори, що їх зумовлюють.
137. Основні групи факторів, що формують кон'юнктуру світового ринку продовольства.
138. Вплив глобалізації економічного розвитку на кон'юнктуру світового ринку продовольства.

139. Товарна структура світового ринку продовольства.
140. Основні зміни у товарній структурі світового ринку продовольства за останнє десятиліття.
141. Характеристика основних товарних груп світового експорту продовольства.
142. Роль і місце зернових на світовому продовольчому ринку.
143. Основні напрями якісних та кількісних змін товарної структури світового ринку продовольства.
144. Особливості цін на продовольство, що визначають стан кон'юнктури світових ринків.
145. Аграрні та продовольчі кризи 1972-1974рр. і 1996р.: характерні риси і відмінності.
146. Характеристика коливання цін на окремі товарні групи на світовому ринку продовольства.
147. Особливості географічної структури світового ринку продовольства.
148. Роль промислово розвинутих країн та країн, що розвиваються, в експорті та імпорті продовольства.
149. Основні кон'юктуроутворювальні фактори, що посилили роль послуг в сучасній економіці.
150. Специфічні риси і особливості кон'юнктури світового ринку послуг.
151. Особливості динаміки і структури світового ринку послуг.

6. Система проміжкового і підсумкового контролю

Важливою передумовою успішного засвоєння студентами теоретичних знань, умінь і набуття практичних навичок з курсу “Кон'юнктура ринків” є наполеглива, ритмічна робота над навчальною дисципліною протягом навчального семестру, своєчасне виконання ними усіх завдань, передбачених програмою.

Кожен студент в процесі вивчення дисципліни повинен засвоїти теоретичні питання лекцій, семінарських та практичних занять, питання самостійного вивчення курсу, вміння розв'язувати комплекс практичних завдань і виробити певні навички науково-дослідної роботи. Цьому сприяє самоконтроль студента, поточний та підсумковий контроль з боку викладачів, що працюють з курсом “Кон'юнктура ринків”.

Для здійснення самоконтролю рівня засвоєння дисципліни студент бере активну участь у обговоренні теоретичних питань і вирішенні завдань на семінарських

та практичних заняттях, самостійно розв'язує тестові та навчальні завдання з курсу.

Для стимулювання ритмічної роботи студента запроваджується поточний контроль, оцінка на підставі якого визначає до 45% складу загальної підсумкової оцінки.

Поточний контроль рівня засвоєння знань, умінь та навичок студента з дисципліни "Кон'юнктура ринків" передбачає:

- оцінювання рівня самостійного вивчення теоретичного матеріалу;
- оцінювання виконання комплексних індивідуальних практичних завдань;
- рецензування і оцінювання реферату.

Оцінювання рівня засвоєння теоретичних питань, які передбачено студенту вивчити самостійно, проводиться згідно з графіком семінарських та практичних занять шляхом письмового опитування. Оцінювання вміння вирішувати практичні завдання проводиться шляхом перевірки виконання комплексних індивідуальних практичних завдань з курсу. Рецензування реферату, виконаного на запропоновану у посібнику тему (за вибором студента), дає можливість оцінити вміння студента самостійно підбирати літературні джерела для розкриття теми реферату, досліджувати різні точки зору і виявляти власне ставлення до них та обраної проблеми, обґрунтовувати теоретичні дослідження шляхом порівняння, узагальнення світового та вітчизняного досвіду, залучення результатів найсучасніших наукових досліджень тощо. Реферат студент повинен виконати не пізніше шостого тижня семестру, в якому вивчається дисципліна, і подати на кафедру для рецензування.

Оцінка кожного виду навчальної роботи має чотири рівні: 15, 10, 5 і 0 балів.

Завдання, за виконання якого студент отримав "0" балів, підлягає обов'язковому відпрацюванню. Максимальна кількість балів, отримана під час поточного контролю, складає 45.

Студент допускається до екзаменаційної сесії за умови позитивного оцінювання усіх видів робіт та отримання за підсумками поточного контролю не менше 25 балів.

Підсумковий контроль оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів проводиться за 100-бальною рейтинговою системою, котра включає два компоненти:

- оцінка за підсумками поточного контролю (максимально 45 балів);
- оцінка, отримана за результатами іспиту (максимально 55 балів).

Оцінка за результатами іспиту включає оцінку за відповідь на три різномісні теоретичні питання екзаменаційного білету, оцінку за відповідь на 15 запитань тестового характеру та оцінку за виконання двох практичних завдань. Максимально можлива кількість балів за результатами екзамену складає 55 балів (15+15+25).

Для фіксації оцінок у відповідних документах (екзаменаційна відомість, залікова книжка студента) 100-бальна рейтингова система оцінювання знань переводиться в традиційну чотирибальну систему за наступною шкалою:

90 – 100 балів – оцінка “відмінно”

89 – 70 балів – оцінка “добре”

69 – 50 балів – оцінка “задовільно”

менше 50 балів – оцінка “незадовільно”.

7. Критерії оцінювання знань

Оцінка “відмінно” ставиться студенту, який виявив різносторонні, систематизовані та глибокі знання навчально-програмного матеріалу, вміння грамотно, самостійно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою, за своїх рекомендовану основну і додаткову літературу. Як правило, оцінка “відмінно” ставиться студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних понять комплексу дисциплін та їх значення для набуття професії, виявили творчі здібності у розумінні і використанні навчально-програмного матеріалу.

Оцінка “добре” відображає повне знання студентом навчально-програмного матеріалу, успішне виконання передбачених програмою практичних завдань, засвоєння основної рекомендованої літератури. Як правило, оцінка “добре” ставиться студентам, які показали систематичний характер знань з комплексу дисциплін та здатні їх самостійно поповнювати під час подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка “задовільно” ставиться студенту, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою. Як правило, оцінка “задовільно” ставиться студентам, що припустилися помилок при виконанні комплексних контрольних завдань, але володіють необхідними знаннями для усунення помилок під керівництвом викладача.

Оцінка “незадовільно” констатує, що у студента є прогалини у знаннях навчально-програмного матеріалу, що він припустився принципових помилок при виконанні комплексного контрольного завдання. Як правило, оцінка “незадовільно” ставиться студентам, які не володіють необхідними знаннями і не можуть усунути допущені помилки без отримання додаткових знань з дисципліни.

Підписано до друку 15.03.05 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Друк на різнографі.

6 др. арк. 5,61 ум. др. арк. 3,54 облік. видавн. арк.

Тираж 150 прим. Зам. 108.

Віддруковано в друк. видавництва Львівської комерційної академії
79011, м. Львів, вул. У. Самчука, 6. Тел. 76-07-75. e-mail drook@lac.lviv.ua
Свідоцтво Держкомітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України
серія ДК № 246 від 16.11.2000 р.